

**การศึกษาปราสาทหินในจังหวัดบุรีรัมย์เพื่อพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์
(กรณีศึกษาปราสาทหินพนมรุ้ง)**

จิรายุ บึงจันทร์

**วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปประยุกต์บัณฑิต
สาขาการออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะศิลปประยุกต์และการออกแบบ
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี**

พ.ศ.2551

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

**THE STONE CASTLE STUDY FOR PUBIC RELATION MEDIA
DEVELOPMENT (A CASE STUDY : PHANOM RUNG
HISTORICAL PARK)**

JIRAYU BUENGCHAN

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE
REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF APPLIED ARTS
MAJOR IN PRODUCT DESIGN
FACULTY OF APPLIED ARTS AND DESIGN
UBON RAJATHANEE UNIVERSITY
YEAR 2008
COPYRIGHT OF UBON RAJATHANEE UNIVERSITY**

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปริญญาตรี ศิลปประยุกต์บัณฑิต
สาขาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะศิลปประยุกต์และการออกแบบ

เรื่อง การศึกษาปราสาทหินในจังหวัดบุรีรัมย์เพื่อพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์
(กรณีศึกษาปราสาทหินพนมรุ้ง)

ผู้วิจัย นายจิราตุ บึงจันทร์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

..... อาจารย์ที่ปรึกษา

(ดร.ประทีปใจ สิกขา)

..... กรรมการ

(ดร.สิทธิชัย สมานชาติ)

..... กรรมการ

(อาจารย์ศิริพร ฉัตรสุวรรณ)

..... กรรมการ

(อาจารย์แสน ศรีสุโร)

..... คณบดี

(รองศาสตราจารย์ ดร.ธาดา สุทธิธรรม)

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยความกรุณาช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งจาก คร.ประทับใจ สิกขา ในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์สิทธิชัย สมานชาติ อาจารย์ศิริพร ฉัตรสุวรรณ อาจารย์แสน ศรีสุโร คณะกรรมการทุกท่านที่คอยให้คำปรึกษา และให้คำแนะนำช่วยเหลือเป็นอย่างดี จนผู้วิจัยสำเร็จการศึกษา ขอขอบคุณนายมนตรี ธนภัทรพรชัย หัวหน้าอุทยานประวัติศาสตร์ปราสาทหินพนมรุ้ง ที่ให้ความช่วยเหลือในด้านข้อมูลของปราสาทหินพนมรุ้ง ขอขอบคุณอาจารย์รัชชปัทม พลศรี ที่คอยให้คำแนะนำเกี่ยวกับสื่อประชาสัมพันธ์

ท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบุพการีผู้เป็นพลังแห่งชีวิต คือ คุณพ่อบุญมี และคุณแม่ชุตติกาญจน์ บึงจันทร์ ให้ข้าพเจ้าได้มีพลังใจใฝ่ศึกษา คุณค่าความรู้ และสนับสนุนทุนการศึกษามาโดยตลอด กุศลผลบุญใดอันเกิดจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้จงตกแก่ผู้มีพระคุณทุกท่าน และบุคคลที่ผู้วิจัยไม่ได้กล่าวถึงในที่นี้ด้วยความเคารพอย่างยิ่ง

(นายจิราญ บึงจันทร์)

ผู้วิจัย

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : การศึกษาปราสาทหินในจังหวัดบุรีรัมย์เพื่อพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์
(กรณีศึกษาปราสาทหินพนมรุ้ง)

โดย : จิรายุ บึงจันทร์

ชื่อปริญญา : ศิลปประยุกต์บัณฑิต

สาขา : การออกแบบผลิตภัณฑ์

ประธานกรรมการที่ปรึกษา : คร.ประทีปใจ ลิกษา

ศัพท์สำคัญ : ปราสาทหิน สื่อประชาสัมพันธ์

สื่อประชาสัมพันธ์ของพนมรุ้ง เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในปราสาท และสื่อที่นักท่องเที่ยวสนใจมากที่สุดคือ สื่อประชาสัมพันธ์ ประเภทสิ่งพิมพ์ (โบรชัวร์ไปตเตอร์) ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า นักท่องเที่ยวมีความสนใจในสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีจุดเด่นที่ตัวปราสาท จึงได้นำมากำหนดเป็นวัตถุประสงค์ในการวิจัย 3 ประการ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของปราสาทหินพนมรุ้ง และจัดหมวดหมู่เนื้อหาให้เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน 2) เพื่อออกแบบและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์อุทยานปราสาทหินพนมรุ้ง และ 3) เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ปราสาทหินพนมรุ้ง ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มที่ประชากรที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของปราสาทหินพนมรุ้ง และด้านสื่อประชาสัมพันธ์ที่ใช้ในปัจจุบัน คือ เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในอุทยานปราสาทหินพนมรุ้ง และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในแหล่งข้อมูลการท่องเที่ยวในภาคอีสาน เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในอุทยานปราสาทหินพนมรุ้ง และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในแหล่งข้อมูลการท่องเที่ยวในภาคอีสาน เขต 1 ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง 2) กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลเพื่อการออกแบบและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานปราสาทหินพนมรุ้ง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานปราสาทหินพนมรุ้งที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัยสามารถจำแนกออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ 1) ส่วนของข้อมูลประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของปราสาทหินพนมรุ้ง ได้รับการจัดหมวดหมู่เนื้อหาให้เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน 2) มีสื่อประชาสัมพันธ์ปราสาทหินพนมรุ้งที่สอดคล้องกับปัจจุบัน 3) นักท่องเที่ยวมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ปราสาทหินพนมรุ้ง จากผลการศึกษาวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า

แนวทางการออกแบบและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ของปราสาทหินพนมรุ้ง ควรคำนึงถึงแนวคิดในการออกแบบ 2 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านแนวคิด เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นของประวัติศาสตร์ปราสาทหินพนมรุ้ง 2) ด้านประโยชน์ เพื่อตอบสนองนักท่องเที่ยวด้านความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรายละเอียดต่างๆ ในการเข้าชมของตัวปราสาทหินพนมรุ้ง ผู้วิจัยจึงใช้เป็นกรอบแนวคิดของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ABSTRACT

THESIS TITLE : THE STONE CASTLE STUDY FOR PUBIC RELATION MEDIA
DEVELOPMENT A CASE STUDY : PHANOM RUNG
HISTORICAL PARK

RESEARCHER : JIRAYU BUENGCHAN

DEGREE : APPLIED ARTS

MAJOR : PRODUCT DESIGN

CHAIR : DR. PRATHABJAI SIKKA

KEYWORDS : HISTORICAL PARK / PUBIC RELATION MEDIA

The Phanomrung stone castle advertisement was interested by many travelers and the most interesting advertisement is brochure and poster. This has resulted in a focus on Phanomrung stone castle that divided in to three object as 1) To study A Phanomrung stone castle history and divide it suitable for traveling in a current time.2) To design and develop A Phanomrung advertisement.3) To promote the history of a stone castle.This research has two target group. Firstly, people who works in a stone castle area on the base of historical information of a stone castle include outer northeastern area from a random specifically selection. Secondly, a travelers who comes in a stone castle area.

The results of this process divided into three parts. Firstly , a historical information. Secondly , an advertisement in a current time. Thirdly , a travelers has an information about history of Phanomrung stone castle. The results of this process led to a design process and develop an advertisement should concern about a design process in a focus on a concept for historical introduction and to benefit for a travelers about a stone castle information

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย	2
1.4 วิธีการศึกษาวิจัย	2
1.5 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.7 คำนิยามศัพท์เฉพาะ	4
บทที่ 2 การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปราสาทหินในจังหวัดบุรีรัมย์และสื่อประชาสัมพันธ์	5
2.1 ประวัติความเป็นมาของจังหวัดบุรีรัมย์	5
2.2 ปราสาทหินในจังหวัดบุรีรัมย์	8
2.3 ข้อมูลและลักษณะปราสาทต่างๆ	9
2.4 สื่อประชาสัมพันธ์	21
บทที่ 3 การวิเคราะห์สื่อประชาสัมพันธ์อุทยานประวัติศาสตร์ปราสาทหินพนมรุ้ง	31
3.1 โบรชัวร์ แผ่นพับ (Brochure)	32
3.2 โปสเตอร์ (Poster)	41
3.3 ระบบการพิมพ์ (Printing process)	51

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 4 การออกแบบและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์	55
4.1 แนวทางการหาแนวความคิด	55
4.2 การวิเคราะห์แนวทางการออกแบบ	55
4.3 สรุปแบบ โดยท่านผู้เชี่ยวชาญ	71
บทที่ 5 การสรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	75
5.1 การสรุปผล	75
5.2 การอภิปรายผล	76
5.3 ข้อเสนอแนะ	76
เอกสารอ้างอิง	78
ภาคผนวก	
เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย	79
ประวัติผู้วิจัย	83

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีและไม่มีในปราสาทที่สำรวจ	31
2	รายละเอียด โบราณวัตถุที่ขุดพบในจังหวัดชัยภูมิ	36
3	รายละเอียด โบราณวัตถุที่ขุดพบในจังหวัดชัยภูมิ	37
4	รายละเอียด โบราณวัตถุที่ขุดพบในจังหวัดชัยภูมิ	38
5	รายละเอียด โบราณวัตถุที่ขุดพบในจังหวัดชัยภูมิ	39
6	รายละเอียด โบราณวัตถุที่ขุดพบในจังหวัดชัยภูมิ	40
7	รายละเอียด โบราณวัตถุที่ขุดพบในจังหวัดชัยภูมิ	46
8	รายละเอียด โบราณวัตถุที่ขุดพบในจังหวัดชัยภูมิ	47
9	รายละเอียด โบราณวัตถุที่ขุดพบในจังหวัดชัยภูมิ	48
10	รายละเอียด โบราณวัตถุที่ขุดพบในจังหวัดชัยภูมิ	49
11	รายละเอียด โบราณวัตถุที่ขุดพบในจังหวัดชัยภูมิ	50
12	ผลการประเมินสื่อประชาสัมพันธ์ประเภทแผ่นพับ	73
13	ผลการประเมินสื่อประชาสัมพันธ์ประเภทโปสเตอร์	74

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	รอยพระพุทธบาท วนอุทยานเขากระโลง	10
2	บันไดคั่นทางสู่ตัวปราสาท	16
3	พลับพลาที่เรียกทั่วไปว่าโรงช้างเผือก	17
4	เสนางเรียงที่ตั้งประดับสองข้างของทางดำเนิน	17
5	เสนางเรียงที่ตั้งประดับสองข้างของทางดำเนิน	17
6	สะพานนาคราช เชื่อมระหว่างทางดำเนินกับบันไดขึ้นปราสาท.	18
7	บันไดขึ้นปราสาท	18
8	ทางสู่ปราสาท	19
9	ถานระเบียงชั้นนอกด้านทิศตะวันตกและทิศใต้	19
10	ถานระเบียงชั้นนอกด้านทิศตะวันตกและทิศใต้	19
11	แนวระเบียงคคด้านทิศตะวันตก	20
12	มุมของระเบียงคคด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ	20
13	ระเบียงคคด้านทิศตะวันตก	20
14	มุมระเบียงคค ด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้	21
15	โบร์จักร์ชนิดสองทับ	33
16	โบร์จักร์ชนิดสามทับ	33
17	โบร์จักร์ชนิดสี่ทับ	34
18	โบร์จักร์คู่มือทองเทียวอุทยานแห่งชาติในจังหวัดชัยภูมิ	36
19	โบร์จักร์ปราสาทเมืองดำ	37
20	โบร์จักร์พระแก้วมหาราคัม วัดศรีอุบลรัตนาราม	38
21	โบร์จักร์พิพิธภัณฑ์ วัดศรีอุบลรัตนาราม	39
22	โบร์จักร์อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง	40
23	โปสเตอร์ CAMT	46
24	โปสเตอร์มัลติฯ แคมป์ 6	47
25	โปสเตอร์วัดหนองหญ้า nang	48
26	โปสเตอร์ Multi Camp #6	49
27	โปสเตอร์ประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง	50
28	การพิมพ์ระบบเลสเตอร์เพลต	51

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
29	การพิมพ์ระบบออฟเซต (Offset)	52
30	การพิมพ์ระบบกราเวียร์ (Gravure)	53
31	การพิมพ์ระบบซิลค์สกรีน	54
32	ภาพเกิดโบรซ์ัวร์เพื่อเลือก 1 ขนาด A 4	56
33	ภาพเกิดโบรซ์ัวร์เพื่อเลือก 2 ขนาด A 4	57
34	ภาพเกิดโบรซ์ัวร์เพื่อเลือก 3 ขนาด A 4	58
35	ภาพเกิดโบรซ์ัวร์เพื่อเลือก 4 ขนาด A 4	59
36	ภาพเกิดโบรซ์ัวร์เพื่อเลือก 5 ขนาด A 4	60
37	ภาพเกิดโบรซ์ัวร์เพื่อเลือก 6 ขนาด A 4	61
38	ภาพเกิดโบรซ์ัวร์เพื่อเลือก 7 ขนาด 210 x 594 cm 6 พับ	62
39	ภาพเกิดโบรซ์ัวร์เพื่อเลือก 8 ขนาด A 4	63
40	ภาพเกิดโบรซ์ัวร์เพื่อเลือก 9 ขนาด A 4	64
41	ภาพเกิดโบรซ์ัวร์เพื่อเลือก 10 ขนาด F 4	65
42	ภาพเกิดโปสเตอร์เพื่อเลือก 1 ขนาด A 3	66
43	ภาพเกิดโปสเตอร์เพื่อเลือก 2 ขนาด A 3	67
44	ภาพเกิดโปสเตอร์เพื่อเลือก 3 ขนาด A 3	68
45	ภาพเกิดโปสเตอร์เพื่อเลือก 4 ขนาด A 3	69
46	ภาพเกิดโปสเตอร์เพื่อเลือก 5 ขนาด A 3	70
47	แบบโบรซ์ัวร์ที่ได้รับการคัดเลือก ด้านนอก	71
48	แบบโบรซ์ัวร์ที่ได้รับการคัดเลือก ด้านใน	71
49	แบบโบรซ์ัวร์ที่ได้รับการคัดเลือก พับครึ่งหน้า และพับครึ่งหลัง	72
50	แบบโปสเตอร์ที่ได้จากการคัดเลือก	72

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สื่อในการประชาสัมพันธ์ที่หน่วยงานเป็นผู้ผลิตและเผยแพร่ไปสู่กลุ่มเป้าหมาย ด้วยวัตถุประสงค์ในการผลิตและรูปแบบของสิ่งพิมพ์ที่แตกต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็นสิ่งพิมพ์ที่ไม่ได้เขียนเล่ม เช่น แผ่นปลิว แผ่นพับ โปสเตอร์ จดหมายข่าว เป็นต้น หรือที่เขียนเป็นเล่ม เช่น วารสาร เอกสารเผยแพร่ หนังสือในโอกาสพิเศษ รายงานประจำปี เป็นต้น ปัจจุบันความนิยมในการใช้สื่อประเภทสิ่งพิมพ์เพื่อการประชาสัมพันธ์นี้มีอยู่มากและมีรูปแบบที่หลากหลายออกไปอีกมากมาย เช่น ในรูปปฏิทิน รูปลอก สมุดบันทึก ซึ่งล้วนแต่เป็นสื่อที่เข้าถึงประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีอายุการใช้งานนาน และมีข้อจำกัดในเรื่องการนำเสนอเนื้อหาซึ่งต้องให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น แผ่นพับที่เขียนด้วยภาษาวิชาการ

จังหวัดบุรีรัมย์เป็นจังหวัดที่อยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ ซึ่งทางด้านทิศเหนือ ติดต่อกับ จังหวัดขอนแก่น มหาสารคาม สุรินทร์ ทิศตะวันออก ติดต่อกับ จังหวัดสุรินทร์ ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดสระแก้ว และราชอาณาจักรกัมพูชาประชาธิปไตย ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดบุรีรัมย์แบ่งการปกครองออกเป็น 23 อำเภอ ซึ่งจังหวัดบุรีรัมย์นี้มีสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์เป็นจำนวนมาก ซึ่งนับว่าเป็นแหล่งอารยธรรมที่เจริญรุ่งเรือง และมีความสัมพันธ์กับลัทธิและศาสนาซึ่งมีพุทธ ศาสนาและศาสนาฮินดู ลัทธิไสวณิกายกับไวษณพนิกายทุกศาสนาและลัทธิต่างๆเหล่านี้ นับว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างซับซ้อนมานาน ซึ่งจะยกตัวอย่างได้เช่น ปราสาทหินพนมรุ้ง ที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ปราสาทหินเมืองต่ำ ที่อำเภอประโคนชัย สถานที่เหล่านี้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดบุรีรัมย์ และยังมีอีกมากมายหลายสถานที่แทบจะทุกอำเภอที่มีสถานที่ท่องเที่ยวอยู่

เนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวนี้มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเป็นจำนวนมากในแต่ละปี และนักท่องเที่ยวบางกลุ่มก็มักที่จะมีเอกสารติดมือกลับไปด้วย(แผ่นพับ) แต่ในปัจจุบันนี้เอกสารที่ทางอุทยานมีไว้นั้นไม่ค่อยที่จะเป็นปัจจุบันเท่าไรนัก คือ ทำมานานหลายปีแล้วแต่ก็ยังมีมาแจกอยู่ จึงได้สังเกตเห็นความสำคัญของการจัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์ให้สอดคล้องกับปัจจุบันขึ้น

ดังนั้นจึงได้มีแนวความคิดที่จะทำการออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์ให้สอดคล้องกับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์ปราสาทหินพนมรุ้ง และให้นักท่องเที่ยว

ได้ศึกษาจากเอกสารที่มีไว้ ณ ที่ทำการอุทยานประวัติศาสตร์ปราสาทหินพนมรุ้ง ที่จะทำให้กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับปราสาทหินพนมรุ้งต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของปราสาทหินพนมรุ้ง และจัดหมวดหมู่เนื้อหาให้เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน

1.2.2 เพื่อออกแบบและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์อุทยานปราสาทหินพนมรุ้ง

1.2.3 เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ปราสาทหินพนมรุ้ง

1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาปราสาทหินในจังหวัดบุรีรัมย์เพื่อพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ครั้งนี้ เป็นการศึกษาในเชิงอนุรักษ์และพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ซึ่งนายสมัช สุทธิธรรม (2546 : 38) กล่าวไว้ว่า สื่อประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน มีข้อคำนึงที่สำคัญ 2 ด้านคือ

- 1) ด้านแนวคิด เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นของประวัติศาสตร์ปราสาทหินพนมรุ้ง
- 2) ด้านประโยชน์ เพื่อตอบสนองนักท่องเที่ยวด้านความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรายละเอียดต่างๆ ในการเข้าชมของตัวปราสาทหินพนมรุ้ง ผู้วิจัยจึงใช้เป็นกรอบแนวคิดของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

1.4 วิธีการศึกษาวิจัย

1.4.1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของปราสาทหินพนมรุ้ง จากการสอบถามผู้รู้ เอกสาร คำรา และหนังสือต่างๆ และลงพื้นที่รวบรวมข้อมูลตามสภาพความเป็นจริงในพื้นที่ปราสาทหินพนมรุ้ง และแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ และการสังเกต

1.4.2 ศึกษาข้อมูลสื่อประชาสัมพันธ์จากเอกสาร คำรา และหนังสือต่างๆ และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสื่อที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันจากนักท่องเที่ยว และผู้เกี่ยวข้อง โดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกต เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

1.4.3 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจำแนกประเภท และปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่มีในปัจจุบัน

1.4.4 ศึกษาแนวทางการออกแบบและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน นำสู่กระบวนการทางการออกแบบและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ รวมถึงการสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ต้นแบบ

1.4.5 ประเมินสื่อประชาสัมพันธ์ค้นแบบกับกลุ่มเป้าหมาย

1.4.6 สรุปและรายงานผลการวิจัย

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาปราสาทหินในจังหวัดบุรีรัมย์เพื่อพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ครั้งนี้ เป็นการศึกษาในเขตพื้นที่ปราสาทหินเขาพนมรุ้ง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ และแหล่งข้อมูลการท่องเที่ยวในภาคอีสาน เขต 1 ได้แก่ ปราสาทหินเขาพนมรุ้ง ปราสาทเมืองต่ำ ปราสาทเขากระโคง ปราสาทกระเจ็ดโพรง ปราสาทเขาไพบูลย์บ้านเขาคอก ปราสาทโคกพลวงหนองเสม็ดบ้านหนองกง ปราสาทโคกสนวน ปราสาทโคกสำโรง ปราสาทลอนหวาย ปราสาทบ้านตะไค้ และปราสาทบ้านเมืองฝาง

โดยศึกษาข้อมูลประวัติศาสตร์ ความเป็นมา รวมถึงสภาพทางภูมิศาสตร์ในอดีตและปัจจุบัน และศึกษาสื่อประชาสัมพันธ์ที่ปราสาทหินพนมรุ้ง และแหล่งข้อมูลการท่องเที่ยวในภาคอีสาน เขต 1 ที่มีใช้ในปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้นขอบเขตของการวิจัยจึงกำหนดไว้ ดังนี้

1.5.1 ตัวแปรที่ทำการวิจัย

ตัวแปร ประกอบด้วย

(1) ตัวแปรต้น ได้แก่ ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสื่อประชาสัมพันธ์ที่ได้รับการออกแบบและพัฒนาแล้ว

(2) ตัวแปรตาม ได้แก่ แนวคิดในการออกแบบและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์

1.5.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของปราสาทหินพนมรุ้ง และด้านสื่อประชาสัมพันธ์ที่ใช้ในปัจจุบัน คือ เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในอุทยานปราสาทหินพนมรุ้ง และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในแหล่งข้อมูลการท่องเที่ยวในภาคอีสาน เขต 1

กลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในอุทยานปราสาทหินพนมรุ้ง และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในแหล่งข้อมูลการท่องเที่ยวในภาคอีสาน เขต 1 ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

กลุ่มที่ 2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลเพื่อการออกแบบและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานปราสาทหินพนมรุ้ง

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานปราสาทหินพนมรุ้ง ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ข้อมูลประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของปราสาทหินพนมรุ้ง ได้รับการจัดหมวดหมู่เนื้อหาให้เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน

1.6.2 มีสื่อประชาสัมพันธ์ปราสาทหินพนมรุ้งที่สอดคล้องกับปัจจุบัน

1.6.3 นักท่องเที่ยวมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ปราสาทหินพนมรุ้ง

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.7.1 นักท่องเที่ยว หมายถึง นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวปราสาทเขาพนมรุ้ง ในกลุ่มอายุระหว่าง 25-30 ปี

1.7.2 สื่อประชาสัมพันธ์ หมายถึง ไปสเตอร์ แผ่นพับ และเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ

การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปราสาทหินในจังหวัดบุรีรัมย์และชื่อประวัตินันท์

ในประเทศไทยนี้มีแหล่งท่องเที่ยวมากมายเป็นที่สนใจแก่นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติเป็นจำนวนมาก มีทั้งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และเชิงประวัติศาสตร์ที่ทำให้ประเทศไทยมีชื่อเสียงโด่งดังในสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งในปัจจุบันนี้แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์กำลังได้รับการนิยมจากชาวไทยและชาวต่างชาติเป็นจำนวนมากและสถานที่ที่ได้รับความนิยมในการศึกษาและท่องเที่ยว คืออุทยานประวัติศาสตร์ปราสาทหินเขาพนมรุ้ง ในจังหวัดบุรีรัมย์ และในจังหวัดบุรีรัมย์นั้นยังมีสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อีกหลายแห่ง

2.1 ประวัติความเป็นมาของจังหวัดบุรีรัมย์

บุรีรัมย์เป็นเมืองแห่งความรื่นรมย์ตามความหมายของชื่อเมืองที่น่าอยู่สำหรับ คนในท้องถิ่นและเป็นเมืองที่น่ามาเยือนสำหรับคนต่างถิ่น เมืองปราสาทหินในเขตจังหวัดบุรีรัมย์มากมีไปด้วยปราสาทหินใหญ่น้อย อันหมายถึงความรุ่งเรืองมาแต่อดีต จากการศึกษาของนักโบราณคดีพบหลักฐานการอยู่อาศัยของมนุษย์มาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์สมัยทวารวดี และที่สำคัญที่สุดพบกระจายอยู่ทั่วไปในจังหวัดบุรีรัมย์มากคือ หลักฐานทางวัฒนธรรมของเขมร โบราณ ซึ่งมีทั้งปราสาทอิฐ และปราสาทหินเป็นจำนวนมากกว่า 60 แห่ง รวมทั้งได้พบแหล่งโบราณคดีที่สำคัญ คือ เตาเผา ภาชนะดินเผา และภาชนะดินเผาแบบที่เรียกว่า "เครื่องถ้วยเขมร" ซึ่งกำหนดอายุได้ประมาณพุทธศตวรรษที่ 15 ถึง 18 อยู่ทั่วไปหลังจากสมัยของวัฒนธรรมขอมหรือเขมรโบราณแล้ว หลักฐานทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดบุรีรัมย์เริ่มมีขึ้นอีกครั้งตอนปลายสมัยกรุงศรีอยุธยาโดยปรากฏชื่อว่าเป็นเมืองขึ้นของเมืองนครราชสีมาและปรากฏชื่อต่อมาในสมัยกรุงธนบุรีถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ว่าบุรีรัมย์มีฐานะเป็นเมือง ๆ หนึ่ง จนถึง พ.ศ. 2476 ได้มีการจัดระเบียบราชการบริหารส่วนภูมิภาคใหม่ จึงได้ชื่อเป็นจังหวัดบุรีรัมย์มาจนถึงปัจจุบันนี้ ชื่อเมืองบุรีรัมย์ไม่ปรากฏในเอกสารประวัติศาสตร์ สมัยอยุธยาและธนบุรี มีเฉพาะชื่อเมืองอื่น ซึ่งปัจจุบันเป็นอำเภอในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ เมืองนางรอง เมืองพุทไธสง และเมืองประโคนชัย พ.ศ. 2319 รัชสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช กรุงธนบุรี กรมการเมืองนครราชสีมา มีใบออกเข้ามาว่า พระยานางรองคบคิดเป็น กบฏร่วมกับ เจ้าโอ เจ้าอิน และอุปฮาดเมืองจำปาศักดิ์ จึงโปรดให้พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชเมื่อยังดำรงตำแหน่ง เจ้าพระยาจักรีเป็นแม่ทัพไปปราบจับตัวพระยานางรองประหารชีวิตและสมทบเจ้าพระยา สุรสีห์ (สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท) คุมกองทัพหัวเมืองฝ่ายเหนือยกไปตีเมืองจำปาศักดิ์ เมืองโขง และเมืองอัตปือ ได้ทั้ง 3 เมือง ประหารชีวิต เจ้าโอ เจ้าอิน อุปฮาด เมืองจำปาศักดิ์ แล้วเกลี้ยกล่อมเมืองต่าง ๆ โกດ້เคียงให้สวามิภักดิ์ ได้แก่ เขมรป่าดง ตะลุง สุรินทร์ สังขะ และเมืองขุขันธ์รวบรวมผู้คนตั้งเมืองขึ้นในเขตขอมร้าง เรียกว่า "เมืองแปะ" แต่งตั้งบุรีรัมย์บุตรเจ้าเมืองผไทสมัน (พุทไธสง)

ให้เป็นเจ้าเมือง ซึ่งต่อมาได้เป็นพระยานครภักดี ประมาณปลายรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือต้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เปลี่ยนชื่อเมืองแปะเป็น "บุรีรัมย์" ด้วยปรากฏว่าได้มีการแต่งตั้ง พระตำเคงอุทธรรงค์เป็นพระนครภักดีศรีนครา ผู้สำเร็จราชการเมืองบุรีรัมย์ ขึ้นเมืองนครราชสีมา ใน พ.ศ. 2411 เมืองบุรีรัมย์และเมืองนางรองหลักกันมีความสำคัญเรื่อยมา พ.ศ. 2433 เมืองบุรีรัมย์โอนขึ้นไปขึ้นกับหัวเมืองลาวฝ่ายเหนือ มีหนองคายเป็นศูนย์กลาง และเมืองบุรีรัมย์มีเมืองในสังกัด 1 แห่ง คือ เมืองนางรอง ต่อมาประมาณ พ.ศ. 2440-2441 เมืองบุรีรัมย์ ได้กลับไปขึ้นกับมณฑลนครราชสีมา เรียกว่า "บริเวณนางรอง" ประกอบด้วย เมืองบุรีรัมย์ นางรอง รัตนบุรี ประโคนชัย และพุทไธสง พ.ศ. 2442 มีประกาศเปลี่ยนชื่อมณฑลลาวเฉียงเป็น มณฑลฝ่ายตะวันตกเฉียงเหนือ มณฑลลาวพวนเป็นมณฑลฝ่ายเหนือ มณฑลลาว เป็นมณฑลตะวันออกเฉียงเหนือ มณฑลเขมรเป็นมณฑลตะวันออก และในคราวนี้เปลี่ยนชื่อ บริเวณนางรองเป็น "เมืองนางรอง" มีฐานะเป็นเมืองจัตวา ตั้งที่ว่าการอยู่ที่เมืองบุรีรัมย์ แต่คราดำแหน่งเป็นตราผู้ว่าการนางรอง กระทรวงมหาดไทยจึงได้ประกาศเปลี่ยนชื่อเมืองเป็น "บุรีรัมย์" และเปลี่ยนคราดำแหน่งเป็นผู้ว่าราชการเมืองบุรีรัมย์ ตั้งแต่วันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2444 เป็นต้นมา พ.ศ. 2450 กระทรวงมหาดไทยปรับปรุงหัวเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้มณฑลนครราชสีมา และเมืองบุรีรัมย์ 4 อำเภอ คือ นางรอง พุทไธสง ประโคนชัย และรัตนบุรี ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2476 ขึ้น ยุบมณฑลนครราชสีมาจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคออกเป็นจังหวัดและอำเภอเมืองบุรีรัมย์จึงมีฐานะเป็น "จังหวัดบุรีรัมย์" ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

2.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดบุรีรัมย์ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือระหว่างเส้นรุ้งที่ 15 องศาเหนือ กับ 15 องศา 45 ลิปดาเหนือ เส้นแวงที่ 102 องศา 30 ลิปดา กับ 103 องศา 45 ลิปดาตะวันออกอยู่ห่างจาก กรุงเทพฯ โดยทางรถยนต์ประมาณ 410 กิโลเมตร ทางรถไฟประมาณ 376 กิโลเมตร มีเนื้อที่รวมทั้งสิ้น 10,312,885 ตารางกิโลเมตร หรือ 6,451,178.125 ไร่คิดเป็นร้อยละ 6.11 ของพื้นที่ภาคและร้อยละ 2.01 ของประเทศมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังนี้ ทิศเหนือติดต่อกับ จังหวัดขอนแก่น มหาสารคาม สุรินทร์ ทิศตะวันออก ติดต่อกับ จังหวัดสุรินทร์ ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดสระแก้ว และราชอาณาจักรกัมพูชาประชาติปไตย ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดนครราชสีมา

2.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดบุรีรัมย์มีสภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง พื้นที่ลาดจากทิศใต้ลงไปทางทิศเหนือ พื้นที่มีลักษณะเป็นลูกคลื่นน้อย เป็นที่ราบชั้นบัน ไคช่องเขาและภูมิประเทศที่เกิดจากภูเขาไฟลักษณะภูมิประเทศที่สำคัญแบ่งได้ 3 ลักษณะคือ

2.1.2.1 พื้นที่สูงและภูเขาทางตอนใต้ เป็นที่ลอนติก ภูเขาและช่องเขาบริเวณเทือกเขาพนมดงรัก มีความสูงตั้งแต่ 200 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ครอบคลุมพื้นที่ร้อยละ 25 ของพื้นที่จังหวัด ได้แก่ บริเวณทิศตะวันตกของอำเภอหนองหงส์ หนองกี่ ตอนใต้ของ อำเภอนางรอง ปะคำ ละหานทราย และบ้านกรวด

2.1.2.2 พื้นที่ถูกคลื่นลอนคั่นตอนกลางของจังหวัด มีความสูงประมาณ 150 -200 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลางพื้นที่ทอดขนานเป็นแนวยาวทางทิศตะวันออกและตะวันตก ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 60 ของพื้นที่จังหวัด ได้แก่บริเวณ อำเภอประโคนชัย พลับพลาชัย เมืองบุรีรัมย์ กระสัง ลำปลายมาศ คูเมือง บางส่วนของอำเภอนางรอง หนองกี่ หนองหงส์ สตึก พุทราสง โคขบริเวณอำเภอบ้านกรวด นางรอง ลำปลายมาศ จะมีพื้นที่รายล้อมบริเวณริมฝั่งลำน้ำและลำห้วย ได้แก่ ลำปลายมาศ ลำนางรอง ลำปะเทียบ ลำทะเมนชัยห้วยราช และห้วยคาจุง ส่วนพื้นที่ตอนใต้ของอำเภอ พุทราสง คูเมือง และ เมืองบุรีรัมย์ จะเป็นพื้นที่ภูเขาสูงและพื้นที่ป่าไม้

2.1.2.3 พื้นที่ราบลุ่มฝั่งแม่น้ำมูล มีความสูงเฉลี่ยต่ำกว่า 150 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ได้แก่ พื้นที่ตอนบนของอำเภอพุทราสง คูเมือง สตึก และนาโพธิ์

จังหวัดบุรีรัมย์มีเทือกเขาและภูเขาอันเกิดจากการยกตัวของแผ่นดินในพื้นที่ต่างๆ ดังนี้

2.1.3 เทือกเขา เทือกเขาสันกำแพง เป็นเทือกเขาที่ค่อจากเทือกเขาคงพญาเย็นนับตั้งแต่เขาเขียวในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา มาสิ้นสุดที่ช่องตะโก อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ยาวประมาณ 137 กิโลเมตร ยอดเขาสูงของเทือกเขาสันกำแพงที่สำคัญได้แก่ เขาเขียว สูงจากระดับน้ำทะเลเพียง 1,090 ม. ภูตามง่าม 992 เมตร เขาเคลือบ 162 ม.เขาคำแย 445 เมตร เขาช้างชุก 821 เมตร เขาใหญ่ 849 เมตร เขาจุก แยก 457 เมตร ภูลำไย 484 เมตร เขากำแพง 875 เมตร ภูสองชั้น 369 เมตร เขาโปร่งฉนวน 1,090 เมตรเขา ถอบ 562 เมตร เป็นต้น 1.2 เทือกเขา (พนม)ดงรัก เริ่มจากช่องเขาตะโก ที่อำเภอโนนดินแดงทอดยาวไปทาง ตะวันออก เป็นเส้นกั้นพรมแดนไทย-กัมพูชา ผ่านจังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษ สิ้นสุดที่อำเภอน้ำยืน จังหวัด อุบลราชธานี มีความยาวประมาณ 335 กิโลเมตร เทือกเขานี้ มีภูเขาสูงที่สำคัญคือ เขาตะแบก สูงประมาณ 334 เมตร จากระดับน้ำทะเลเขาคันนา 449 เมตร เขาตะแบง 350 เมตร เขาแหลม 415 เมตร เขาตาทอง 405 เมตร พนมตะบัน 579 เมตร พนมกระบานตึง 559 เมตร พนมสวาย 615 เมตร พนมตาเหมือน 604 เมตร พนมแหลม 604 เมตร เขาพลานเค็ด 663 เมตร พนมอ้ายนาก 638 เมตร พนมขำนิกาษ 56 เมตร พนมเปาะ 449 เมตร ภูโคกใหญ่ 693 เมตร ภูเข็บท้อง 693 เมตร ภูชีชึก 687 เมตร เป็นต้น

เขตรอยต่อระหว่างจังหวัดบุรีรัมย์กับราชอาณาจักรกัมพูชามีช่องเขาที่สำคัญได้แก่ ช่องตะโก บ้านเสม็ด อำเภอโนนดินแดง อำเภอละหานทราย ได้แก่ช่องคาเห็ด ช่องคากัว และช่องบาระเนะ ช่องเขาในเขตอำเภอบ้านกรวด ได้แก่ ช่องจันทร์กะฮอม ช่องไร่ตะกู ช่องจันทร์แดง ช่องเมฆา ช่องโอบก ช่องจันทร์เพชร เป็นต้น

2.1.4 ภูเขาไฟ จังหวัดบุรีรัมย์มีภูเขาไฟที่เกิดจากการมุดตัวของแผ่นเปลือกโลกบริเวณที่เป็นประเทศกัมพูชามุดสอกลงไปได้แผ่นเปลือกโลกที่เป็นส่วนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยทำให้เกิดการขกตัวของแผ่นเปลือกโลก กลายเป็นเทือกเขาควรงรักและเกิดแนวภูเขาไฟกระจายขนานอยู่ทางเหนือของเทือกเขาควรงรักตั้งแต่จังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษและจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งพบมากที่สุด ในจังหวัดบุรีรัมย์ ภูเขาไฟที่พบในจังหวัดบุรีรัมย์ มีอายุแตกต่างกันคือ ภูเขาไฟที่อยู่ใต้สุดใกล้เทือกเขาควรงรักจะมีอายุนานที่สุด และภูเขาไฟที่อยู่ทางเหนือสุดห่างจากเทือกเขาควรงรักจะมีอายุน้อยที่สุด จากกาเปรียบเทียบวิวัฒนาการที่ราบสูงโคราช ประมาณว่า ภูเขาไฟกระโดง ซึ่งอยู่ทางเหนือสุดน่าจะจะมีอายุประมาณไม่เกิน 1 ล้านปี

2.1.4.1 ภูเขาไฟในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ ภูเขาไฟพนมรุ้ง อยู่ในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ภูเขาไฟอังคาร อยู่ในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ภูเขาไฟไพบรูด อยู่ในเขตอำเภอประโคนชัย ภูเขาไฟหุบ อยู่ในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ภูเขาไฟกระโดง อยู่ในเขตอำเภอเมืองบุรีรัมย์ ภูเขาไฟเขาคอก อยู่ในอำเภอประโคนชัย

2.1.5 ลักษณะภูมิอากาศ

2.1.5.1 ที่ตั้ง จังหวัดบุรีรัมย์ตั้งอยู่ในเขตร้อน จึงมีอุณหภูมิสูงสุดตลอดปี

2.1.5.2 แนวเทือกเขาทางทิศใต้ ทิศใต้ของจังหวัดบุรีรัมย์มีเทือกเขาควรงรักและเทือกเขาต้นกำเนิด ขวางทิศทางของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ เขตจังหวัดบุรีรัมย์จึงเป็นเขตเงาฝนหรือเขตบังลม

2.1.5.3 ลมประจำที่พัดผ่าน มีลมมรสุมและลมพายุพัดผ่านความชื้น และความหนาวเย็นจะเปลี่ยนแปลงไปตามอิทธิพลของลมประจำดังกล่าว

2.1.5.4 ระยะห่างจากทะเล จังหวัดบุรีรัมย์อยู่ห่างจากทะเลด้านฝั่งตะวันออกของอ่าวไทย (จังหวัดชลบุรี) ประมาณ 350 กิโลเมตรอิทธิพลจากทะเลเข้าถึงน้อยทำให้ความสัมพัทธ์เฉลี่ยค่อนข้างต่ำ โดยทั่วไปจึงมีลักษณะอากาศค่อนข้างรุนแรง คือ อุณหภูมิต่ำและฤดูร้อนอุณหภูมิสูงแตกต่างกันค่อนข้างชัดเจน

2.2 ปราสาทหินในจังหวัดบุรีรัมย์

2.2.1 ปราสาทหินเขาพนมรุ้ง ตำบลตาเป๊ก อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์

2.2.2 ปราสาทเมืองต่ำ บ้านโคกเมือง ตำบลเขาคอก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

2.2.3 ปราสาทเขากระโดง อยู่บนเขากระโดง บ้านโคกเขา ตำบลเสม็ด อำเภอเมืองบุรีรัมย์

2.2.4 ปราสาทฤๅษี บ้านหนองแวง ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

2.2.5 ปราสาทหะจับโพรงบ้านหนองปล่อง ตำบลหนองปล่อง อำเภอชำนิ จังหวัดบุรีรัมย์

2.2.6 ปราสาทเขาไพบรูด บ้านเขาคอก ตำบลเขาคอก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

2.2.7 ปราสาทโคกหลวงหนองเสม็ด บ้านหนองกง ตำบลหนองกง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

2.2.8 ปราสาทโคกสนาม บ้านโคกสนาม ตำบลหนองปล่อง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

2.2.9 ปราสาทโคกสำโรง ตำบลหนองกง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

2.2.10 ปราสาทคอนหาวย บ้านคอนหาวย ตำบลหนองปล่อง อำเภอธานี จังหวัดบุรีรัมย์

2.2.11 ปราสาทบ้านตะไค้ บ้านตะไค้ ตำบลหนองกง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

2.2.12 ปราสาทบ้านเมือง่าง บ้านเมือง่าง ตำบลหนองสองห้อง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

2.2.13 ปราสาทบ้านสวนสีอน บ้านสวนสีอน ตำบลตลาดโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

2.3 ข้อมูลและลักษณะปราสาทต่างๆ

2.3.1 ปราสาทเขาไปรบัก

ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของสำนักสงฆ์วิเวกอาศรมเขาไปรบัก บนยอดคชอบปล่องปากปล่องภูเขาไฟตอนที่สูงที่สุด อยู่ในเขตบ้านโคกเมือง ต.กระแจะหมาก อ.ประโคนชัย จ.บุรีรัมย์ จากร่องรอยพองจะสันนิษฐานรูปร่างได้ว่าอาคารหนึ่งเป็นรูปปรangk ตั้งอยู่บนฐานศิลาแลงก่อหินทรายประกอบอิฐ ใช้หินทรายเป็นเสากรอบประตู ทับหลังและสามโถงทวารอื่นๆที่ต้องใช้ความแข็งแรง ส่วนอิฐก่อเป็นแนวผนังข้างหน้าบัน ผนังด้านในมีทับหลังหินทรายโคลนเป็นรูปไว้ แต่ยังไม่แล้วเสร็จ ขอบประตูมีลวดลายบางตอนเข้าใจว่าเป็นปราสาทที่สร้างไม่แล้วเสร็จ ส่วนอาคารอีกหลังลักษณะคล้ายหอเก็บกัมภีร์ หากประติมากรรมซึ่งเป็นรูปทิวบุคคลในพุทธศาสนามหาชนที่ถูกกลบนำไปจำหน่ายเป็นของประจำศาสนสถาน ศาสนสถานแห่งนี้ก็น่าจะสร้างขึ้นเพื่อเป็นประติมากรรมของพระโพธิสัตว์ในพุทธศาสนาในพุทธศตวรรษที่ 15 (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2544 : 81)

2.3.2 เขากระโคง

บนเขากระโคงเป็นที่ตั้งของปูชนียสถานหลายอย่างซึ่งเป็นที่เคารพสักการะของประชาชนทั่วไป ที่สำคัญได้แก่ พระพุทธบาทจำลอง พระสุภัทรบพิตร และยังมีปูชนียสถานเรียงรายอยู่ตามทางรถยนต์ขึ้นเขากระโคงอีกหลายแห่งเช่น กุฎิขเสณีย์ ศาลาพระพุทธองค์ ศาลาประจำวัน

2.3.2.1 การเดินทาง

รถยนต์ สามารถเดินทาง ไปวนอุทยานเขากระโคงได้ 3 เส้นทางดังนี้

- 1) เส้นทางจากจังหวัดบุรีรัมย์ ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 219 (บุรีรัมย์-ประโคนชัย) ระยะทางประมาณ 6 กิโลเมตร แล้วเลี้ยวซ้ายเข้าวนอุทยานฯ
- 2) เส้นทางจากจังหวัดนครราชสีมา ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 226 (นครราชสีมา-สุรินทร์)ระยะทางประมาณ 130 กิโลเมตร แล้วเลี้ยวซ้ายเข้าวนอุทยานฯ
- 3) เส้นทางจากจังหวัดสุรินทร์ ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 226 ระยะทาง 50 กิโลเมตร พบสี่แยกแล้วเลี้ยวซ้ายไปอำเภอประโคนชัยประมาณ 1 กิโลเมตร แล้วเลี้ยวซ้ายเข้าวนอุทยานฯ

2.3.2.2 สถานที่ติดต่อ

วนอุทยานเขากระโคง สำนักบริหารจัดการในพื้นที่อนุรักษ์ที่ 7 (นครราชสีมา) ต.เสม็ด อ.เมือง จ.บุรีรัมย์

ภาพที่ 1 รอยพระพุทธบาท วนอุทยานเขากระโดง

2.3.3 ปราสาทเมืองค้ำ

ปราสาทเมืองค้ำ ตั้งอยู่บริเวณหน้าวัดปราสาทบูรพาภิราม ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยคำว่า เมืองค้ำ นี้ไม่ใช่ชื่อดั้งเดิม แต่เป็นชื่อที่ชาวพื้นเมืองเรียก โบราณสถานแห่งนี้ เพราะปราสาทแห่งนี้ตั้งอยู่ที่ค้ำกว่าปราสาทพนมรุ้ง โดยมวลสารวัตถุจาก โบราณสถาน และ โบราณวัตถุในที่นี้ รัชกาลที่ 9 ได้ทรงนำมาเป็นส่วนประกอบในการทำพระสมเด็จจิตรลดา(<http://www.bloggang.com>)

3.3.3.1 ประวัติ

ปราสาทเมืองค้ำสร้างขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ 16 ในศิลปะปาปวนตอนต้น และลดความสำคัญลงไปในราวพุทธศตวรรษที่ 18 และถูกทิ้งร้างในที่สุด จนเมื่อราวปี พ.ศ. 2490 จึงเริ่มมีการอพยพเข้ามาของชาวบ้าน มาตั้งถิ่นฐานในบริเวณนี้อีกครั้งหนึ่ง

ปราสาทเมืองค้ำน่าจะเป็นเทวสถานในศาสนาฮินดู ลัทธิไวษณพนิกาย เพราะถึงแม้ได้มีการขุดพบศิวิลลิ่ง แต่ภาพสลักส่วนมากที่ปราสาทนี้ ส่วนเป็นภาพเกี่ยวกับการอวดคารของพระนารายณ์ อีกทั้งเป็นปราสาทน้ำล้อม ซึ่งเป็นลักษณะของไวษณพนิกาย ต่างจากปราสาทบนภูเขาของไศวนิกาย

ปราสาทเมืองค้ำมีปราสาทประธานห้าองค์บนฐานเดียวกัน เช่นเดียวกับปราสาทศิขรภูมิ โดยแต่ละองค์มีรายละเอียดดังนี้

2.3.3.2 ปราสาทประธาน

ปราสาทประธานปัจจุบัน ได้ถล่มลงมาแล้ว พบเพียงฐานเป็นศิลาแดง และหน้าบันซึ่งสลักจากหินทราย เป็นภาพพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ ศิลปะปาปวน ต้นนิษฐานว่าตัวปราสาทเป็นปราสาทหินทรายปราสาทประกอบ

ปราสาทประกอบอีก 4 หลังเป็นปราสาทอิฐ ปัจจุบันได้รับการบูรณะในสภาพสมบูรณ์ และมีหน้าบันด้านหน้าอยู่ครบ โดยปราสาทแฉวงหลังองค์ทิศใต้ มีหน้าบันเป็นภาพพระวรุณเทพประทับ

เหนือหงษ์ ปราสาทแถวหลังองค์ทิศเหนือเป็นภาพพระกฤษณะ (ร่างอวตารของพระวิษณุ) ชกภูเขาโค
 วรรณะ ปราสาทแถวหน้าองค์ทิศใต้เป็นภาพพระอินทร์ ปางมหาราชลีลาสนะ (นั่งชันเข่า) ประทับเหนือ
 หน้ากาล ส่วนปราสาทแถวหน้าองค์ทิศเหนือ เป็นภาพพระศิวะคู่พระอุมา ประทับบน โคนนทิวในปาง อุม
 มเหศวร(<http://www.bloggang.com>)

ปราสาทเมืองคำ ตั้งอยู่ ณ พื้นราบเบื้องล่างของเขาคพนมรุ้ง และน่าจะเป็นชุมชนที่มีความสัมพันธ์กันกับปราสาทพนมรุ้ง เห็นได้จากปราสาททั้งสองแห่งอยู่ใกล้กัน และด้านในลักษณะสถาปัตยกรรมของปราสาทเมืองคำนั้น ได้รับการก่อสร้างด้วยฝีมือช่างในระดับช่างหลวง ไม่ด้อยกว่าปราสาทพนมรุ้งเลย นอกจากนี้ยังมีเรื่องเล่าในท้องถิ่นนางรองในอดีตรว่า มีกษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่พระองค์หนึ่งพระนามว่า พระเจ้าอินทสูตตาน ได้ส่งกองทหารและช่างฝีมือมาสร้างปราสาทบนเขาคพนมรุ้ง เมื่อสร้างเสร็จแล้วก็ทรงให้สร้างเมืองสำหรับข้าหลวงที่เบื้องล่างคือเมืองคำ และมีการสร้างปราสาทเป็นศาสนสถานซึ่งก็คือปราสาทเมืองคำแห่งนี้ ชื่อของปราสาทเมืองคำเป็นชื่อที่เข้าใจกันว่ามาเรียกกันในภายหลังคือเปรียบเทียบกับเมืองสูง คือพนมรุ้งก็เป็นได้ เพราะคำว่าเมืองคำนั้นหมายถึง พื้นที่คำหรือพื้นที่ราบ ปราสาทเมืองคำสร้างร่วมสมัยกับปราสาทพนมรุ้ง คือในราว พุทธศตวรรษที่ 16 -17 ตามคติศาสนาฮินดูลัทธิไศวนิกาย เพื่อเป็นศาสนสถานของชุมชนเพื่อประกอบพิธีกรรม ลักษณะเด่นของปราสาทแห่งนี้คือ ปราสาทก่ออิฐ 5 หลังที่ตั้งอยู่บนฐานเดียวกันมีระเบียงคดล้อมรอบสองชั้น

แม้ว่าปราสาทเมืองคำจะตั้งบนพื้นราบ แต่ปราสาทหินแห่งนี้มีการวางผังที่แฝงความหมายตามคติการสร้างศาสนสถานขอมที่เกี่ยวกับความเชื่อ ในเรื่องแกนกลางของจักรวาลอันสัมพันธ์กับความเป็น ศาสนสถานศักดิ์สิทธิ์ โดยมีปราสาททั้ง 5 หลังที่ยกพื้นขึ้นเป็นศูนย์กลาง เปรียบดั่งเขาพระสุเมรุ ซึ่งเป็นศูนย์กลางของชมพูทวีป ที่เป็นศูนย์กลางแห่งจักรวาลและเป็นที่ตั้งของเหล่าเทพยดาตามคติโบราณ ส่วนสระน้ำที่ตื้นชันนอกเปรียบดั่งมหาสมุทรที่ล้อมรอบเขาพระสุเมรุ ใกล้กับปราสาทมีอ่างเก็บน้ำโคกเมือง เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ ซึ่งยังคงความสำคัญต่อชุมชนในทุกวันนี้ มีฤกษ์ยามตั้งอยู่ไม่ไกล และจากลักษณะทางกายภาพของพื้นที่แถบปราสาทเมืองคำอันเป็นที่ราบผืนดินมีความอุดมสมบูรณ์จากเด็ลลาวาของภูเขาไฟซึ่งเหมาะแก่การเพาะปลูก สิ่งเหล่านี้แสดงว่าชุมชนบนที่ราบเชิงเขาคพนมรุ้งคงเป็นชุมชนที่มีขนาดใหญ่ที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีความสำคัญแห่งหนึ่ง

2.3.3.4 สถานที่ตั้ง

ปราสาทเมืองคำ ตั้งอยู่ที่บ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ เวลาทำการ
 8.30 น. - 16.30 น. ค่าเข้าชม ชาวไทย 20 บาท ชาวต่างประเทศ 100 บาท

2.3.3.5 การเดินทาง

จากจังหวัดบุรีรัมย์ มาตามเส้นทางหลวงหมายเลข 219 มาประโคนชัย แล้วเข้าทางหลวงหมายเลข 2075 ตรงเรื่อยมาจนพบทางแยกไปซ้าย ให้ใช้ทางตรงหรือเส้นขวา ไปอีกประมาณ 16 กิโลเมตร จนมาถึงเชิงเขาพนมรุ้ง แล้วเลี้ยวซ้ายไปตามป่าที่บ่อ ประมาณ 5 กิโลเมตร จากจังหวัดสุรินทร์ ไปตามทางหลวงหมายเลข 214 มาถึงแยกที่ตัดกับทางหลวงหมายเลข 24 เลี้ยวขวา ประโคนชัย จนมาถึงทางที่แยกซ้ายแล้วไปตามทางหลวงหมายเลข 2075 จากนั้นก็ไปตามที่กล่าวไว้ข้างต้น

2.3.4 ปราสาทหินพนมรุ้ง

สร้างขึ้นจากหินทรายสีชมพู ตั้งอยู่บนยอดเขาพนมรุ้งสูง 1,320 ฟุตจากระดับน้ำทะเล ชื่อพนมรุ้ง แปลว่าภูเขาใหญ่ สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในพุทธศตวรรษที่ 15 - 18 จารึกต่างๆที่นักวิชาการได้อ่านและแปล ทอจะสรุปได้ว่า พระเจ้าราชนทรวรมันที่ 3 กษัตริย์แห่งเมืองพระนคร (พ.ศ.1487 - 1511) ได้สถาปนา เทวาลัยถวายพระอิศวรที่เขพนมรุ้ง ซึ่งในสมัยแรกๆคงยังไม่ใหญ่โตนัก ต่อมาพระเจ้าชัยวรมันที่ 5 (พ.ศ. 1511 - 1544) ได้ทรงอุทิศที่ดินและข้าทาสถวายแก่เทวสถานพนมรุ้ง ในสมัยพุทธศตวรรษที่ 17 นเรนทรา ทิพย์ เจ้านายแห่งราชวงศ์มหิทรปุระที่ปกครองดินแดนแถบนี้ (ซึ่งเป็นดินตระกูลของ พระเจ้า สุริยวรมันที่ 2 ผู้สร้างนครวัด) ได้สร้างปราสาทแห่งนี้ขึ้นและได้ทรงบำเพ็ญพรตเป็น โยคี ๗ ปราสาทพนมรุ้ง พนมรุ้ง เป็นชื่อดั้งเดิม ซึ่งปรากฏหลักฐานตามศิลาจารึกที่ค้นพบปราสาทแห่งนี้ ปราสาทพนมรุ้งสร้างขึ้นเนื่องในศาสนาฮินดูลัทธิไศวนิกาย ซึ่งนับถือ พระศิวะเป็นเทพเจ้าสูงสุดคั้งนั้นเขาพนมรุ้งจึงเปรียบเสมือนเขาไกรลาสที่ประทับของพระศิวะ

องค์ประกอบและแผนผังของปราสาทพนมรุ้งได้รับการออกแบบให้มีลักษณะเป็นแนวเส้นตรง และเน้นความสำคัญเข้าหาจุดศูนย์กลาง นั่นคือปราสาทประธานซึ่งหันหน้าไปทางทิศตะวันออก ด้านขวาของบันไดทางขึ้นสู่ศาสนสถานมีอาคารที่เรียกว่า พลับพลา อาคารนี้อาจจะเป็นอาคารที่เรียกกันในปัจจุบันว่า พลับพลาปล้องเครื่อง ซึ่งเป็นที่พักจัดเตรียมองค์ของพระมหากษัตริย์ ก่อนเสด็จเข้าสู่การสักการะเทพเจ้า หรือประกอบพิธีกรรมในบริเวณศาสนสถาน ถัดจากนั้นเป็นทางเดินทั้งสองข้างประดับด้วยเสาไม้ยอดคล้าย ดอกบัวตูมเรียกว่าเสานางเรียง จำนวนข้างละ 34 ต้น ทอดตัวไปยังสะพานนาคราช ซึ่งฝั่งกากบาทยกพื้นสูง ราวสะพานทำเป็นลำตัวพญานาค 5 เศียร สะพานนาคราชนี้ ตามความเชื่อเป็นทางที่เชื่อมระหว่างโลกมนุษย์ กับเทพเจ้า สิ่งที่น่าสนใจคือ จุดกึ่งกลางสะพาน มีภาพจำหลักรูปดอกบัวแปดกลีบ อาจหมายถึงเทพประจำทิศทั้งแปด ในศาสนาฮินดู หรือเป็นจุดที่ผู้มาทำการบูชา ตั้งจิตอธิษฐาน จากสะพานนาคราชชั้นที่ 1 มีบันได จำนวน 52 ขั้นขึ้นไปยังถ้ำบนยอดเขา ที่หน้าซุ้มประตูระเบียงคคททิศตะวันออก มีสะพานนาคราชชั้นที่ 2 ระเบียงคคทก่อเป็นห้องยาวต่อเนื่องกัน เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ารอบลานปราสาทแต่ไม่สามารถเดินทะลุถึงกันได้ เพราะมีผนังกันอยู่เป็นช่วงๆ มีซุ้มประตูกึ่งกลางของแต่ละด้าน ที่มีระเบียงคคททำเป็นซุ้มกากบาท ที่หน้า บันของระเบียงคคททิศตะวันออกด้านนอก มีภาพจำหลักรูปฤาษีซึ่งหมายถึงพระศิวะในปางที่เป็นผู้รักษา

โรคภัยไข้เจ็บ และอาจรวมหมายถึง นเรนทราทิตย์ ผู้ก่อสร้างปราสาทประธานแห่งนี้ด้วย ปราสาทประธาน ก่อด้วยหินทรายสีชมพูมีผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสย่อมุมกว้าง 8.20 เมตรสูง 27 เมตร ด้านหน้าทำเป็นมณฑปโดยมีอันตราละหรือฉนวนเชื่อมปราสาทประธานนี้ เชื่อว่า สร้างโดย นเรนทราทิตย์ ซึ่งเป็นผู้นำปกครองชุมชนที่มีปราสาทพนมรุ้งเป็นศูนย์กลาง ราว พุทธศตวรรษที่ 17 ภายในเรือนธาตุตรงกึ่งกลาง เรียกว่าห้องครรภคฤหะ เป็นที่ประดิษฐานรูปเคารพที่สำคัญที่สุด ในที่นี้คือ ศิวลึงค์ ซึ่งแทนองค์พระศิวะ เป็นที่น่าเสียดายว่า ประติมากรรมชิ้นนี้ได้สูญหายไป เหลือเพียงแต่ ท่อโสมสูตร คือร่องน้ำบนดาดฟ้าที่ใช้น้ำตรงจากการสักการะศิวะลึงค์เท่านั้น ทางเข้านอกเฉียงเหนือ และทิศตะวันออกเฉียงใต้ของปราสาทประธาน มีปราสาทอิฐสององค์และปรารักษ์น้อย จากหลักฐานทางด้านสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม กล่าวได้ว่า ปราสาททั้งสามหลังได้สร้างขึ้นก่อนปราสาทประธานราวพุทธศตวรรษที่ 15 และ 16 คาดว่า ส่วนทางด้านหน้าของปราสาทประธาน คือทิศตะวันออกเฉียงเหนือ และทิศตะวันออกเฉียงใต้ มีอาคารสองหลัง ก่อด้วยศิลาแลง เรียกว่าบรรณาลัย ซึ่งเป็นที่เก็บรักษาคัมภีร์ ก่อสร้างขึ้นในพุทธศตวรรษที่ 18 ที่บริเวณหน้าบันและทับหลังของปราสาทประธานมีภาพจำหลักแสดงเรื่องราวในศาสนาฮินดู เช่นพระศิวนาถราช (ทรงพ็อนรำ) พระนารายณ์บรรทมสินธุ์อวตารของพระนารายณ์ เช่น พระรามในเรื่องรามเกียรติ์ หรือพระกฤษณะ ภาพพิธีกรรม เป็นต้น กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนปราสาทพนมรุ้งเป็นโบราณสถานของชาติเมื่อปี พ.ศ. 2475 ประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 52 ตอนที่ 75 ต่อมาได้ดำเนินการบูรณะตั้งปี พ.ศ. 2514 จนเสร็จสมบูรณ์ มีการพัฒนาและปรับปรุงดำเนินการเป็นอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จมาเป็นองค์ประธานในพิธีเปิด เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ.2531

ศาสนสถานแห่งนี้ตั้งอยู่บนยอดภูเขาไฟ อาจเป็นเพราะภูเขามีความสูงไม่มากนักและปากภูเขาไฟยังเป็นแอ่งน้ำธรรมชาติอีกด้วย ประการสำคัญคือความเชื่อของคนพื้นถิ่นในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่นับถืออำนาจเหนือธรรมชาติ เชื่อว่าในธรรมชาติมีวิญญาณที่สามารถคลั่งคลุ้มกาลให้เกิดสิ่งที่ดีและไม่ดีได้แก่มนุษย์ได้ จึงมีการนับถือภูเขา ป่าไม้ แม่น้ำ ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับการดำรงชีวิตในอดีต นอกจากนี้การสร้างปราสาทบนภูเขายังพ้องกับคติความเชื่อในศาสนาฮินดูที่เปรียบปราสาทหินคังเทวดาลัชของเทพเจ้าบนยอดเขาพระศิวะ ศูนย์กลางแห่งจักรวาล ชุมชนที่เขากพนมรุ้งเป็นชุมชนขนาดใหญ่ เพราะนอกจากมีบารายหรืออ่างเก็บน้ำ ซึ่งใช้ในพื้นที่ส่วนหนึ่งของปากปล่องภูเขาไฟเดิมเป็นอ่างเก็บน้ำอยู่แล้ว ที่เชิงเขามียบารายอีก 2 สระ คือสระน้ำหนองบัวบารายที่เชิงเขาพนมรุ้ง และสระน้ำโคกเมืองใกล้ปราสาทเมืองต่ำ สระน้ำบนพื้นราบเบื้องล่างพนมรุ้งนี้รับน้ำมาจากราน้ำที่ไหลมาจากบนเขา นอกจากนี้ยังมีภูเขาน้ำร้อนอยู่ 2 หลักร เป็นโอโรคชาติที่รักษาพยาบาลของชุมชนอยู่เชิงเขาค้าง บริเวณที่ตั้งของปราสาทพนมรุ้งอาจเคยเป็นที่ตั้งของศาสนสถานพื้นดินมาก่อนที่จะมีการก่อสร้างขึ้นเป็นปราสาท ที่มีความใหญ่โตงดงามตามกับเป็น กมรคชคคบุรี ผู้เป็นเทพเจ้าแห่งปราสาทพนมรุ้ง อันหมายถึงองค์พระศิวะในศาสนาฮินดูที่กษัตริย์ขอมทรงนับถือ การเปลี่ยนสถานที่เคารพพื้นดินให้เป็นปราสาทหินตามแบบคติขอม น่าจะเกี่ยวเนื่องกับการเปลี่ยนลักษณะการเมืองการปกครอง ที่ผู้นำท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับกษัตริย์ขอมโดยใช้ระบบความ

ภายในเรือนธาตุตรงกึ่งกลาง เรียกว่า ห้องครรภคฤหะ เป็นที่ประดิษฐานรูปเคารพที่สำคัญที่สุด ในที่นี้คือ ศิวลึงค์ ซึ่งแทนองค์พระศิวะ เป็นที่น่าเสียดายว่า ประติมากรรมชิ้นนี้ได้สูญหายไป เหลือเพียงแต่ ท่อโสมศูตร คือร่องน้ำมนต์ที่ใช้รับน้ำสรงจากการสักการะศิวลึงค์เท่านั้น ทางเดินด้านทิศ ตะวันออกเฉียงเหนือ และทิศตะวันตกเฉียงใต้ของปราสาทประธาน มีปราสาทอิฐสององค์และปราสาทน้อย จากหลักฐานทางด้านสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม กล่าวได้ว่า ปราสาททั้งสามหลังได้สร้างขึ้นก่อน ปราสาทประธานราวพุทธศตวรรษที่ 15 และ 16 ตามลำดับ ส่วนทางด้านหน้าของปราสาทประธาน คือทิศตะวันออกเฉียงเหนือ และทิศตะวันออกเฉียงใต้ มีอาคารสองหลังก่อด้วยศิลาแลง เรียกว่าบรรณาลัย ซึ่งเป็นที่เก็บรักษาคัมภีร์ทางศาสนา ก่อสร้างขึ้นในพุทธศตวรรษที่ 18 ที่บริเวณหน้าบันและทับหลังของ ปราสาทประธานมีภาพจำหลักแสดงเรื่องราวในศาสนาฮินดู เช่น พระศิวนาฏราช (ทรงพ็อนรำ) ทับหลัง นารายณ์บรรทมสินธุ์ อวตารของพระนารายณ์ เช่น พระราม (ในเรื่องราวเกียรดี) หรือพระกฤษณะ ภาพ พิธีกรรม ภาพชีวิตประจำวันของฤาษีเป็นต้น ปราสาทล้วนสลักลวดลายประดับทั้งลวดลายดอกไม้ ใบไม้ ภาพฤาษี เทพประจำทิศ ศิวนาฏราช ที่ทับหลังและหน้าบันด้านหน้าปราสาทประธาน ลักษณะของลวดลาย และรายละเอียดอื่น ๆ ช่วยให้กำหนดได้ว่าปราสาทประธานพร้อมด้วยบันไดทางขึ้นและสะพานนาคราชสร้าง ขึ้นเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 17 ภายในลานชั้นในด้านตะวันตกเฉียงใต้ มีปราสาทขนาดเล็ก 1 องค์ ไม่มีหลังคา จากหลักฐานทางศิลปกรรมที่ปรากฏ เช่น ภาพสลักที่หน้าบัน ทับหลัง บอกให้ทราบได้ว่าปราสาทองค์นี้สร้าง ขึ้นก่อนปราสาทประธาน มีอายุในราวพุทธศตวรรษที่ 16

นอกจากนี้ยังมีฐานปราสาทก่อด้วยอิฐซึ่งมีอายุเก่าลงไปอีก คือประมาณพุทธศตวรรษที่ 15 อยู่ ด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือขององค์ประธาน และที่มุมทิศตะวันออกเฉียงเหนือและทิศตะวันออกเฉียงใต้ มี อาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าก่อด้วยศิลาแลง มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 18 ร่วมสมัยกันกับพลับพลาที่สร้างด้วย ศิลาแลงข้างทางเดินที่เรียกว่า โรงช้างเผือก(<http://www.thaifolk.com/doc/panomrung.htm>)

2.3.7 บริเวรรายรอบของอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง

ชุมชนที่เคตตั้งอยู่บริเวณเขาพนมรุ้งเป็นชุมชนขนาดใหญ่ เพราะนอกจากมีบารายหรืออ่างเก็บ น้ำ ซึ่งใช้ในพื้นที่ส่วนหนึ่งของปากปล่องภูเขาไฟเดิมเป็นอ่างเก็บน้ำอยู่บนเขาอยู่แล้ว ที่เชิงเขามีบารายอีก 2 สระ คือสระน้ำหนองบัวบารายที่เชิงเขาพนมรุ้ง และสระน้ำโคกเมืองใกล้ปราสาทหินเมืองต่ำ สระน้ำบน พื้นราบเบื้องล่างภูพนมรุ้งนี้รับน้ำมาจากธารน้ำที่ไหลมาจากบนเขา นอกจากนี้ยังมีคูขุดอยู่ 2 หลัง เป็นอโรคยาศาลที่รักษาพยาบาลของชุมชนอยู่เชิงเขาด้วย

บริเวณที่ตั้งของปราสาทพนมรุ้งอาจเคยเป็นที่ตั้งของศาสนสถานมาก่อนที่จะมีการก่อสร้างขึ้น เป็นปราสาท ที่มีความใหญ่โตงดงาม สมกับเป็น ถมรเวงชคคควนรุ้ง ผู้เป็นเทพเจ้าแห่งปราสาทพนมรุ้ง อันหมายถึงองค์พระศิวะ ในศาสนาฮินดูที่กษัตริย์ขอมทรงนับถือ การเปลี่ยนสถานที่เคารพพื้นดินให้เป็น ปราสาทหินตามแบบคติขอม น่าจะเกี่ยวเนื่องกับ การเปลี่ยนลักษณะการเมืองการปกครอง ที่ผู้นำท้องถิ่นมี ความสัมพันธ์กับกษัตริย์ขอม โดยใช้ระบบความเชื่อทางศาสนา วัฒนธรรมและวัฒนธรรมท้องถิ่น

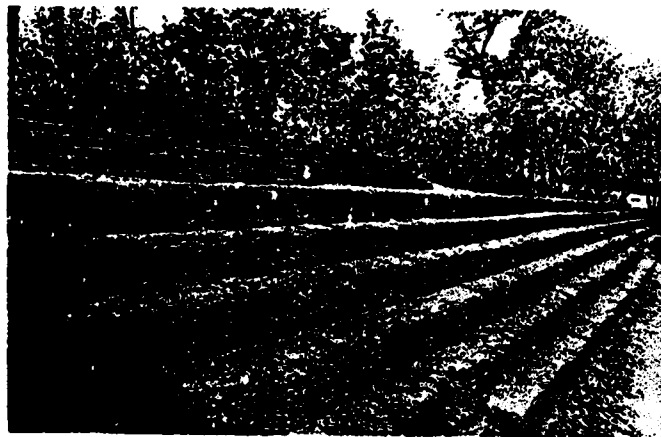
ด้านข้างของทางเดินทางทิศเหนือมีพลับพลาสร้างด้วยศิลาแลง 1 หลัง เรียกกันว่า โรงช้างเผือก

ทุกสะพานนาคราชเป็นบันไดทางขึ้นสู่ปราสาท ซึ่งทำเป็นชานพักเป็นระยะ ๆ รวม 5 ชั้น สดบันไดเป็นชานขลาดังกว้าง ซึ่งมีทางนำไปสู่สะพานนาคราชหน้าประตูกลางของระเบียงคค อันเป็นเส้นทางหลักที่จะผ่านเข้าสู่ลานชั้นในของปราสาท และจากประตูนี้ยังมีสะพานนาคราชรับอยู่อีกช่วงหนึ่งก่อนถึงปรากฏประธาน

ปราสาทเขาพนมรุ้ง มีสิ่งก่อสร้างเรียงจากเชิงเขาขึ้นไปจนถึงยอดเขาตามลำดับ คือ สิ่งก่อสร้างนอกระเบียงชั้นนอก ระเบียงชั้นนอก ระเบียงคคชั้นใน และส่วนที่เป็นสถานที่ซึ่งสร้างด้วยหินทราย และศิลาแลงภายในระเบียงคคอีก 6 หลัง ดังจะกล่าวถึงตั้งแต่ส่วนสิ่งก่อสร้างจากเชิงเขาถึงองค์ปราสาทบนยอด (สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์, 2539:79)

2.3.8 สิ่งก่อสร้างของอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง

2.3.8.1 บันไดคันททาง เริ่มจากเชิงเขาด้านล่างทิศตะวันตกออกก่อด้วยศิลาแลงเป็นชั้น ๆ 3 ชุด สดบันไดเป็นขารูปกากบาท ซึ่งเป็นซุ้มประตูทางเข้า (โคปุระชั้นนอก) เป็นด่านแรกของปราสาท เรนเดียวกับที่ปราสาทเขาพระวิหาร ซุ้มประตูนี้คงมีรูปทรงคล้ายกับซุ้มประตูของระเบียงคคทิศตะวันตก ซึ่งเป็นทางเข้าคันทสุดท้าย (โคปุระชั้นใน) แต่ไม่มีวัดศูก่อสร้างเหลือเป็นหลักฐานให้ทราบชัด อาจจะเป็นพลับพลาโถงสร้างด้วยไม้มุงกระเบื้องก็ได้จากการขุดแต่งพลับพลาชั้นทางเมื่อปี พ.ศ. 2543 พบว่าคันทในของพลับพลาทางลงเป็นระหัดคคหันกันลงไป ก่อเรียงด้วยหินภูเขาไฟ ต่อเนื่องกันทางคันทที่นำไปสู่บันไดทางขึ้นปราสาท

ภาพที่ 2 บันไดคันททางสู่ตัวปราสาท

2.3.8.2 พลับพลา เป็นอาคาร โถงสร้างด้วยหินทราย และศิลาแลง ตั้งอยู่เบื้องขารูปกากบาทไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ เป็นที่หักเปลี่ยนเครื่องทรงของกษัตริย์ และจัดกระบวนเสด็จก่อนที่จะเสด็จขึ้นไปประกอบพิธีการบนปราสาท ด้านทิศตะวันออกและทิศตะวันตกของอาคารเป็นมุขยื่นออกมามีขาราดำสำหรับขึ้น ลงอยู่หน้ามุข บนฐานพลับพลาหินทรายเหลืออยู่สี่ด้าน รอบอาคารนี้ตามคันทคือคันททิศ

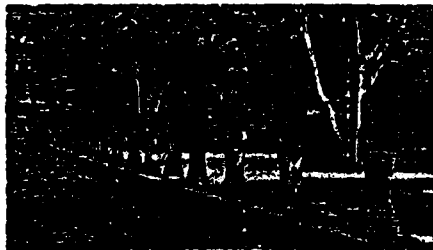
ตะวันออก ทิศเหนือและทิศตะวันตก(ยกเว้นทิศใต้ ซึ่งเป็นด้านหน้า) มีระเบียบทางเดินก่อด้วยศิลาแลง ลักษณะเป็นห้องแคบยาวต่อเนื่องกัน โดยมีบางส่วนของอาคารเป็นหินทราย เช่น กรอบประตู หน้าค้ำ เคียนาคปลากรอบหน้าบัน มีบันไดและประตูทางเข้าอยู่ที่ปลายสุดระเบียบทางทิศใต้ทั้งสองข้าง และยังมีบันไดและประตูเข้าทางทิศตะวันออกและทิศเหนือ อีก 2 ทางส่วนทางทิศตะวันตกทำทางขึ้นหลอกเอาไว้ แต่ไม่มีประตู ทั้งอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าและระเบียบไม่มีหลังคาเหลืออยู่ สันนิษฐานว่าของเดิมอาจเป็นหลังคาเครื่องไม้ทรงกระเบื้อง รอบระเบียบมีกำแพงก่อด้วยศิลาแลงล้อมอยู่ทั้งสี่ด้าน มีประตูทางเข้าอยู่ทางด้านหน้าซึ่งเชื่อมต่อมาจากราษฎรป่ากบาท

อาคารที่เห็นในปัจจุบันหลังนี้ คงสร้างขึ้นในพุทธศตวรรษที่ 18 เห็นจากการใช้ศิลาแลงเป็นวัสดุหลักในการก่อสร้าง และลวดลายกลีบบัวที่สลักบนหัวเสาตลอดจนลายดอกกลีบดอกไม้ที่กลีบบนยอดเสาซึ่งเป็นลักษณะศิลปะแบบบายน

ภาพที่ 3 หลังคาที่เรียกทั่วไปว่า โรงช้างเผือก

2.3.8.3 ทางค้ำเนิน เป็นทางเดินต่อจากบันไดราษฏรป่ากบาทปูด้วยศิลาแลง ขอบเป็นหินทราย บนขอบเป็นเสาหินทรายชอกคล้ายบัวควม เรียงตรงกันเป็นระยะ 2 แถว ยาว 160 เมตร กว้าง 9.20 เมตร มีเสาบนชอกคล้ายดอกบัวควม สูง 1.60 เมตร จำนวน 68 ต้น ตั้งอยู่บนขอบทางเดินเป็นระยะๆตรงกันทั้ง 2 ข้าง ลักษณะเสาและทางเดินเช่นนี้พบที่ปราสาทหลายแห่งในประเทศกัมพูชา เช่นที่ปราสาทบันทายศรี ปราสาทเขาพระวิหาร ปราสาทพระขรรค์ เป็นต้น

ภาพที่ 4-5 เสาทางเรียงที่ตั้งประดับสองข้างของทางค้ำเนิน

2.3.8.4 สะพานนาคราช สร้างด้วยหินทราย ราวสะพานทำเป็นลำคัวพญานาค 5 เศียร เป็นจุดเชื่อมทางดำเนินกับบันไดขึ้นปราสาท และทางสู่สระน้ำ 2 สระ ซึ่งเป็นช่วงแรก ช่วงที่ 2 อยู่ภายในระเบียงคด ช่วงที่ 3 เชื่อมขุมประตูกับปราสาทประธาน ส่วนด้านหลังเป็นชานกว้าง เชื่อมต่อกับบันไดขึ้นปราสาทเสาศาและขอบสะพานสลักลวดลายงดงาม ราวสะพานทำเป็นคัวพญานาค 5 เศียรหันออกแม่ทัพานทั้ง 4 ทิศ ลักษณะของเครื่องประดับพญานาคมิรัศมีเป็นแผ่นสลักภายในแนวนอน อันเป็นศิลปกรรมแบบนครวัด

ภาพที่ 6 สะพานนาคราช เชื่อมระหว่างทางดำเนินกับบันไดขึ้นปราสาท

2.3.8.5 บันไดขึ้นปราสาท สร้างด้วยหินทราย เชื่อมสะพานนาคราชช่วงแรกเพื่อขึ้นสูงไปยังถานบนชอคเขา อันเป็นจุดเชื่อมแห่งแดนเทพเจ้า เป็นทางเดินขึ้นไปยังถานบนชอคเขาทำเป็นบันไดหินทรายกว้าง 16.00 เมตร ยาว 52 เมตร สูง 10 เมตร มี 5 ชั้นบันไดและชานพักแต่ละชั้นลดหลั่นกันไป ตามลำดับความสูงให้ความรู้สึกของชอคเขาที่สูงชันไปสู่สวรรค์

ภาพที่ 7 บันไดขึ้นปราสาท

2.3.8.6 ทางสู่ปราสาท คือ บันไดทางขึ้นทั้งสองข้างของบันไดขึ้นปราสาทชั้นที่ 4 โดยก่อบนด้านหน้าเป็นบันไดขนานบอยู่สองข้างของบันไดหินทราย สามารถใช้เป็นทางขึ้นสู่ถานหน้าปราสาททาง

ด้านข้างได้อีกสองทาง ถัดจากบันไดชั้นที่ 5 เข้าไปเป็นชกพื้นเดี่ยวรูปกากบาทปีกสองข้างของฐานรูปกากบาทมีมุขยื่นออกทางด้านหน้าและมีบันไดรับกับบันไดศิลาแดง ฐานกากบาทดังกล่าวน่าจะเป็นฐานอาคารโคปุระหรือซุ้มประตูทางเข้าชั้นที่สอง แต่ไม่มีร่องรอยวัตถุก่อสร้างเหลืออยู่ นอกจากการบูรณะได้พบกระเบื้องดินเผากระจายอยู่บนดินบริเวณใกล้เคียง จึงสันนิษฐานได้ว่าตัวอาคารคงจะเป็นพลับพลาโถง

ภาพที่ 8 ทางสู่ปราสาท

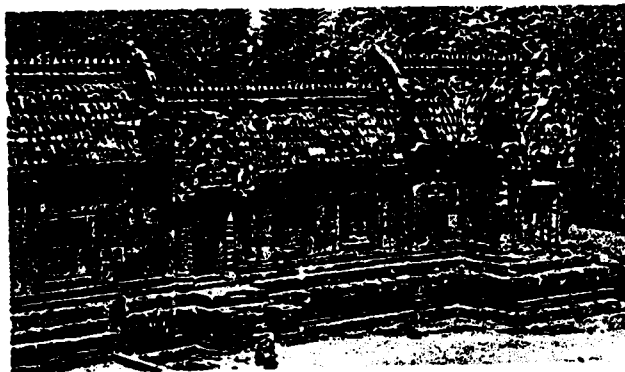
2.3.8.7 ระเบียงชั้นนอก เป็นทางเดิน โถงชกพื้นเดี่ยว ๆ ปูพื้นด้วยศิลาแดงบรรจบกับทางเดินเข้าสู่ปราสาทด้านข้างทั้งสองข้าง นอกกระเบื้องคคทางทิศเหนือ ทิศใต้ และทิศตะวันตก มีลานโถงล้อมอยู่โดยรอบ ห่างจากกระเบื้องคคทางทิศเหนือและทิศใต้ออกไปประมาณ 10 เมตร และห่างจากกระเบื้องคคด้านทิศตะวันตกประมาณ 20 เมตร จะเห็นคล้ายเป็นทางเดินปูพื้นด้วยศิลาแดง ขนาดกว้าง 3.10 เมตร ล้อมอยู่รอบด้าน แนวทางเดินดังกล่าวจะหักมุมต่อออกมาทางทิศตะวันออกมาบรรจบกับทางเดินสู่ปราสาทที่เป็นทางเข็วองทั้งสองข้าง

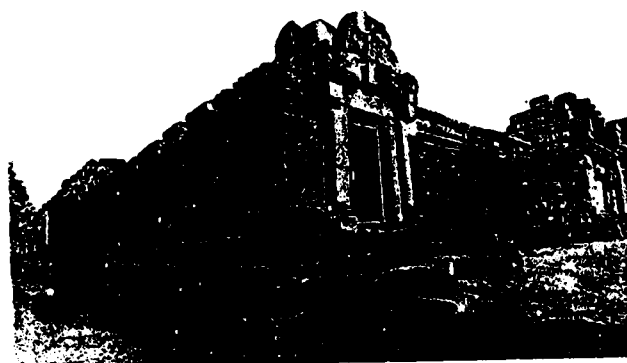
ภาพที่ 9-10 ลานระเบียงชั้นนอกด้านทิศตะวันตกและทิศใต้

2.3.8.8 ซุ้มประตูและระเบียงคคชั้นใน สร้างด้วยหินทราย และศิลาแดง ลักษณะเป็นห้องยาวต่อเนื่องกันเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีหลังคาคลุมแต่ไม่ทะลุถึงกันเพราะทำเป็นผนังกันเป็นช่อง ๆ ภายในพื้นที่

ที่เชื่อมสิ้นค้าของระเบียงคคร์นในซึ่งเป็นที่สำคัญที่สุด อาจเรียกได้ว่า เป็นชุดอาคารที่เป็นปราสาทชั้นใน
มีอาคารโบราณสถานอยู่ (สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์, 2539:4)

ภาพที่ 11 แนวระเบียงคคร์นด้านทิศตะวันตก

ภาพที่ 12 มุมของระเบียงคคร์นด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาพที่ 13 ระเบียงคคร์นด้านทิศตะวันตก

ภาพที่ 14 มุมระเบียงคล ด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้

ซึ่งปราสาททั้งหมดของจังหวัดบุรีรัมย์นั้นจะเป็นปราสาทที่มีเรื่องราวความความหลังเป็นที่น่าศึกษา ปราสาทแต่ละที่นั้นมีความสวยงามและใหญ่โต ในแต่ละปราสาทก็จะมีเอกลักษณ์และจุดเด่นแต่ต่างกันไป และมีประเพณีประจำปีของแต่ละปราสาทที่เป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาชมประเพณี เช่นงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง งานประเพณีศึกบาตรเขากระโคง เป็นต้น

2.4 สื่อประชาสัมพันธ์

ความหมายของการสื่อประชาสัมพันธ์

2.4.1 สื่อประชาสัมพันธ์ (Public Relations) มีการให้ความหมายต่างไว้ ดังนี้

เป็นการใช้ความพยายามที่ได้วางแผนไว้ เพื่อให้สามารถสร้าง และรักษาค่านิยม (Goodwill) เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันระหว่างองค์กรกับชุมชน เป็นการจัดการขององค์การเพื่อสร้างสัมพันธภาพอันดีกับผู้รับข่าวสารกลุ่มต่างๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดเห็น (Opinion) ทศนคติ (Attitude) และค่านิยม (Value) หรือเป็นการติดต่อสื่อสารกับชุมชนทั้งภายในภายนอกเพื่อสร้างภาพพจน์ขององค์กรกับสาธารณชน ความพยายามที่ได้วางแผนอย่างต่อเนื่องที่จะสร้างและรักษาไว้ซึ่งความปรารถนาดีและความเข้าใจกันระหว่างองค์กรและสาธารณชนที่เกี่ยวข้อง

การประชาสัมพันธ์เป็นหน้าที่ในการบริหารที่ช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ กำหนดปรัชญาและทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงภายในขององค์การ เนื่องจากนักประชาสัมพันธ์จะต้องสื่อสารกันทั้งในกลุ่มภายในขององค์การและภายนอกขององค์การเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งจะก่อให้เกิดความสอดคล้องกันระหว่างเป้าหมายขององค์การ และความคาดหวังของสังคมอาจกล่าวได้ว่า การประชาสัมพันธ์เป็นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากหน่วยงาน หรือจากผู้บริหาร ไปยังกลุ่มชนที่เกี่ยวข้องโดยการใช้สื่อต่างๆ ทั้งนี้เพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดีของหน่วยงานให้กลุ่มชนเป้าหมายยอมรับต่อไป

2.4.2 คุณค่าของสื่อประชาสัมพันธ์

สื่อประชาสัมพันธ์ ที่ดีนั้นต้องทำหน้าที่ให้ความรู้ติดต่อบริษัทกับกลุ่มลูกค้าหนึ่งเพื่อแจ้งข่าวสาร เพื่อจูงใจให้เกิดความต้องการหรือเพื่อสร้างทัศนคติที่ดีให้เกิดกับกลุ่มเป้าหมาย และให้กลุ่มเป้าหมายนั้นเข้าใจรายละเอียดต่างๆที่อยู่ในสื่อประชาสัมพันธ์

2.4.2.1 คุณค่าทางด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร

- 1) ทำให้ผู้รับสารได้รู้ถึงข่าวสารที่ชัดเจน
- 2) ข่าวสารที่เผยแพร่ออกไปมีความชัดเจน
- 3) ข้อมูลข่าวสารเข้าถึงผู้บริโภคได้มากที่สุด

2.4.2.2 คุณค่าทางด้านหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี

- 1) เป็นเอกสารอ้างอิงทางประวัติศาสตร์ได้
- 2) เป็นเอกสารและแหล่งสืบค้นทางประวัติศาสตร์
- 3) เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่เผยแพร่ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ได้

2.4.3 ศาสตร์และศิลป์ของการประชาสัมพันธ์

การประชาสัมพันธ์อาจพิจารณาได้ว่าเป็นทั้งศาสตร์และศิลปะไปพร้อมๆกัน ในตัวเอง โดยสามารถอธิบายความละเอียด ได้ดังนี้

2.4.3.1 การประชาสัมพันธ์ที่เป็นศาสตร์

ศาสตร์ในที่นี้หมายถึงวิชาการ ความรู้ ความเชื่อถือที่กำหนดไว้เป็นระบบระเบียบที่พึงเชื่อถือได้ และสามารถศึกษาค้นคว้าหาความจริงได้อย่างมีระเบียบแบบแผนและมีระบบ

วิชาการประชาสัมพันธ์ เป็นวิชาที่มีระเบียบแบบแผน มีเหตุมีผลและอาจศึกษาเรียนรู้ได้จากตำราหรือคำบรรยายต่างๆ เป็นการศึกษาค้นคว้าหาหลักและทฤษฎีที่น่าเชื่อถือได้ไว้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ มีการศึกษาค้นคว้าถึงกระบวนการในการสื่อสารประชาสัมพันธ์ของมนุษย์เพื่ออธิบายและวิเคราะห์พฤติกรรมของมนุษย์ที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในสังคม รวมทั้งการศึกษาวิจัยถึงประชาคมติ และความสัมพันธ์กันระหว่างกลุ่มบุคคลกับองค์การสถาบันที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น สิ่งต่างๆ เหล่านี้สามารถศึกษา เรียนรู้วิธีการ และถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่นได้ ฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่า วิชาการประชาสัมพันธ์ อยู่ในขอบเขตของศาสตร์ทางด้านสังคมวิทยา

1) การประชาสัมพันธ์ที่เป็นศิลปะ

การประชาสัมพันธ์มีลักษณะการดำเนินงานที่ค่อนข้างอาศัยความรู้ ความสามารถรวมทั้งประสบการณ์และทักษะของแต่ละบุคคล ทั้งยังต้องประกอบด้วยเทคนิคการประชาสัมพันธ์บางอย่างเป็นความสามารถเฉพาะตัว เช่น ความสามารถและทักษะในการสื่อสาร ซึ่งถ่ายทอดและลอกเลียนแบบกันได้ยาก ทั้งนี้เนื่องจากความสามารถเฉพาะตัวของแต่ละคนย่อมไม่เหมือนกัน เทคนิคอย่างหนึ่งที่มักประชาสัมพันธ์

คนหนึ่งนำไปใช้แล้วประสบผลสำเร็จ หากนักประชาสัมพันธ์อีกผู้หนึ่งนำไปใช้อาจไม่ได้ผลและประสบความล้มเหลวก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถเฉพาะตัว ความเหมาะสมของสถานการณ์ สภาพแวดล้อม เวลา และสถานที่ เป็นต้น

โดยที่การประชาสัมพันธ์เป็นการนำเอาหลักการ ความรู้ที่ได้ศึกษามา ไปประยุกต์ใช้ จึงมีลักษณะเป็นศิลปะ การดำเนินงานประชาสัมพันธ์จะยึดถือกฎเกณฑ์ หรือระเบียบแบบแผนที่ตายตัวไม่ได้ แต่จะต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์และวิธีการให้สอดคล้องเหมาะสมกับเงื่อนไขของสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในขณะนั้น ทั้งนี้ ศิลปะของการประชาสัมพันธ์จะต้องใช้ความสามารถพิเศษเฉพาะตัวเป็นหลัก ดังนั้นคุณสมบัติส่วนตัวของผู้ทำงานประชาสัมพันธ์ จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของงานประชาสัมพันธ์นั้นๆ

2.4.3.2 การติดต่อสื่อสาร

ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วว่า การประชาสัมพันธ์ คือ การเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดี ระหว่างองค์กรหรือสถาบันกับกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อหวังผลในความร่วมมือและสนับสนุนจากประชาชนนั่นเอง ซึ่งความเข้าใจอันดีและความสัมพันธ์จะเกิดขึ้นได้ก็ต้องอาศัยการติดต่อสื่อสารเป็นเครื่องมือเพื่อนำข้อมูลหรือเนื้อหาสาระ จากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง

2.4.3.3 นิยามของการติดต่อสื่อสาร

การติดต่อสื่อสารคือ “กระบวนการในการส่งผ่านหรือสื่อความหมายระหว่างบุคคล” หรือคือ “ศิลปะแห่งการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ตื้นลึกคิดและทัศนคติจากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่ง” (วิรัช, 2535) สังคมมนุษย์เป็นสังคมที่สมาชิกมีพฤติกรรมความต้องการเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนข่าวสารซึ่งกันและกัน ทั้งนี้โดยที่มนุษย์มีความสามารถในการสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ โดยแสดงออกในรูปของความ ต้องการ ความปรารถนา ความรู้ตื้นลึกคิด ความรู้และประสบการณ์ต่างๆ จากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่ง การติดต่อสื่อสารจึงมีความสำคัญยิ่งในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมของมนุษย์

2.4.3.4 องค์ประกอบของการสื่อสาร

การติดต่อสื่อสารมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1) ผู้ส่งสาร (Sender) คือผู้ที่เริ่มต้นกระบวนการสื่อสาร อาจจะเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หรือสถาบันก็ได้ ในการสื่อสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ป้องกันไฟฟ้า ผู้ส่งสารคือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ศูนย์ควบคุมไฟฟ้า สถานีควบคุมไฟฟ้า หรือถ้าเป็นบุคคลก็ได้แก่ เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ป้องกันไฟฟ้า เป็นต้น

2) ข่าวสาร(Message) คือเนื้อหาสาระที่ผู้ส่งสารต้องการส่ง ซึ่งเนื้อหาสาระดังกล่าวนี้สามารถสื่อความหมายหรือตีความหมายให้เกิดความเข้าใจได้ ในการสื่อสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ป้องกันไฟฟ้านั้น ข่าวสาร ได้แก่ ความรู้เรื่องไฟฟ้า ผลกระทบที่เกิดจาก ไฟฟ้า วิธีการป้องกันไฟฟ้า วิธีการดับไฟฟ้า เป็นต้น

3) สื่อ หรือ ช่องทาง (Media or Channel) คือหนทางหรือวิถีทางที่จะนำเอาข่าวสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับ หากปราศจากสื่อหรือช่องทางแล้ว ข่าวสารก็ไม่อาจไปถึงผู้รับได้ ช่องทางในการสื่อสารมีมากมาย เช่น การพูด การเขียน การส่งสัญญาณควัน สัญญาณเสียงกลอง ไปจนถึงช่องทางการสื่อสารที่ทันสมัยในปัจจุบัน ได้แก่ การพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และระบบอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

4) ผู้รับสาร (Receiver) คือบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นเป้าหมายของการสื่อสาร และเป็นจุดหมายปลายทางของการสื่อสาร โดยเป็นผู้รับข่าวสารที่ผู้ส่งสารส่งมาให้โดยผ่านทางสื่อหรือช่องทาง ผู้รับสารจึงเป็นผู้ที่ผู้ส่งสารพยายามที่จะสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจตามที่ผู้ส่งสารประสงค์หรือปรารถนา ในการสื่อสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ป้องกันไฟป่านั้น ผู้รับสาร คือ ประชาชน หน่วยงานเอกชน หรือหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ที่ผู้ส่งสารต้องการให้ข่าวสาร เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีในเรื่องปัญหาไฟป่าและให้เกิดความร่วมมือในการป้องกันไฟป่า

2.4.4 ลักษณะที่สำคัญของสื่อประชาสัมพันธ์

2.4.4.1 สถาบัน หมายถึง องค์กร หน่วยงาน สมาคม มูลนิธิ รัฐบาล ทบวง กรม อำเภอ เทศบาล โรงเรียน บริษัท ห้างร้าน ที่ก่อตั้งขึ้นโดยมีความมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ระบุไว้แน่นอน

2.4.4.2 มีการวางแผน ใคร่ครวญ ใคร่ครวญ นั่นก็คือ การประชาสัมพันธ์มิใช่เกิดขึ้นโดยความบังเอิญแต่จะต้องมีการตั้งใจ ตั้งวัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมาย และวางแผนในการดำเนินการ

2.4.4.3 มีการสื่อสารสัมพันธ์แบบทางคู่ หรือยุคสองวิธ (Two - way Process) การประชาสัมพันธ์มิใช่แค่เพียงเผยแพร่ประกาศ มุ่งเรียกร้องความสนใจ หรือสื่อสารไปยังประชาชนฝ่ายเดียวเท่านั้น จะต้องสังเกตรับฟังปฏิกิริยา หรือความต้องการของประชาชน เพื่อให้สามารถปฏิบัติ หรือแก้ไขได้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

2.4.4.4 มีการจูงใจ และโน้มน้าวที่ความ รู้สึก การที่จะเกิดความเชื่อถือ หรือให้ความร่วมมือสนับสนุนนั้นจะต้องอาศัยวิธีการจูงใจ การชี้แจงในเรื่องต่างๆ เพื่อนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความสนใจของประชาชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันกับสถาบันในการดำเนินการ

2.4.4.5 มีการสัมพันธ์กับกลุ่มชน การประชาสัมพันธ์มีลักษณะของการสื่อสารสัมพันธ์กับมวลชน คือเป็นกลุ่มเป็นหมู่มากกว่าเป็นรายบุคคล และการใช้สื่อก็เป็นสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือนิตยสาร ฯลฯ

2.4.4.6 เป็นการกระทำที่ต่อเนื่องกัน การดำเนินการประชาสัมพันธ์เป็นกระบวนการต่อเนื่องอย่างไม่ถดถอย (On - going Process) เป็นงานที่เกี่ยวกับบุคคล เหตุการณ์ และการบริการ ซึ่งจะต้องมีปัญหาเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และไม่มีที่สิ้นสุด ต้องคอยตรวจกระแสประชามติ ทัศนคติ และเหตุการณ์อื่นที่ดำเนินไปว่าราบรื่นหรือไม่ เพื่อที่จะแก้ไขเหตุการณ์ได้ทันทั่วทั้งที่ หรือหากไม่มีเหตุการณ์ใด ก็มีไว้จะอยู่เฉย ต้อง

ดำเนินการเผยแพร่สร้างสมชื่อเสียง เกียรติคุณ ความเชื่อถือ ศรัทธา เต็มใจ ของหน่วยงานต่อไปอีกเป็นประจำ ไม่ให้ขาดตอน

2.4.4.7 มีประชาคติเป็นบรรทัดฐาน ในการดำเนินการประชาสัมพันธ์นั้นจะต้องมีสถาบันกลุ่มประชาชนต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้เกิดทัศนคติ พฤติกรรม ความคิดเห็นแตกต่างกันออกไป แต่ส่วนมากกระแสประชาคติที่ออกมาจากคนส่วนใหญ่มักจะถูกคัดอง และเหมาะสมตามสมควร ฉะนั้น กระแสประชาคติ จึงนับว่าเป็นความต้องการของประชาชนที่หน่วยงานจะต้องใช้เป็นส่วนประกอบสำคัญในการพิจารณาคำเนินการ

2.4.5 การวางแผนการประชาสัมพันธ์

2.4.5.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในปราสาทหินพนมรุ้งที่มีอายุระหว่าง 25 - 30 ปี สาเหตุที่เลือกกลุ่มเป้าหมายในช่วงอายุ 25- 30 ปี ก็เพราะกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป จะมีลูกมาด้วยต้องคอยดูแลของคน และช่วงอายุต่ำกว่า 25 ปี ในการเข้ามาชมตัวปราสาทนั้นจะไม่ค่อยที่ จะสนใจในเอกสารที่มีไว้สำหรับนักท่องเที่ยวมาก จะสนใจในการถ่ายรูปกลุ่มหรือเดินชมเพียงตัวปราสาท เท่านั้น(มนตรี ธนภัทรพรชัย, 2551)

2.4.5.2 กำหนดกลุ่มประชาชนเป้าหมาย

1) กำหนดจุดเด่นที่จะประชาสัมพันธ์ ซึ่งจะเป็หัวข้อ (Theme) ของการประชาสัมพันธ์ หรืออาจเป็นข้อความ หรือคำขวัญ (Slogan) ที่แสดงถึงแก่น หรือสาระของกิจกรรมที่ได้จัดทำขึ้น เพื่อเป็นการกำหนดให้รายละเอียดของกิจกรรมการประชาสัมพันธ์อยู่ภายใต้กรอบเดียวกัน

2.4.6 การจัดแบ่งประเภทสื่อประชาสัมพันธ์

สื่อประชาสัมพันธ์คือหนทางหรือวิถีทางในการนำข่าวสารที่ต้องการประชาสัมพันธ์จากผู้ส่ง ไปสู่ผู้รับ ในปัจจุบันสื่อในการประชาสัมพันธ์มีมากมายและหลากหลาย อันเป็นผลเนื่องมาจากการพัฒนา ด้านเทคโนโลยีของโลก อย่างไรก็ตามสามารถแบ่งสื่อประชาสัมพันธ์โดยพิจารณาตามลักษณะของสื่อ ได้เป็น 6 ประเภทคือ

2.4.6.1 สื่อบุคคล

หมายถึงตัวบุคคลที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ตัวบุคคลอื่น สื่อบุคคลจัดได้ว่าเป็น สื่อที่มีประสิทธิภาพสูงในการประชาสัมพันธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ โน้มน้าวใจใจ เนื่องจากติดต่อกับผู้รับ สาร โดยตรง ส่วนใหญ่อาศัยการพูดในลักษณะต่างๆ เช่น การสนทนาพบปะพูดคุย การประชุม การสอน การให้สัมภาษณ์ การได้วาที การอภิปราย การปาฐกถา และการพูดในโอกาสพิเศษต่างๆ แต่สื่อบุคคลก็มี ข้อจำกัดคือ ในกรณีที่เนื้อหาเป็นเรื่องซับซ้อน การใช้คำพูดอย่างเคียวอาจไม่สามารถสร้างความเข้าใจได้

ทันที และเป็นสื่อที่ไม่ถาวร หากแก่การตรวจสอบและอ้างอิง นอกจากจะมีผู้บันทึกคำพูดนั้นๆ ไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือบันทึกเสียงเอาไว้

2.4.6.2 สื่อมวลชน

จากข้อจำกัดของสื่อบุคคลที่ไม่สามารถใช้เป็นสื่อกลางถ่ายทอดข่าวสารเพื่อการประชาสัมพันธ์สู่คนจำนวนมากพร้อมกันในเวลาเดียวกันอย่างรวดเร็ว มนุษย์จึงได้พัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสาร และเกิดเป็นสื่อมวลชนเพื่อมารับใช้ภารกิจดังกล่าว สื่อมวลชนอาจแบ่งประเภทตามคุณลักษณะของสื่อได้เป็น 5 ประเภท คือ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และภาพยนตร์ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2532) ทั้งนี้ สื่อหนังสือพิมพ์และนิตยสารมีความคงทนถาวร สามารถนำข่าวสารมาอ่านใหม่ได้ซ้ำแล้วซ้ำอีก แต่มีข้อจำกัดสำหรับบุคคลที่คาบอดหรืออ่านหนังสือไม่ออก ส่วนสื่อวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่ส่งไปได้ไกลเพราะใช้คลื่นวิทยุ ไม่มีข้อจำกัดด้านการขนส่งเหมือนหนังสือพิมพ์หรือนิตยสาร และสามารถรับฟังในขณะที่ทำงานอย่างอื่นไปด้วยได้ แต่มีข้อจำกัดคือ ผู้ฟังไม่สามารถย้อนกลับมาฟังได้ใหม่อีก ดังนั้นหากมิได้ตั้งใจฟังในบางครั้งก็ทำให้ได้ข่าวสารที่ไม่สมบูรณ์

สื่อวิทยุโทรทัศน์ และภาพยนตร์ จัดเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพในการสื่อสารมากที่สุด เนื่องจากสามารถเห็นภาพเคลื่อนไหวและได้ยินเสียง ทำให้การรับรู้เป็นไปอย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพยิ่ง แต่มีข้อจำกัดคือต้องใช้ไฟฟ้าหรือแบตเตอรี่ ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่ห่างไกลที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้

2.4.6.3 สื่อโสตทัศน

เป็นสื่อที่ผู้รับสามารถรับได้ทั้งภาพ และหรือเสียง โดยปกติสื่อโสตทัศนแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นสื่อวัสดุ และส่วนที่เป็นสื่ออุปกรณ์ โดยสื่อวัสดุอาจจะสามารถใช้ได้ด้วยตัวเองโดยตรง เช่น ภาพวาด แบบจำลอง หรือของตัวอย่าง หรืออาจต้องนำไปใช้ร่วมกับสื่ออุปกรณ์ เช่น เทปบันทึกเสียง เทปวีดิทัศน์ ฟิล์มภาพยนตร์ แผ่นคิสดิสก์ แผ่นซีดีรอม เป็นต้น ส่วนที่เป็นสื่ออุปกรณ์ได้แก่ เครื่องเล่นเทป บันทึกเสียง เครื่องเล่นวีดิทัศน์ เครื่องฉายภาพยนตร์ และเครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น โดยภาพรวมแล้ว สื่อโสตทัศนมีข้อดีคือมีความน่าสนใจ เป็นสื่อที่คงทนถาวร นำมาใช้ได้บ่อยครั้ง และสามารถคัดลอกเพื่อนำไปใช้ที่อื่นได้ง่าย แต่มีข้อจำกัดคือต้องใช้อุปกรณ์ซึ่งบางประเภทมีราคาแพง และต้องมีความรู้ในการใช้ และจำเป็นต้องใช้ไฟฟ้าหรือแบตเตอรี่ เป็นแหล่งพลังงาน ในปัจจุบันนี้ คอมพิวเตอร์ได้เข้ามามีอิทธิพลอย่างมากในการติดต่อสื่อสารและในงานประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อผสม (Multi-media) ได้รับความนิยมน้อย่างกว้างขวาง เพราะเป็นสื่อที่สามารถดึงดูดความสนใจได้เป็นอย่างดีเนื่องจากให้ทั้งภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียง ที่สมจริงเป็นธรรมชาติ และผู้รับยังสามารถมีส่วนร่วมและตอบสนองต่อสื่อดังกล่าวได้ ส่วนข้อจำกัดคือมีความยุ่งยากในการจัดเตรียมอุปกรณ์ ผู้รับต้องมีความรู้ในการใช้คอมพิวเตอร์พอสมควร และต้องใช้อุปกรณ์เป็นแหล่งพลังงาน

นอกจากนี้ ในยุคที่โลกไร้พรมแดน การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต (Internet) ยิ่งทวีความสำคัญขึ้นเรื่อยๆ และจะกลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของพลโลกในอนาคตอันใกล้นี้ โดยอินเทอร์เน็ตมีข้อดีคือสามารถเข้าถึงประชาชนทั่วทุกมุมโลกได้อย่างรวดเร็ว และ

เป็นการสื่อสารสองทางที่ผู้รับสามารถโต้ตอบเพื่อซักถามข้อมูลเพิ่มเติม หรือข้อมูลที่ไม่เข้าใจได้โดยตรงผ่านทางระบบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail)

2.4.6.4 สื่อกิจกรรม

ปัจจุบันสื่อนี้มีความหมายขยายขอบเขตกว้างขวางไปถึงกิจกรรมที่สามารถสื่อความรู้ตื้นลึกคิด ความรู้ อารมณ์ และเรื่องราวข่าวสารไปสู่กลุ่มเป้าหมายได้ สื่อประเภทกิจกรรมมีได้มากมายหลายรูปแบบ เช่น การจัดประชุม สัมมนา ฝึกอบรม การแถลงข่าว การสาธิต การจัดริ้วขบวน การจัดนิทรรศการ การจัดแข่งขันกีฬา การจัดแสดง การจัดกิจกรรมทางการศึกษา การจัดกิจกรรมเสริมอาชีพ การจัดกิจกรรมการกุศล เป็นต้น สื่อกิจกรรมนี้สามารถปรับปรุงคัดแปลงแก้ไขให้ยืดหยุ่น เหมาะสมกับโอกาสและสถานการณ์ได้ง่าย แต่มีข้อจำกัดคือ ผู้รับมีจำนวนจำกัดเฉพาะกลุ่มที่ร่วมกิจกรรมนั้นๆ เท่านั้น

2.4.6.5 สื่อสมัยใหม่ (Modern Media)

สื่อสมัยใหม่ เป็นสื่อที่นิยมใช้กันในยุคสังคมข่าวสาร หรือยุคสารสนเทศ (Information Age) ที่กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization)

ประเภทของสื่อสมัยใหม่ที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์

- 1) ดาวเทียม (Satellite) หรือ สถานีทวนสัญญาณ ไมโครเวฟที่ลอยอยู่เหนือพื้นโลก

ใช้ในการสื่อสารระหว่างประเทศ

- 2) อินเทอร์เน็ต (Internet) ปัจจุบันอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของคนเราเป็นอย่างมาก ตลอดจนในสังคมและในหน้าที่การทำงาน อาชีพต่างๆ แม้แต่การประชาสัมพันธ์ก็นำอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการติดต่อสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ที่จัดทำขึ้นบนอินเทอร์เน็ต ซึ่งถือว่าเป็นสื่อสมัยใหม่ที่นำมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดเช่นเดียวกับสื่ออื่นๆ อินเทอร์เน็ตที่ใช้ทำการประชาสัมพันธ์ส่วนใหญ่ผ่านทาง E-mail หรือระบบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ และระบบข้อมูลจาก World Wide Web (WWW) โดยการจัดทำเป็น Website มองแต่ละแห่งให้ผู้เฝ้าดูเข้าไปดู และติดตามข้อมูลต่างๆ ได้

2.4.6.6 สื่อสิ่งพิมพ์

- 1) ความหมายของสื่อสิ่งพิมพ์

งานบูรณาการฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายคำที่เกี่ยวกับ “สื่อสิ่งพิมพ์” ไว้ว่า “สิ่งพิมพ์ หมายถึง สมุด แผ่นกระดาษ หรือวัตถุใด ๆ ที่พิมพ์ขึ้น รวมตลอดทั้งบทเพลง แผนที่ แผนที่ แผนที่ ภาพวาด ภาพระบายสี ใบประกาศ แผ่นเสียง หรือสิ่งอื่นใดอันมีลักษณะเช่นเดียวกัน”

สื่อ หมายถึง ก. ทำการติดต่อให้ถึงกัน ชักนำให้รู้จักกัน น. ผู้หรือสิ่งที่ทำการติดต่อให้ถึงกัน หรือชักนำให้รู้จักกัน

พิมพ์ หมายถึง ก. ถ่ายแบบ, ใช้เครื่องจักรกดตัวหนังสือหรือภาพ เป็นต้นให้ติดบนวัตถุ เช่น แผ่นกระดาษ ผ้า ทำให้เป็นตัวหนังสือหรือรูปอย่างใด ๆ โดยการกดหรือการใช้พิมพ์หิน เครื่องกล วิกิเมมี หรือวิธีอื่นใด อันอาจให้เกิดเป็นสิ่งพิมพ์ขึ้นหลายสำเนา น. รูป รูปร่าง ร่างกาย ดังนั้น “สื่อสิ่งพิมพ์” จึงมีความหมายว่า สิ่งที่พิมพ์ขึ้น ไม่ว่าจะพิมพ์บนแผ่นกระดาษหรือ

วัตถุใด ๆ ด้วยวิธีการต่าง ๆ อันเกิดเป็นชิ้นงานที่มีลักษณะเหมือน ดันฉบับขึ้นหลายสำเนาในปริมาณมาก เพื่อเป็นสิ่งที่ทำการคัดต่อ หรือชักนำให้บุคคลอื่นได้เห็นหรือทราบ ข้อความต่าง ๆ

2) ประวัติสื่อสิ่งพิมพ์

ประวัติการพิมพ์ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ศิลปะ ได้ปรากฏบนผนังถ้ำ อัลตามิรา (Altamira) ในสเปน และถ้ำลาสคาวซ์ (Lascaux) ในฝรั่งเศส มีผลงานแกะสลักหิน แกะสลักผนัง ถ้ำเป็นรูปสัตว์ลายเส้นจึงเป็นหลักฐานในการแกะพิมพ์ เป็นครั้งแรกของมนุษย์ หลังจากนั้น ได้มีบุคคลคิด วิธีการทำกระดาษขึ้น จนมาเป็นการพิมพ์ในปัจจุบัน นั่นคือ ไชถัน ซึ่งมีเชื้อสายจีน ชาวจีน ได้ผลิตทำหมึก แห่งขึ้น ซึ่งเรียกว่า "น้ำ"

ประวัติการพิมพ์ในประเทศไทยในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช กรุงศรีอยุธยา ได้เริ่มแต่งและพิมพ์หนังสือคำสอนทางศาสนา คริสต์ขึ้น และหลังจากนั้นหมอบรัดเลย์เข้ามาเมืองไทย และได้เริ่มดำเนินงานพิมพ์จนสนใจเป็นธุรกิจด้านการพิมพ์ ในเมืองไทย พ.ศ.2382 ได้พิมพ์เอกสารทางราชการเป็นชิ้นแรก คือ หมายประกาศห้ามสูบบุหรี่ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้า เจ้าอยู่หัวทรงโปรดให้จ้างพิมพ์จำนวน 9,000 ฉบับ ต่อมาเมื่อวันที่ 4 ก.ค.2387 ได้ออกหนังสือฉบับแรกขึ้น คือ บางกอกเรคคอร์ด (Bangkok Recorder) เป็นจดหมายเทศอย่างสั้น ออกเดือนละ 2 ฉบับ และใน 15 มิ.ย. พ.ศ.2404 ได้พิมพ์หนังสือเล่มออกจำหน่ายโดยชื่อลิขสิทธิ์จาก หนังสือนิราศลอนดอนของหม่อมราโชทัยและได้เริ่มดำเนินการซื้อขาย ลิขสิทธิ์ จำหน่ายในเมืองไทย หมอบรัดเลย์ได้ถึงแก่กรรมในเมืองไทยกิจการ การพิมพ์ของไทยจึงเริ่มต้นเป็นของไทย หลังจากนั้นใน พ.ศ.2500 ประเทศไทยจึงนำ เครื่องพิมพ์แบบโรตารี ออฟเซต (Rotary off Set) มาใช้เป็นครั้งแรก โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชนำเครื่องหล่อเรียงพิมพ์ Monotype มาใช้กับตัวพิมพ์ ภาษาไทย ธนาคาร แห่งประเทศไทยได้จัดโรงพิมพ์ธนบัตรในเมืองไทยขึ้นใช้เอง

3) ประเภทของสื่อสิ่งพิมพ์

(1) สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือ

- หนังสือสารคดี คำรา แบบเรียน
- เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่แสดงเนื้อหาวิชาการในศาสตร์ความรู้ต่าง ๆ เพื่อสื่อให้ผู้อ่าน เข้าใจความหมาย ด้วยความรู้ที่เป็นจริง จึงเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่เน้นความรู้อย่างถูกต้อง
- หนังสือบันเทิงคดี เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผลิตขึ้นโดยใช้เรื่องราวสมมติ เพื่อให้ผู้อ่านได้รับความ เพลิดเพลิน สนุกสนาน มักมีขนาดเล็ก เรียกว่า หนังสือฉบับกระเป๋า หรือ Pocket Book ได้

(2) สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร

- หนังสือพิมพ์ (Newspapers) เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผลิตขึ้นโดยนำเสนอเรื่องราว ข่าวสารภาพและความคิดเห็น ในลักษณะของแผ่นพิมพ์ แผ่นใหญ่ ที่ใช้วิธีการพับรวมกัน ซึ่งสื่อสิ่งพิมพ์ชนิดนี้ ได้พิมพ์ออกเผยแพร่ทั้งลักษณะ หนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ และรายเดือน
- วารสาร นิตยสาร เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผลิตขึ้น โดยนำเสนอสาระ ข่าว ความบันเทิง ที่มีรูปแบบการนำเสนอ ที่โดดเด่น สะดุดตา และสร้างความสนใจให้กับผู้อ่าน ทั้งนี้การผลิตนั้นมี

การกำหนดระยะเวลาการออกเผยแพร่ที่แน่นอน ทั้งลักษณะวารสาร นิตยสารรายปักษ์ (15 วัน) และรายเดือน

- จุลสาร เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผลิตขึ้นแบบไม่มุ่งหวังผลกำไร เป็นแบบให้เปล่า โดยให้ผู้อ่านได้ศึกษาหาความรู้ มีกำหนดการออกเผยแพร่เป็นครั้ง ๆ หรือลำดับ ต่าง ๆ ในวาระพิเศษ

(3) สิ่งพิมพ์โฆษณา

- โบรชัวร์ (Brochure) เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีลักษณะเป็นสมุดเล่มเล็ก ๆ เชื่อกันเป็นเล่มจำนวน 8 หน้าเป็น อย่างน้อย มีปกหน้าและปกหลัง ซึ่งในการแสดงเนื้อหาจะเกี่ยวกับโฆษณาสินค้า

- ใบปลิว (Leaflet, Handbill) เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ใบเดียว ที่เน้นการประกาศหรือโฆษณา มักมีขนาด A4 เพื่อง่ายในการแจกจ่าย ลักษณะการแสดงเนื้อหาเป็นข้อความที่ผู้อ่าน อ่านแล้วเข้าใจง่าย

- แผ่นพับ (Folder) เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผลิต โดยเน้นการนำเสนอเนื้อหา ซึ่งเนื้อหาที่นำเสนอ นั้น เป็นเนื้อหา ที่สรุปใจความสำคัญ ลักษณะมีการพับเป็นรูปเล่มต่าง ๆ

- ใบปึก (Poster) เป็นสื่อสิ่งพิมพ์โฆษณา โดยใช้ปิดตามสถานที่ต่าง ๆ มีขนาดใหญ่เป็นพิเศษ ซึ่งเน้นการนำเสนออย่างโดดเด่น ดึงดูดความสนใจ

(4) สิ่งพิมพ์เพื่อการบรรจุภัณฑ์

เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่ใช้ในการห่อหุ้มผลิตภัณฑ์การค้าต่าง ๆ แยกเป็นสิ่งพิมพ์หลัก ได้แก่ สิ่งพิมพ์ที่ใช้ปิดรอบขวด หรือ กระจ่างผลิตภัณฑ์การค้า สิ่งพิมพ์รอง ได้แก่ สิ่งพิมพ์ที่เป็นกล่องบรรจุ หรือฉลาก

(5) สิ่งพิมพ์มีค่า

เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่เน้นการนำไปใช้เป็นหลักฐานสำคัญต่าง ๆ ซึ่งเป็นกำหนดตามกฎหมาย เช่น ธนาฉัตติ บัตรเครดิต เช็ครถนาถาร คิวแลกเงิน หนังสือเดินทาง โฉนด เป็นต้น

(6) สิ่งพิมพ์ลักษณะพิเศษ

เป็นสื่อสิ่งพิมพ์มีการผลิตขึ้นตามลักษณะพิเศษแล้วแต่การใช้งาน ได้แก่ นามบัตร บัตรอวยพร ปฏิทิน บัตรเชิญ ใบส่งของ ใบเสร็จรับเงิน สิ่งพิมพ์บนแก้ว สิ่งพิมพ์บนผ้า เป็นต้น

(7) สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผลิตขึ้นเพื่อใช้งานในคอมพิวเตอร์ หรือระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ได้แก่ Document Formats, E-book for Palm/PDA เป็นต้น

2.4.6.7 บทบาทของสื่อสิ่งพิมพ์

สื่อสิ่งพิมพ์มีบทบาท ดังต่อไปนี้

- 1) บทบาทของสื่อสิ่งพิมพ์ในงานสื่อมวลชน สื่อสิ่งพิมพ์มีความสำคัญในด้านการนำเสนอข้อมูล ข่าวสาร สารระ และความบันเทิง ซึ่งเมื่องานสื่อมวลชนต้องเผยแพร่ จึงต้องผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร เป็นต้น
- 2) บทบาทของสื่อสิ่งพิมพ์ในสถานศึกษา สื่อสิ่งพิมพ์ถูกนำไปใช้ในสถานศึกษาโดยทั่วไป ซึ่งทำให้ผู้เรียน ผู้สอนเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น เช่น หนังสือ ตำรา แบบเรียน แบบฝึกหัดสามารถพัฒนาได้เป็นเนื้อหาในระบบ เครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้
- 3) บทบาทของสื่อสิ่งพิมพ์ในงานด้านธุรกิจ สื่อสิ่งพิมพ์ที่ถูกนำไปใช้ในงานธุรกิจประเภทต่าง ๆ เช่น งานโฆษณา ได้แก่ การผลิต หัวจดหมาย ของจดหมาย ใบเสร็จรับเงิน ใบส่งของ โฆษณาหน้าเคี้ยว นามบัตร เป็นต้น
- 4) บทบาทของสื่อสิ่งพิมพ์ในงานธนาคารงานด้านการธนาคาร ซึ่งรวมถึง งานการเงิน และงานที่เกี่ยวข้องกับ หลักฐานทางกฎหมาย ได้นำสื่อสิ่งพิมพ์หลาย ๆ ประเภทมาใช้ในการดำเนินงาน เช่น ใบนำฝาก ใบถอน ธนบัตร เช็คธนาคาร ตั๋วแลกเงิน และหนังสือเดินทาง
- 5) บทบาทของสื่อสิ่งพิมพ์ในห้างสรรพสินค้าและร้านค้าปลีก สื่อสิ่งพิมพ์ที่ทางห้างสรรพสินค้า หรือร้านค้า ปลีกใช้ในการดำเนินธุรกิจ ได้แก่ ใบปิดโฆษณาต่าง ๆ ใบปลิว แผ่นพับ จดสาร ต่างๆ เป็นต้น

บทที่ 3

การวิเคราะห์สื่อประชาสัมพันธ์อุทยานประวัติศาสตร์ปราสาทหินพนมรุ้ง

ในปัจจุบันนี้สื่อที่มีขึ้นมาก็มีมากมายหลายประเภททั้งสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แต่ในขณะนี้สื่อที่มีอิทธิพลและให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ปราสาทหินพนมรุ้งได้มากที่สุด คือสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น โบรชัวร์ ไปสเตอร์ เป็นต้น ซึ่งนายมนตรี ธนภัทรพรชัย หัวหน้าอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง ได้กล่าวไว้ว่า สื่อที่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาดูตัวปราสาทนี้ให้ความสนใจมากที่สุด จะเป็นสื่อประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ ประเภท โบรชัวร์ ไปสเตอร์ ทางผู้วิจัยจึงมีแนวทางที่จะพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์ที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจในการเข้ามาเที่ยวที่พนมรุ้งให้สอดคล้องกับปัจจุบันมากที่สุด จึงได้ศึกษาและสำรวจปราสาทต่างๆที่อยู่ในจังหวัดบุรีรัมย์ โดยการสำรวจว่าปราสาทแต่ละปราสาทนั้นมีสื่อประชาสัมพันธ์อยู่ที่จุดบริการนักท่องเที่ยวของแต่ละปราสาทหรือเปล่า ถ้ามี เป็นสื่อประเภทใด จึงได้สรุปมาดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีและไม่มีในปราสาทที่สำรวจ

ที่	ชื่อปราสาท	ประเภทของสื่อ									
		แผ่นพับ	แอนดปัด	ปฏิทินเล็ก	ซีดีรอม	ป้ายบอกทิศทาง	ป้ายประวัติ	วารสาร	VCD	E-BOOK	INTERNET
1.	ปราสาทหินพนมรุ้ง	/	—	—	/	/	/	/	/	/	/
2.	ปราสาทเมืองต่ำ	/	—	—	/	/	/	/	/	/	/
3.	ปราสาทเขาพระโค	/	—	—	—	/	/	—	—	—	/
4.	ปราสาทสระบัว	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5.	ปราสาทเขาปริมาตร	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6.	ปราสาทโคกกลาง	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7.	ปราสาทโคกสำโรง	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8.	ปราสาททองแหวน	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9.	ปราสาทบ้านตะไคร้	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10.	ปราสาทหนองกาแฝง	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11.	ปราสาทบ้านตะแบก	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

หมายเหตุ / มีสื่อชนิดนั้นอยู่ที่ปราสาท

— ไม่มีสื่อชนิดนั้นอยู่ที่ปราสาท

สรุปตาราง

จากการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับสื่อประชาสัมพันธ์ปราสาทหินในจังหวัดบุรีรัมย์ ทั้งหมด 11 ปราสาท สามารถสรุปได้ดังนี้

ปราสาทที่มีสื่อประชาสัมพันธ์มี 3 ปราสาท ได้แก่ ปราสาทหินพนมรุ้ง ปราสาทเมืองต่ำ และ ปราสาทเขากระโจน

ปราสาทที่ไม่มีสื่อประชาสัมพันธ์ไม่มี 8 ปราสาท ได้แก่ ปราสาทกระเจ็ดโพรง ปราสาทเขาไพบูลย์ ปราสาทโคกพลวง ปราสาทโคกสำโรง ปราสาทคอนหาวย ปราสาทบ้านตะไค้ ปราสาทหนองคาปลั่ง และปราสาทบ้านตะแบก

จะสรุปได้ว่า ปราสาทที่มีการทำนุบำรุงดูแลรักษา จะมีสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อเชิญชวนนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวที่ตัวปราสาท และปราสาทที่ไม่มีสื่อประชาสัมพันธ์เป็นปราสาทที่ไม่ได้รับการดูแลเป็นอย่างคึกคักแต่ก็ยังมีเจ้าหน้าที่คอยควบคุมดูแลอยู่

ผลจากการสำรวจและการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เข้ามาเที่ยวที่ปราสาทต่าง ๆ นั้นมีความเห็นตรงกันว่า สื่อประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด จะเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ โดยทั่วไปจะเป็นโบรชัวร์และโปสเตอร์ ตามลำดับ

3.1 โบรชัวร์ แผ่นพับ (Brochure)

โบรชัวร์หรือแผ่นพับเป็นเอกสารการเผยแพร่ขนาดเล็กอีกชนิดหนึ่งที่นิยมใช้กันมากในปัจจุบัน ไม่มีขนาดตายตัวแน่นอน แต่ยึดหลักของการพกพาสะดวก ขนาดไม่ใหญ่จนเกินไป ผู้อ่านสามารถมองเห็นทั้งหน้าได้พร้อมกัน อาจพิมพ์สีเดียวกัน หลายสี มีภาพประกอบ หรือไม่มีภาพประกอบก็ได้ขนาดที่นิยมใช้กันในปัจจุบัน คือ ประมาณ 4" x 9" (พับแล้ว) และอาจพับ 2 พับ 3 พับ 4 หรือ พับ 5 ท่อนก็ได้

ขนาดมาตรฐานโบรชัวร์ แผ่นพับ (Brochure) คือ 21 x 29.7 cm (A4)

หลักเกณฑ์ทั่วไปของการออกแบบเอกสารแผ่นพับคือ

- 1) ขนาดพกพาสะดวก อ่านง่าย มองเห็นทั้งหน้าในคราวเดียว
- 2) เนื้อหาที่บรรจุในเอกสารแผ่นพับต้องสั้นกระชับ แต่ได้ใจความดี
- 3) กำหนดหัวข้อเรื่องและภาพสำคัญให้เป็นจุดเด่น

4) อาจมีสีมากกว่า 1 สีได้ถ้าจำเป็น

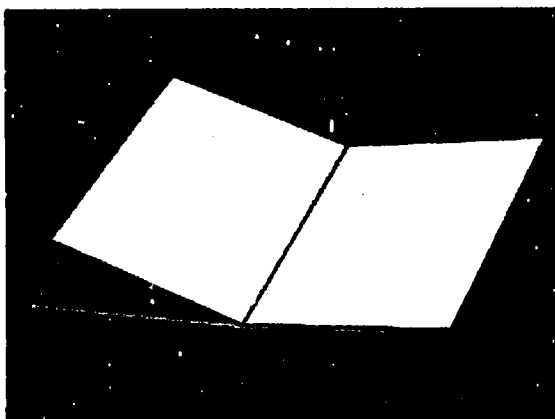
5) ไม่ควรออกแบบให้มีพับหลายตอนมากเกินไป

6) ถ้าไม่ใช้ขนาดมาตรฐาน A4 ต้องคำนึงถึงขนาดที่พอเหมาะที่จะทำให้เมื่อตัดกระดาษจาก

แผ่นใหญ่มาพิมพ์แล้วไม่เหลือเศษ

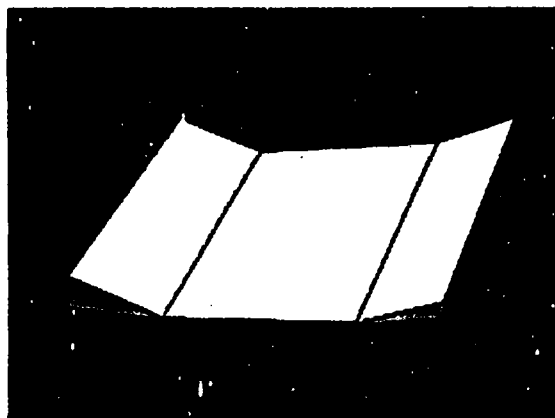
3.1.1 ชนิดของโบรชัวร์

1. โบรชัวร์ชนิดสองพับ

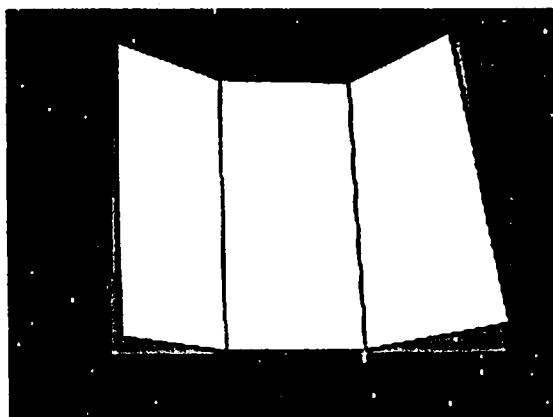
ภาพที่ 15 โบรชัวร์ชนิดสองพับ

2. โบรชัวร์ชนิดสามพับ

ภาพที่ 16 โบรชัวร์ชนิดสามพับ

3. โบรชัวร์ชนิดสามพับ

ภาพที่ 17 โบรชัวร์ชนิดสามพับ

3.1.2 กระดาษที่ใช้ในการผลิต โบรชัวร์ แผ่นพับ (Brochure)

Offset (ออฟเซต)

ปอนด์ (Bond Paper) 70-310 แกรม

อาร์ตการ์ด (Art Card Paper-Premium) 90-310 แกรม

การ์ดขาว (White Card Paper-Premium) 90-310 แกรม

Laser (เลเซอร์)

ปอนด์ (Bond Paper) 80 แกรม

อาร์ตการ์ด (Art Card Paper-Premium) 160-310 แกรม

การ์ดขาว (White Card Paper-Premium) 210-310 แกรม

กระดาษปก (Cover Paper) 180 แกรม

กระดาษแฟนซี (Fancy Paper) 180 แกรม

โรเนียว

ปอนด์ (Bond Paper) 70-80 แกรม

เทคนิคการพิมพ์พิเศษ สำหรับ โบรชัวร์ แผ่นพับ (Brochure)

Offset (ออฟเซต)

เคลือบ UV

เคลือบด้าน / เคลือบมัน

เคลือบ Soprt UV

ปั๊มยูน

ปับทอง/ ปับเงิน / ปับสีพิเศษ

สีพิเศษ (สีสะท้อนแสง สีเฉพาะ)

พับ (Fold)

คัทมูม

Laser (เลเซอร์)

ปับทอง

ที่มา : www.thaiprintingcenter.com 18 พฤษภาคม 2552

3.1.3 ข้อดี ข้อจำกัดของโบรชัวร์ แผ่นพับ (Brochure)

3.1.3.1 ข้อดี

- 1) พกพาสะดวกสบาย
- 2) เนื้อหากระชับชัดเจน อ่านแล้วได้เข้าใจ
- 3) มีรูปแบบที่ดึงดูดความสนใจ เช่น สี รูปแบบการพับ
- 4) ง่ายต่อการหยิบอ่าน
- 5) เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้เป็นอย่างดี

3.1.3.2 ข้อจำกัด

- 1) ในการพิมพ์แต่ละครั้งต้องพิมพ์เป็นจำนวนมาก
- 2) ไม่ควรออกแบบให้มีพับหลายตอนมากเกินไป
- 3) ต้องกำหนดหัวเรื่องและภาพสำคัญให้เป็นจุดเด่นของโบรชัวร์ให้ได้
- 4) ขนาดของกระดาษไม่ใหญ่หรือเล็กจนเกินไป
- 5) ตัวหนังสือไม่ควรเล็กจนเกินไป หรือถึงขนาดอ่านไม่ออก

3.1.4 ตัวอย่างบรรจุภัณฑ์จากสถานที่อื่น

ภาพที่ 18 บรรจุภัณฑ์มือถือทองถิ่นอุทยานแห่งชาติในจังหวัดชัยภูมิ

ตารางที่ 2 รายละเอียดบรรจุภัณฑ์มือถือทองถิ่นอุทยานแห่งชาติในจังหวัดชัยภูมิ

ประเภท	บรรจุภัณฑ์ / แผ่นพับ
ที่มา	อุทยานแห่งชาติหาดโคก จ.ชัยภูมิ
ผู้ออกแบบ/บริษัท	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 7 นครราชสีมา
แนวคิด	ประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยว / อุทยานแห่งชาติใน จ.ชัยภูมิ
เนื้อหา	รายละเอียดสถานที่ท่องเที่ยว / อุทยานแห่งชาติใน จ.ชัยภูมิ
กลุ่มเป้าหมาย	นักท่องเที่ยวที่ไปเที่ยวที่ จ.ชัยภูมิ
ประเภทของกระดาษ	กระดาษอาร์ตมัน/ค่าน 90 แกรมขึ้นไป
เทคนิคการพิมพ์	พิมพ์ 4 สี

ภาพที่ 19 โบราณวัตถุปราสาทเมืองต่ำ

ตารางที่ 3 รายละเอียดโบราณวัตถุปราสาทเมืองต่ำ

ประเภท	โบราณวัตถุ / แค้นพิชัย
ที่มา	ปราสาทเมืองต่ำ
ผู้ออกแบบ/บริษัท	สำนักงานการท่องเที่ยวภาคอีสานเขต 1 นครราชสีมา
แนวคิด	แนะนำสิ่งก่อสร้างในตัวปราสาท
เนื้อหา	อธิบายสิ่งก่อสร้างต่างๆ ในตัวปราสาท
กลุ่มเป้าหมาย	กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาชมตัวปราสาท
ประเภทของกระดาษ	กระดาษอาร์คมัน/ด้าน 90 แกรมขึ้นไป
เทคนิคการพิมพ์	พิมพ์ 4 สี

ภาพที่ 20 โบราณวัตถุพระแก้วบุษราคัม วัดศรีอุบลรัตนาราม

ตารางที่ 4 รายละเอียดโบราณวัตถุพระแก้วบุษราคัม วัดศรีอุบลรัตนาราม

ประเภท	โบราณวัตถุ / แผ่นพับ
ที่มา	วัดศรีอุบลรัตนาราม จ.อุบลราชธานี
ผู้ออกแบบ/บริษัท	โรงพิมพ์ศิริธรรมออฟเซ็ท
แนวคิด	ประชาสัมพันธ์วัดศรีอุบลรัตนาราม
เนื้อหา	พระแก้วบุษราคัม ประวัติวัดศรีอุบลรัตนาราม
กลุ่มเป้าหมาย	ประชาชนและนักท่องเที่ยวที่เข้ามาที่วัดศรีอุบลรัตนาราม
ประเภทของกระดาษ	กระดาษอาร์ตมัน/ด้าน 90 แกรมขึ้นไป
เทคนิคการพิมพ์	พิมพ์ 4 สี

เมืองเก่า
ศรีอุบลรัตนาราม

พิพิธภัณฑ์ ศรีอุบลรัตนาราม
SRI UBONRATTANARAM MUSEUM

ภาพที่ 21 โบราณวัตถุพิพิธภัณฑ์ วัดศรีอุบลรัตนาราม

ตารางที่ 5 รายละเอียดโบราณวัตถุพิพิธภัณฑ์ วัดศรีอุบลรัตนาราม

ประเภท	โบราณวัตถุ / แผ่นพับ
ที่มา	วัดศรีอุบลรัตนาราม จ.อุบลราชธานี
ผู้ออกแบบ/บริษัท	โรงพิมพ์ศิริธรรมออฟเซ็ท
แนวคิด	ประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ์วัดศรีอุบลรัตนาราม
เนื้อหา	พิพิธภัณฑ์ของพุทธศาสนาและลายผ้าโบราณวัดศรีอุบลรัตนาราม
กลุ่มเป้าหมาย	ประชาชนและนักท่องเที่ยวที่เข้ามาที่วัดศรีอุบลรัตนาราม
ประเภทของกระดาษ	กระดาษอาร์ตมัน/ด้าน 90 แกรมขึ้นไป
เทคนิคการพิมพ์	พิมพ์ 4 สี

ภาพที่ 22 โบราณวัตถุขานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง

ตารางที่ 6 รายละเอียดโบราณวัตถุขานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง

ประเภท	โบราณวัตถุ / แผ่นทับ
ที่มา	ปราสาทหินพนมรุ้ง
ผู้ออกแบบ/บริษัท	สำนักงานการท่องเที่ยวภาคอีสานเขต 1 นครราชสีมา
แนวคิด	แนะนำสิ่งก่อสร้างในตัวปราสาท
เนื้อหา	อธิบายสิ่งก่อสร้างต่างๆ ในตัวปราสาท
กลุ่มเป้าหมาย	กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาชมตัวปราสาท
ประเภทของกระดาษ	กระดาษอาร์คมัน/ค้ำน 90 แกรมขึ้นไป
เทคนิคการพิมพ์	พิมพ์ 4 สี

3.1.5 โบรม์ชาร์เดิมของปราสาทหินพนมรุ้ง

เป็นโบรม์ชาร์ขนาด 6 ทับ ขนาดกระดาษ 210 x 394 cm พิมพ์ 4 สี หน้าหลัง เมื่อเวลาพับลงไปกระดาษของโบรม์ชาร์เดิมจะพองขึ้นมา เพราะมีความหนาตั้ง 6 ชั้น ข้อมูลและรูปภาพในโบรม์ชาร์เดิมนั้นเป็นข้อมูลตั้งแต่หลายปีมาแล้ว ที่ยังไม่ได้ผลิตรูปแบบใหม่ขึ้นมา จึงทำให้อุทยานประวัติศาสตร์ปราสาทหินพนมรุ้งมีโบรม์ชาร์ที่มีข้อมูลยังซ้อนหลังอยู่ (มนตรี ธนภัทรพรชัย, 2551)

3.2 โปสเตอร์ (Poster)

โปสเตอร์ (poster) เป็นแผ่นภาพโฆษณา หรือประกาศบอกข่าวสารที่มีมาแต่สมัยโบราณ เช่น ที่ชาวฟินิเซียน และชาวเมืองปอมเปอี ได้วาดภาพบนผนังข้างนอกอาคารร้านค้าของคนเพื่อบอกกล่าวว่าร้านคนเป็นร้านขายขนมปัง ไวน์ หรือเครื่องปั้นดินเผา นับได้ว่าโปสเตอร์เป็นช่องทางการสื่อสารที่สำคัญในสมัยโบราณอีกประการหนึ่ง นอกเหนือไปจากการบอกข่าวร้องด้วยคำพูดจากปาก

ต่อมาเมื่อถึงยุคกำเนิดการพิมพ์ ทำให้มีการพิมพ์ใบปลิวเผยแพร่ข่าวสารขึ้น โปสเตอร์ก็ได้เปลี่ยนแปลงรูปร่างมาเป็นรูปแบบใบปลิวด้วย และเมื่อมีการค้นพบวิธีการพิมพ์หินขึ้นอีกในประเทศเยอรมนี ก็เป็นการเปิดทางแนวใหม่ให้โปสเตอร์เปลี่ยนรูปลักษณะมาเป็นโปสเตอร์ในปัจจุบัน คือทำให้ให้สมาชิกสามารถพิมพ์เป็น "รูปภาพ" ออกมาได้คราวละเป็นจำนวนมาก

โปสเตอร์ ได้มีพัฒนาการเรื่อยมาจนถึงระหว่าง ค.ศ.1960-1970 ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นช่วงเวลาที่โปสเตอร์มีความเจริญก้าวหน้าเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านศิลปะการออกแบบ เรื่องความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนเทคนิควิธีการผลิต โปสเตอร์ถูกใช้ให้เป็นประโยชน์ในกิจกรรมนานา ประการ เช่น ส่งเสริมการศึกษา ส่งเสริมการท่องเที่ยว การกีฬา และดนตรี โดยเฉพาะ โปสเตอร์ขนาดเล็กใช้ได้ทั้งเป็นสื่อสำหรับการโฆษณา และเป็นเครื่องประดับตกแต่งห้องมีผู้นิยมกันถึงขั้นสะสมกันเหมือนกับสะสมแสตมป์ เนื่องจากอิทธิพลของวงดนตรีประเภทต่าง ๆ และอิทธิพลของคารานักร้องที่มีกลุ่มแฟนคลับสนับสนุนเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดมากเพื่อจำหน่ายให้แฟนเพลงวัยรุ่นที่ชอบรับโปสเตอร์ ในลักษณะเป็นสัญลักษณ์แห่งศิลปะซึ่งแสดงออกถึงวัฒนธรรมของกลุ่มวัยของเขา

จากอดีตมาจนถึงปัจจุบันนี้ โปสเตอร์ยังคงมีบทบาทและความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในวงการโฆษณาสินค้า นอกจากวงการโฆษณาแล้ว โปสเตอร์ยังเป็นประโยชน์กับวงการอื่น ๆ อีกมาก เช่น วงการการเมือง การกุศล มูลนิธิต่าง ๆ เป็นต้น เพราะโปสเตอร์เป็นช่องทางการเผยแพร่ข่าวสารที่มี

ประสิทธิภาพช่องทางหนึ่งในท่ามกลางช่องทางการสื่อสารชนิดต่าง ๆ ที่ใช้กันอยู่ในสังคมปัจจุบัน (ที่มา MANGO NOON 4 หน้า 120)

3.2.1 ขนาดรูปทรงและประเภทของโปสเตอร์

โปสเตอร์มีหลายขนาดตั้งแต่ขนาดเล็ก ใช้แขวนหรือปิดประดับผนังห้อง ปิดตามที่สาธารณะ ผู้ไร้สินค้านำมาวาง คัดประกาศบนกำแพง ไปจนถึงขนาดใหญ่มากหลายสิบชุดที่ติดตั้งริมถนนหนทาง หรือบนผนังตึกใหญ่ ๆ นอกจากนี้โปสเตอร์ยังมีรูปทรงหลายแบบ เช่น แบบปกติที่เป็นลักษณะกรอบสี่เหลี่ยมผืนผ้า ทั้งแนวนอน และแนวตั้ง จนถึงรูปทรงที่ผิดปกติออกไปจากรูปกรอบทรงเรขาคณิตคือใช้ลักษณะของรูปภาพเป็นกรอบไปในตัว เช่น รูปทรงต้นไม้ รูปทรงของร่างกาย ส่วนประเภทของโปสเตอร์นั้น ถ้าเราจำแนกตามวัตถุประสงค์การใช้หรือเนื้อหาของข่าวสารที่ปรากฏ เราจะได้ประเภทโปสเตอร์เพื่อการโฆษณาสินค้าและบริการ และโปสเตอร์ซึ่งมิใช่เพื่อการค้า เช่น โปสเตอร์โฆษณาหาเสียงเลือกตั้งพรรคเพื่อการกุศล เป็นต้น แต่ถ้าเราจะจำแนก

ประเภทโปสเตอร์ตามลักษณะสถานที่ตั้งโปสเตอร์ เราจะได้โปสเตอร์ที่มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน เช่น บิลด์บอร์ด (Billboard) ในวงการโฆษณา ซึ่งหมายถึงโปสเตอร์ขนาดใหญ่ที่ติดตั้งไว้ตามข้างถนนหนทาง หรือตั้งไว้บนกำแพงผนังตึกริมถนน คำว่า บิลด์บอร์ด นี้มีที่มาจากวงการโฆษณาในประเทศ

สหรัฐอเมริกาตอนต้น ค.ศ.1900 เมื่อกิจการร้านค้าต่าง ๆ ได้เข้าพื้นที่บนกระดานไม้ (board) ไว้คอยติดประกาศข้อความโฆษณาของคน (bill) ถึงแม้ว่าในสมัยปัจจุบันนี้ แผ่นกระดานไม้ที่ปิดป้ายโฆษณาจะเปลี่ยนเป็นวัสดุอื่นไปแล้ว เช่น อะลูมิเนียมแต่ศัพท์คำว่า บิลด์บอร์ด นี้ก็ยังคงใช้กันอยู่ตลอดมา

โปสเตอร์ประเภทที่ปิดไว้ตามชานพาหนะที่เป็นบริการสาธารณะ เช่น รถโดยสารประจำทาง นั้นเรียกว่า คาร์การ์ด (car cards) ซึ่งปิดไว้ได้ทั้งข้างในรถ ที่ปิดไว้ที่ภายนอกมักจะเรียกว่า บัสแบค (bus back) และถ้าปิดด้านข้างจะเรียกว่า บัสไซด์ นอกจากนี้ตามชานพาหนะแล้ว ยังมีโปสเตอร์ซึ่งปรากฏปิดอยู่ตามที่สาธารณะอื่น ๆ เช่น สถานีรถไฟ สถานีรถโดยสารประจำทาง ป้ายรถประจำทาง

3.2.1.1 ขนาดมาตรฐาน โปสเตอร์ (Poster)

29.7 x 42 cm (A3) 42 x 59.4 cm (A2) 59.4 x 84 cm (A1)

3.2.2 องค์ประกอบของโปสเตอร์

โปสเตอร์โดยทั่วไป ไม่ว่าจะ เป็นขนาดเล็กหรือใหญ่ หรือเป็นประเทศใดก็ตาม จะมีองค์ประกอบดังนี้ รูปภาพของสินค้า หรือบริการหรือเรื่องราวที่ต้องการจะสื่อสารมีด้อยคำที่เป็นตัวอักษรประกอบ ซึ่งโดยมาเป็นข้อความที่ไม่ยาวนัก ชื่อของผู้เป็นสปอนเซอร์ หรือผู้ที่ผลิตโปสเตอร์นั้น สำหรับโปสเตอร์โฆษณาสินค้า ในบางครั้งก็อาจเพิ่มเติม เครื่องหมายการค้า (trade mark) หรือคำขวัญเข้าไปด้วย

3.2.2.1 ข้อควรคำนึงถึงการออกแบบโปสเตอร์

โปสเตอร์เป็นช่องทางการสื่อสารประเภทสิ่งพิมพ์ที่มีลักษณะเฉพาะตัวแตกต่างไปจากสื่อสิ่งพิมพ์อื่นคือ โปสเตอร์ติดอยู่กับที่ที่ติดตั้ง ต้องรอคอยให้ผู้ดูเป็นฝ่ายเดินทางไปถึงจุดที่ติดตั้งแสดงอยู่ในขณะที่สื่ออื่นๆ เช่นนิยายสาร หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ จะเสนอเนื้อหาข่าวสารไปถึงผู้อ่าน ผู้ชม ในที่อยู่อาศัยโดยตรง ดังนั้นงานสำคัญที่ผู้ออกแบบโปสเตอร์จะต้องพยายามทำให้สำเร็จก็คือจะต้องสร้างและยึดความสนใจของผู้ที่มองเห็นโปสเตอร์แล้วให้ได้ตั้งแต่เขาρχาขำเลื่องมองในครั้งแรกหัวใจสำคัญของวิธีการที่จะจับความสนใจผู้ดูโปสเตอร์นั้นก็คือ ความง่าย (simplicity) และความตรงไปตรงมา (directness) ในการสื่อสารความง่ายในที่นี้หมายถึง ความง่ายที่เข้าใจในองค์ประกอบของโปสเตอร์ โดยเฉพาะองค์ประกอบสำคัญก็คือส่วนที่เป็นภาพ และส่วนที่เป็นด้อยคำ ตัวอักษร ที่ประกอบกันแล้วจะต้องสอดคล้องกันเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจและประทับใจ

3.2.2.2 วิธีที่จะทำให้โปสเตอร์ดูเข้าใจได้ง่ายมีดังนี้

1) องค์ประกอบส่วนที่เป็นภาพ ควรเป็นภาพจำลองของจริง ซึ่งเมื่อมองเห็นแล้วก็สามารถเข้าใจได้ทันที ไม่ควรเป็นภาพที่แสดงระดับงานศิลป์ที่สูงส่ง ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้ทางด้านศิลปะเป็นพื้นฐานลึกซึ้งเพียงพอที่จะเข้าใจได้ และไม่ควรเป็นภาพประเภทแอบสแตรก (abstract) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ดูแปลความหมายของภาพไปได้นานาประการ

2) เป็นภาพจำลองของจริงซึ่งมองเห็น ได้ชัดเจนในลักษณะขยายใหญ่ (closeup) เฉพาะในส่วนที่เป็นหัวใจของเรื่องที่ต้องการเสนอ ผู้ดูจะรู้สึกเหมือนได้เห็นภาพห่างไม่กี่ฟุตทั้งที่โดยความจริงแล้วอาจจะยืนดูภาพอยู่เป็นระยะทางไกลหลายช่วงศอกก็ได้

3) ในส่วนที่เป็นตัวอักษร ควรคำนึงถึงเรื่องหลักของการอ่านได้ง่ายเป็นสำคัญ เช่น การใช้สีตัดกันของตัวอักษรกับพื้นภาพ ตามหลักควรให้ตัวอักษรเป็นสีเข้ม ส่วนพื้นที่เป็นสีอ่อนดีกว่าจะใช้ตัวอักษรสีอ่อนบนพื้นสีเข้ม สีที่สีที่สุดของตัวอักษรสำหรับโปสเตอร์ที่จะทำให้เห็นได้ชัดและอ่านได้ง่าย โดยเฉพาะโปสเตอร์ขนาดใหญ่ที่ด้อมมองดูในระยะไกล คือตัวอักษรสีดำบนพื้นสีเหลือง

4) ในการเลือกแบบตัวอักษร ไม่ควรเลือกแบบตัวอักษรที่มีลักษณะหมอมสูง และไม่ควรให้ช่องไฟเบียดติดกัน สำหรับขนาดก็ควรใช้ขนาดตัวอักษรใหญ่ ๆ ได้สัดส่วนกับพื้นที่และองค์ประกอบอื่น หากจำเป็นจะต้องวางตัวอักษรทับไปบนส่วนที่เป็นภาพ ไม่ควรให้พื้นภาพบริเวณที่ ตัวอักษรจะตกลงไปนั้นเป็นลวดลาย เพราะจะทำให้เห็นตัวอักษรไม่ชัดเจน ไม่สะดวกกับการอ่าน

3.2.3 กระดาษที่ใช้ในการผลิต โปสเตอร์ (Poster)

Offset (ออฟเซต)

บอนด์ (Bond Paper) 70-310 แกรม

อาร์ตการ์ด (Art Card Paper-Premium) 90-310 แกรม

การ์ดขาว (White Card Paper-Premium) 90-310 แกรม

Laser (เลเซอร์)

บอนด์ (Bond Paper) 80 แกรม

อาร์ตการ์ด (Art Card Paper-Premium) 160-310 แกรม

การ์ดขาว (White Card Paper-Premium) 210-310 แกรม

3.3.3.1 เทคนิคการพิมพ์พิเศษ สำหรับ โปสเตอร์ (Poster)

Offset (ออฟเซต)

เคลือบ UV

เคลือบด้าน / เคลือบมัน

เคลือบ Spot UV

ปั๊มบุบ

ปั๊มทอง/ ปั๊มเงิน / ปั๊มพิเศษ

พิเศษ (สีสะท้อนแสง สีเฉพาะ)

พับ (Fold)

คัทมุม

Laser (เลเซอร์)

คัมภ

ป้อมทอง

3.2.4 ข้อดี ข้อจำกัดของโปสเตอร์ (Poster)

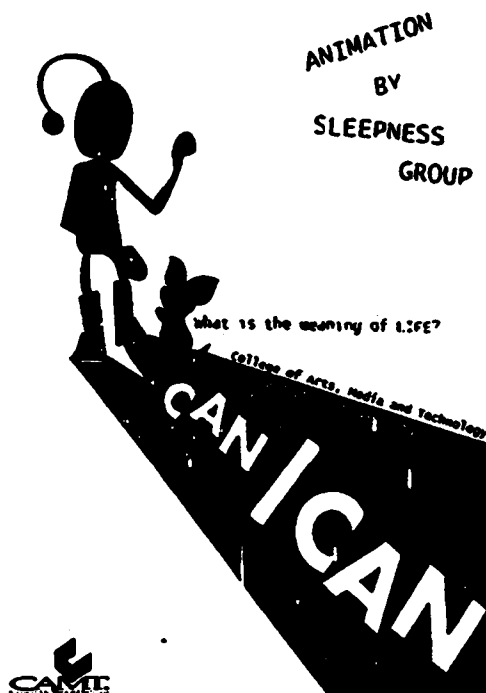
3.3.4.1 ข้อดี

- 1) สามารถครอบคลุมตลาดได้อย่างกว้างขวาง รวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้ามีการคิดตั้งกระจายไว้หลายๆ แห่ง
- 2) สามารถเลือกติดตั้งเฉพาะบริเวณพื้นที่ที่ต้องการเข้าถึง
- 3) มีความดีในการถูกพบเห็นสูง เพราะผู้คนในท้องถิ่นนั้นมักเดินทาง ไปมาในเส้นทางเดิมเป็นประจำ
- 4) สามารถเข้าถึงกลุ่มคนได้ทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพ และทุกระดับการศึกษา
- 5) เป็นสื่อที่ไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลา ป้ายโฆษณามีโอกาสถูกพบเห็นได้ตลอด 24 ชั่วโมง มีความคงทนถาวรอยู่ได้นาน โดยไม่ต้องเปลี่ยนบ่อยๆ
- 6) มีขนาดใหญ่ สีฉูดฉาด และเทคนิคต่างๆ ทำให้เป็นที่สะดุดตา สะดุดใจได้ง่าย
- 7) ใช้เป็นสื่อเสริมสนับสนุนสื่ออื่นๆ ได้ดีในลักษณะการอ้างเตือนความจำหรือเสนอข่าวสารแบบสั้นๆ
- 8) สามารถจัดทำป้ายให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น
- 9) ค่าใช้จ่ายในการโฆษณาค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับจำนวนผู้พบเห็น

3.3.4.2 ข้อจำกัด

- 1) โปสเตอร์จะถูกมองดูในระยะเวลาที่สั้นมาก จึงไม่สามารถเสนอข่าวสารอย่างละเอียดได้
- 2) ผู้คนที่สัญจรผ่านไปมา มักไม่อยู่ในอารมณ์ที่จะสนใจโปสเตอร์ เพราะอยู่ในภาวะที่ต้องรีบเร่งเดินทาง หรือต้องระมัดระวังการใช้ชวคยานบนท้องถนน
- 3) ไม่สามารถนำมาใช้กับการโฆษณาที่ต้องการเจาะเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างเฉพาะเจาะจง
- 4) ทำให้ผู้ที่ดูโปสเตอร์เข้าใจได้ง่ายด้วยรูปภาพ หรือตัวหนังสืออย่างรวดเร็ว
- 5) โปสเตอร์มีส่วนทำลายความสวยงามของธรรมชาติหรือทัศนียภาพของตัวเมือง

3.2.5 ตัวอย่างของโปสเตอร์

ภาพที่ 23 โปสเตอร์ CAMT

ตารางที่ 7 รายละเอียดโปสเตอร์ CAMT

ประเภท	โปสเตอร์
ที่มา	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ออกแบบ/บริษัท	CAMT
แนวคิด	ถึงความสนใจของผู้ที่ชอบงาน ART และ ANIMATION
เนื้อหา	การจัดงาน ANIMATION และผลงานที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
กลุ่มเป้าหมาย	ผู้ที่ชอบงาน ART และ ANIMATION
ประเภทของกระดาษ	กระดาษอาร์ตมัน/ด้าน 120 แกรมขึ้นไป
เทคนิคการพิมพ์	การพิมพ์โปสเตอร์แบบ 1 สี

ภาพที่ 24 โปสเตอร์มัลติแคมป์ 6

ตารางที่ 8 รายละเอียดโปสเตอร์มัลติแคมป์ 6

ประเภท	โปสเตอร์
ที่มา	www.spu.ac.th มหาวิทยาลัยศรีประทุม
ผู้ออกแบบ/บริษัท	นักศึกษาภาคมัลติมีเดีย มหาวิทยาลัยศรีประทุม
แนวคิด	สร้างงานศิลปะในรูปแบบมัลติมีเดีย
เนื้อหา	การจัดงานมัลติมีเดียแกลมปีครั้งที่ 6
กลุ่มเป้าหมาย	นักเรียนชั้น ม.ปลาย
ประเภทของกระดาษ	กระดาษปอนด์ 100 แกรมขึ้นไป กระดาษอาร์ตมัน/ด้าน 120 แกรมขึ้นไป
เทคนิคการพิมพ์	การพิมพ์โปสเตอร์แบบ 1 สี 2 สี 3 สี 4 สี หรือมากกว่า จะใช้แม่สี 4 สี (CMYK)

ภาพที่ 25 โปสเตอร์วัดหนองหญ้านาง

ตารางที่ 9 รายละเอียดโปสเตอร์วัดหนองหญ้านาง

ประเภท	โปสเตอร์
ที่มา	วัดหนองหญ้านาง อ.เมือง จ.อุทัยธานี
ผู้ออกแบบ/บริษัท	โรงเรียนอุทัยวิทยาคม
แนวคิด	การประชาสัมพันธ์การบำบัดโรคโดยการนวด
เนื้อหา	ภาพการนวดและวิธีการนวด
กลุ่มเป้าหมาย	ผู้ที่ต้องการบำบัดรักษาโรคโดยการนวด
ประเภทของกระดาษ	กระดาษปอนด์ 100 แกรมขึ้นไป กระดาษอาร์คมัน/ค้ำน 120 แกรมขึ้นไป
เทคนิคการพิมพ์	การพิมพ์โปสเตอร์แบบ 1 สี 2 สี 3 สี 4 สี หรือมากกว่า จะใช้แม่สี 4 สี (CMYK)

ภาพที่ 26 ไปสเตอร์ Multi Camp #6

ตารางที่ 10 รายละเอียดไปสเตอร์ Multi Camp #6

ประเภท	ไปสเตอร์
ที่มา	www.spu.ac.th มหาวิทยาลัยศรีประทุม
ผู้ออกแบบ/บริษัท	นักศึกษาคณะมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีประทุม
แนวคิด	สร้างงานศิลปะในรูปแบบมัธยมศึกษาครั้งที่ 6
เนื้อหา	สอนการออกแบบกราฟฟิกและอนิเมชัน
กลุ่มเป้าหมาย	นักเรียนชั้น ม.ปลาย
ประเภทของกระดาษ	กระดาษปอนด์ 100 แกรมขึ้นไป กระดาษอาร์ตมัน/ด้าน 120 แกรมขึ้นไป
เทคนิคการพิมพ์	การพิมพ์ไปสเตอร์แบบ 2 สี

ประเพณี ขึ้นเขาพนมรุ้ง

ภาพที่ 27 ไปสเตอร์ ประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง

ตารางที่ 11 รายละเอียดไปสเตอร์ประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง

ประเภท	ไปสเตอร์
ที่มา	ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวอุทยานพนมรุ้ง
ผู้ออกแบบ/บริษัท	สำนักงานการท่องเที่ยวภาคอีสานเขต 1 นครราชสีมา
แนวคิด	ภาพบรรยากาศงานขึ้นเขา
เนื้อหา	แสดงให้เห็นงานขึ้นเขาพนมรุ้ง
กลุ่มเป้าหมาย	นักท่องเที่ยว
ประเภทของกระดาษ	กระดาษปอนด์ 100 แกรมขึ้นไป กระดาษอาร์ตมัน/ด้าน 120 แกรมขึ้นไป
เทคนิคการพิมพ์	การพิมพ์ไปสเตอร์แบบ 4 สี

3.2.6 ไปสเตอร์เดิมของปราสาทหินพนมรุ้ง

เป็นแบบที่ไม่ได้แสดงเนื้อหาอะไรมากมาย แสดงถึงบรรยากาศงานขึ้นเขาพนมรุ้ง และมีตัวหนังสือที่บอกให้รู้ว่าคืออะไร แต่ไม่มีรายละเอียด เช่น วันที่และเวลาของงาน ที่จะให้นักท่องเที่ยวเข้าใจ เมื่อนักท่องเที่ยวได้ดูแล้วจะทำให้นักท่องเที่ยวจับตหรือไม่เข้าใจไปได้

3.3 ระบบการพิมพ์ (PRINTING PROCESS)

หลังขั้นตอนการออกแบบกราฟฟิกเสร็จแล้ว ก็มาถึงการกำหนดรูปแบบของระบบการพิมพ์ที่เหมาะสมกับการนำงานพิมพ์นั้นไปใช้ ซึ่งแต่ละระบบการพิมพ์แบบต่าง ๆ มีการจัดเตรียมต้นฉบับการตั้งการและการสื่อความหมายที่แตกต่างกัน เรามาศึกษาว่าแต่ละระบบทำงานอย่างไร

1. การพิมพ์ระบบเลตเตอร์เพลส (Letter press)
2. การพิมพ์ระบบออฟเซต (Offset)
3. การพิมพ์ระบบกรนวิเยร์ (Gravure)
4. การพิมพ์ระบบซิลค์สกรีน (Silkscreen)

1. การพิมพ์ระบบเลตเตอร์เพลส (Letter press)

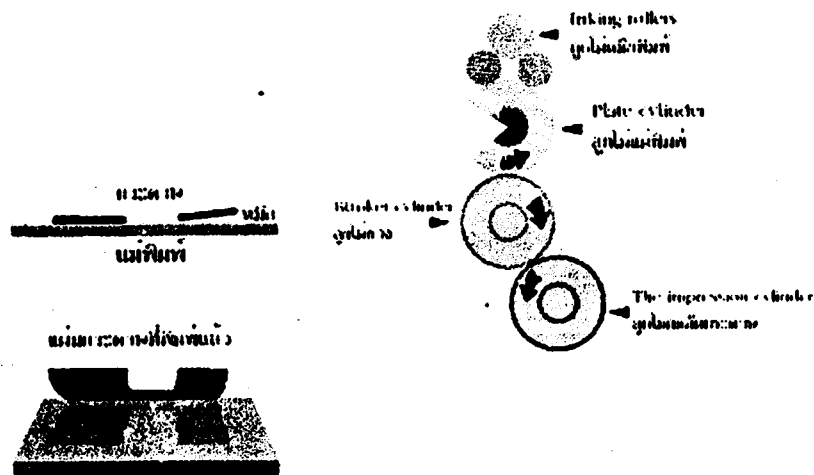
ระบบเลตเตอร์เพลส เป็นการเป็นการพิมพ์จากแม่พิมพ์ที่นูน ซึ่งมีระดับสูงกว่าพื้นที่ที่ไม่ต้องการพิมพ์หมึกจะถูกถ่ายทอด จากพื้นพิมพ์ที่อยู่สูงลงบนกระดาษโดยตรง ในขณะที่พิมพ์ตัวพิมพ์หรือแม่พิมพ์ที่ใช้ในระบบนี้จะหล่นมาจากโลหะ หรือแกะวัสดุอื่น เป็นบล็อก เช่นบล็อกไม้ บล็อกยาง เป็นต้น เนื่องจากการพิมพ์นี้เป็นการพิมพ์ที่พื้นหน้าของกระดาษสัมผัสกับตัวพิมพ์ หรือแม่พิมพ์โดยตรง ฉะนั้นจึงก่อให้เกิดรอยบุ๋มขึ้นพิมพ์ปรากฏอยู่อย่างชัดเจน

ภาพที่ 28 การพิมพ์ระบบเลตเตอร์เพลส

2. การพิมพ์ระบบออฟเซต (Offset)

พิมพ์ระบบออฟเซตแผ่นแม่พิมพ์เป็นโลหะพื้นแบน แม่พิมพ์จะถ่ายทอดหมึกพิมพ์ผ่านลูกไม่ยาง และลูกไม่ยางจะถ่ายทอดหมึกพิมพ์ลงในแผ่นกระดาษอีกทอดหนึ่ง แม่พิมพ์ระบบออฟเซตเป็นแม่พิมพ์ที่มีเม็ดสีกรีนที่ละเอียดกว่าระบบเลตเตอร์เพลตมากจึงสามารถพิมพ์ภาพและพิมพ์ตลอดสีได้ดีกว่า ระบบเลตเตอร์เพลต การพิมพ์ระบบนี้จะไม่ใช่ตัวพิมพ์เป็นตัว ๆ มาใช้เลย ปัญหาตัวพิมพ์สึกหรือหักจะ ไม่เกิดขึ้นเลย จึงสามารถพิมพ์ได้เร็วและจำนวนมาก แต่การลงทุนขึ้นต้นของระบบนี้สูงกว่ามาก การพิมพ์ในระบบนี้จึงเหมาะสมสำหรับสิ่งพิมพ์ที่เป็นประเภทงานพิมพ์ตลอดสี สิ่งพิมพ์ที่ต้องการคุณภาพสูงและจำนวนมาก การพิมพ์ภาพในระบบออฟเซตในปัจจุบันได้ก้าวหน้าไปมาก ก็มีแม่พิมพ์คือตั้งแต่ขนาดเล็กที่ใช้ในสำนักงานจนถึงขนาดใหญ่ สามารถพิมพ์ได้เร็วมีทั้งพิมพ์ที่ละสีจนถึงพิมพ์สี่สีจนถึงพิมพ์ 2 หน้าพร้อมกัน เป็นต้น

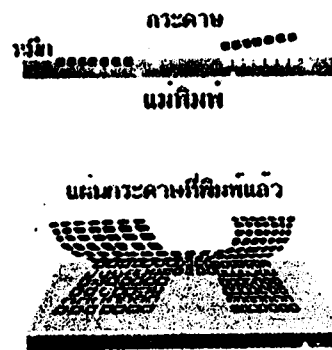

ภาพที่ 29 การพิมพ์ระบบออฟเซต (Offset)

3. การพิมพ์ระบบกราเวียร์ (Gravure)

การพิมพ์แบบกราเวียร์เป็นการพิมพ์ที่ใช้แม่พิมพ์ระบบตรงกันข้ามกับระบบเลตเตอร์เพลต ส่วนที่ ต้องการพิมพ์ในการพิมพ์ ในแม่แบบนั้นจะเป็นร่องลึกสำหรับขังน้ำหมึกไว้คาบบนกระดาษในการพิมพ์แม่พิมพ์จะสัมผัสกับกระดาษที่ใช้พิมพ์เช่นเดียวกับ การพิมพ์ในระบบเลตเตอร์เพลต เครื่องพิมพ์ในระบบกราเวียร์สมัยใหม่ ทั้งชนิดที่พิมพ์ด้วยกระดาษมันจะพิมพ์ได้รวดเร็วกว่าการพิมพ์ในระบบออฟเซตถึง 2 เท่าพิมพ์ได้ทั้งที่ละหน้าและที่ละ 2 หน้า การป้อนกระดาษเป็นเครื่องป้อนกระดาษโดยอัตโนมัติการพิมพ์ภาพถ่าย และภาพตลอดสีจะมีคุณภาพดีกว่าการพิมพ์ในระบบต่าง ๆ

สามารถพิมพ์ลงในกระดาษเนื้อละเอียดหรือเนื้อหยาบอย่างไร ก็ได้แต่ค่าใช้จ่ายในการพิมพ์สูงกว่าระบบอื่น ดังนั้นการพิมพ์ในระบบนี้จึงเหมาะสมควรกับการพิมพ์ที่ต้องการคุณภาพสูง เช่น นิตยสารภาพ แคลคูล็อก ภาพแผ่นและงานพิมพ์ที่ต้องการจำนวนมาก

ภาพที่ 30 การพิมพ์ระบบกราวัวร์ (Gravure)

4. การพิมพ์ระบบซิลค์สกรีน (Silkscreen)

การพิมพ์ในระบบซิลค์สกรีนเป็นระบบการพิมพ์ที่ใช้แม่พิมพ์เป็นค้ำกลาง หมึกพิมพ์จะผ่านแม่พิมพ์ไปปรากฏบนวัสดุที่ใช้พิมพ์ การพิมพ์ระบบนี้มักจะใช้ในงานพิมพ์ที่ไม่ต้องการความละเอียดปราณีตมากนักและพิมพ์จำนวนน้อยการพิมพ์ซิลค์สกรีนจะใช้ผ้าไหม หรือผ้าเนื้อโปร่งมาขึงให้ตึงบนกรอบไม้หรือกรอบโลหะแล้วสร้างภาพที่ต้องการจะพิมพ์ขึ้นบนผ้าไหม ซึ่งมีสภาพเป็นฉากพิมพ์ปิดกั้นส่วนที่ไม่ต้องการให้เกิดเป็นภาพเมื่อนำไปพิมพ์ให้ที่บิดันและปล่อยส่วนที่ต้องการพิมพ์ให้เป็นภาพโปร่งไว้ การสร้างภาพพิมพ์บนผ้าไหมมีหลายวิธีการ เช่น ระบายสีด้วยน้ำมัน แรตเล็ก น้ำยาไวแสง ผสมกาวอัด เมื่อนำแม่พิมพ์ที่สร้างเสร็จแล้วไปทาบบ วัสดุที่จะใช้พิมพ์ เช่น กระดาษ ผ้า แก้ว พลาสติก โลหะ แล้วหยอดสีลงบนแม่พิมพ์ ใช้ยางพลาสติกที่ผิวหน้าเรียบปาดคั้นสี ให้ผ่านแม่พิมพ์ทะลุออกไปติดบนพื้นรองรับ ก็จะ ได้รูปพิมพ์ที่ต้องการ

โซ่สายพานไม้ตะขุผ่านแม่พิมพ์

โซ่ภาพพิมพ์ที่สำเร็จ

ภาพที่ 31 การพิมพ์ระบบซิลค์สกรีน

ที่มา <http://www.rongpim.com> 18 พฤษภาคม 2552

บทที่ 4

การออกแบบและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์

4.1 แนวทางการหาแนวความคิด

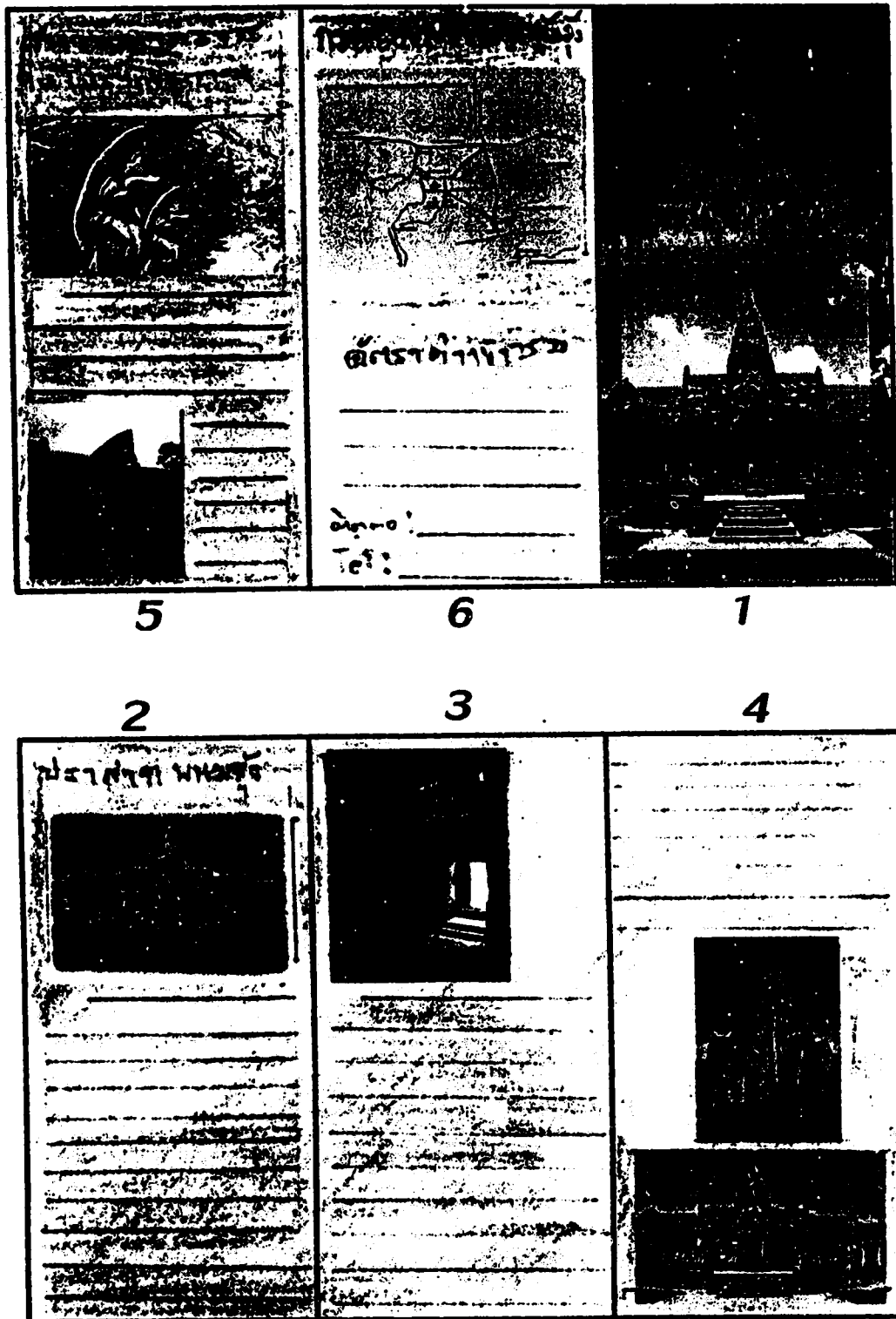
จากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของปราสาทหินพนมรุ้งเพื่อหาแรงบันดาลใจต่างๆ เพื่อนำไปสู่การออกแบบและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ของปราสาทหินพนมรุ้ง ทางผู้วิจัยจึงได้นำสื่อที่มีอยู่ในปัจจุบันมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาและออกแบบใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับกลุ่มนักท่องเที่ยวในช่วงอายุ 25-30 ปี ซึ่งในช่วงอายุเท่านี้ได้ให้ความสนใจในสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีคุณภาพบริการนักท่องเที่ยวปราสาทหินพนมรุ้งมากที่สุด

4.2 การวิเคราะห์แนวทางการออกแบบ

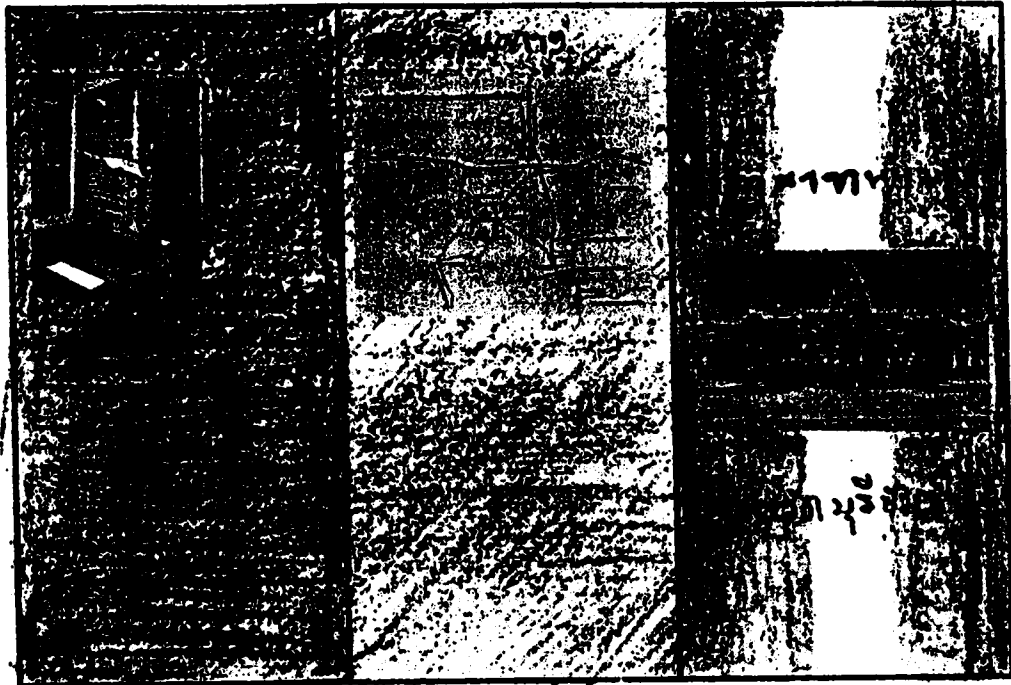
จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลทั้งหมดนั้น นำไปสู่การออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีแนวความคิดให้ตอบสนองและให้รายละเอียดต่างๆของตัวปราสาทแก่กลุ่มเป้าหมายได้ถูกต้อง ซึ่งยึดความถูกต้องของเนื้อหา และความถูกต้องของภาพสู่แนวความคิดการออกแบบต่อไป

เมื่อได้ข้อมูลทั้งหมดมาแล้วจึงได้ทำการออกแบบโบรชัวร์และโปสเตอร์ ซึ่งขนาดของแผ่นโบรชัวร์ที่ออกแบบนั้นเป็นขนาดเท่ากับกระดาษ A4 แบบสามพับ ซึ่งขนาดเท่านี้เป็นขนาดที่พิมพ์ออกมาแล้วไม่เหลือเศษตัดจึงทำให้ไม่สิ้นเปลืองกระดาษในการพิมพ์ ส่วนโปสเตอร์นั้นจะเป็นการพิมพ์โดยใช้ขนาดกระดาษ 11.75"x 17"(A3) เพราะถ้ามีขนาดใหญ่ไปเมื่อนำไปคิดจะทำให้เป็นการเปลืองพื้นที่ใช้สอยในการประชาสัมพันธ์เพิ่มไปอีก

4.3 การ Sketch Design ทัศนธาตุงานออกแบบ

ภาพที่ 32 ภาพเกิด โบร์ซัวร์เพื่อเด็ก 1 ขนาด A4

5

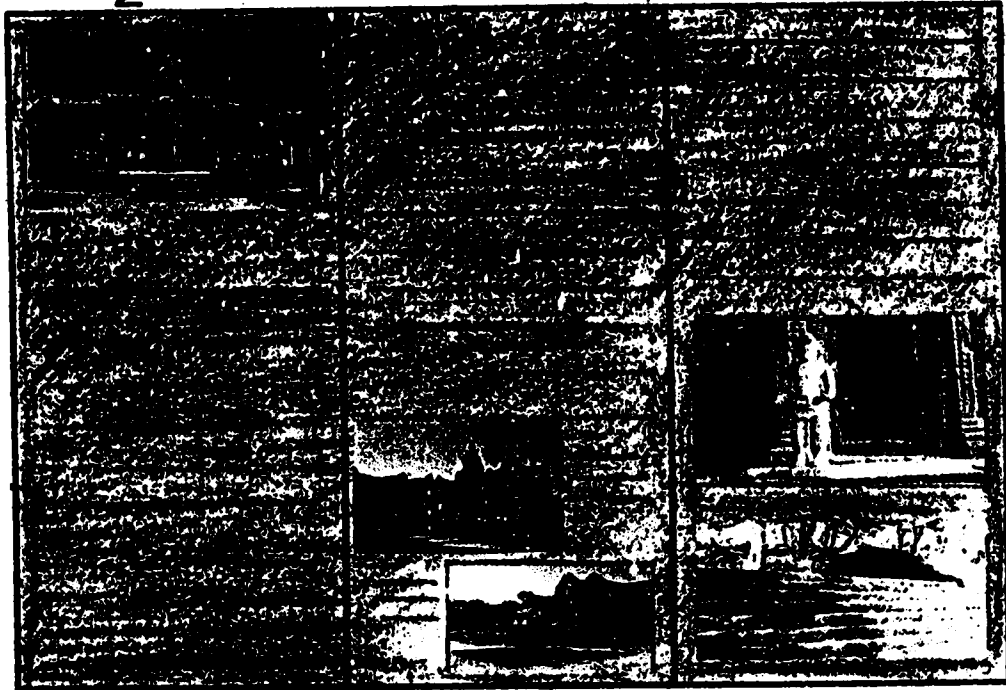
6

1

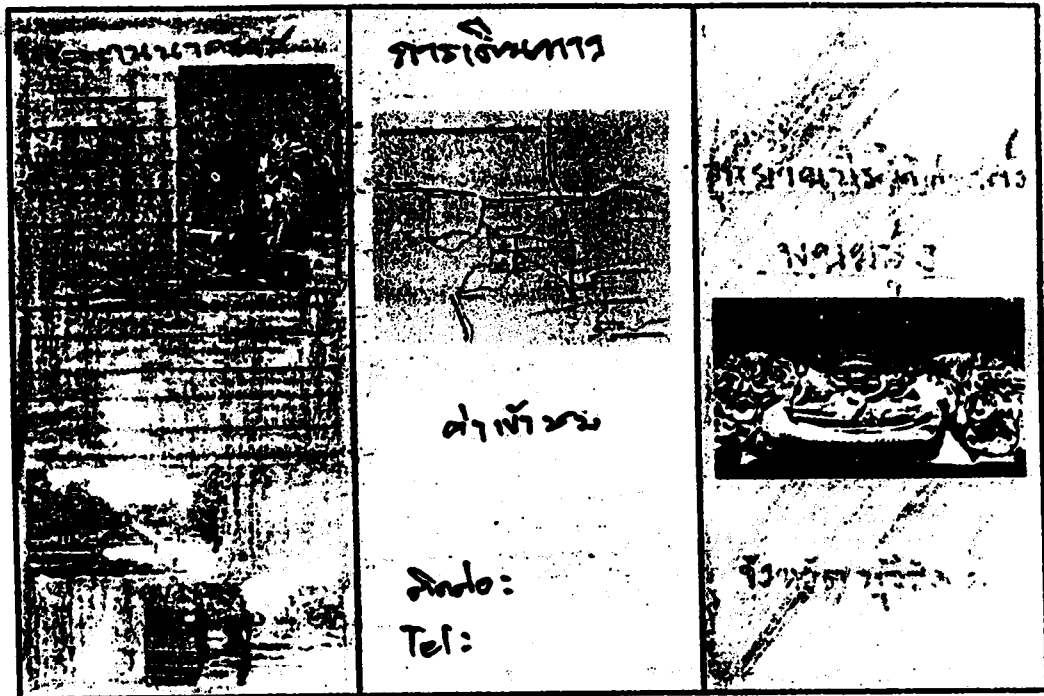
2

3

4

ภาพที่ 33 ภาพเกิด โบร์ซัวร์เพื่อเด็ก 2 ขนาด A4

5

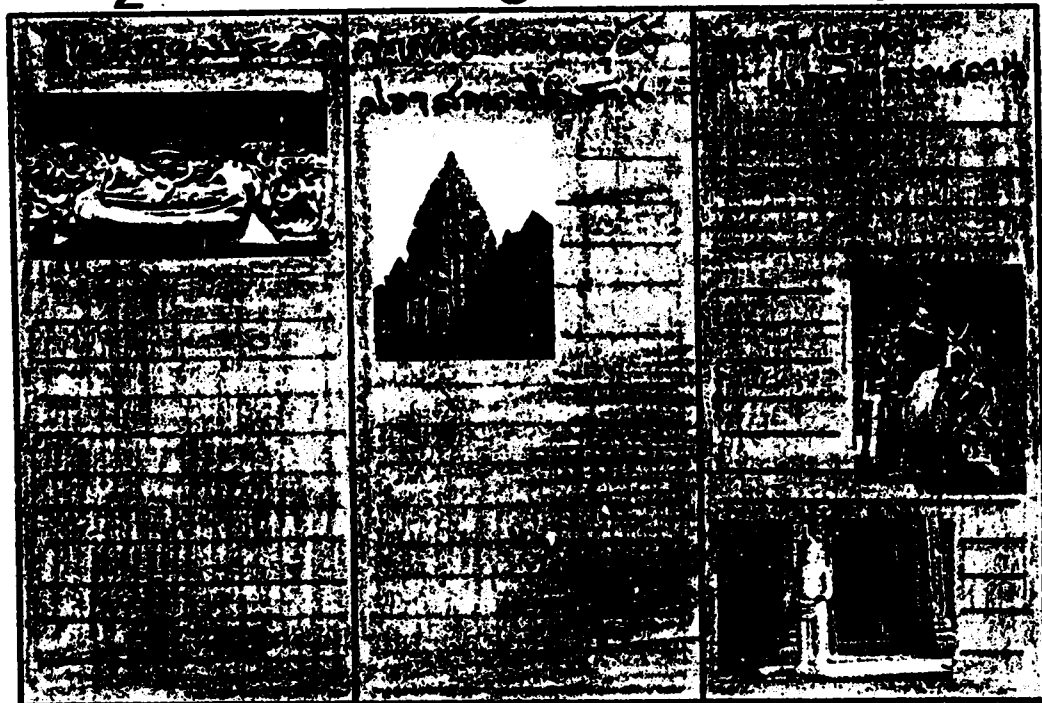
6

1

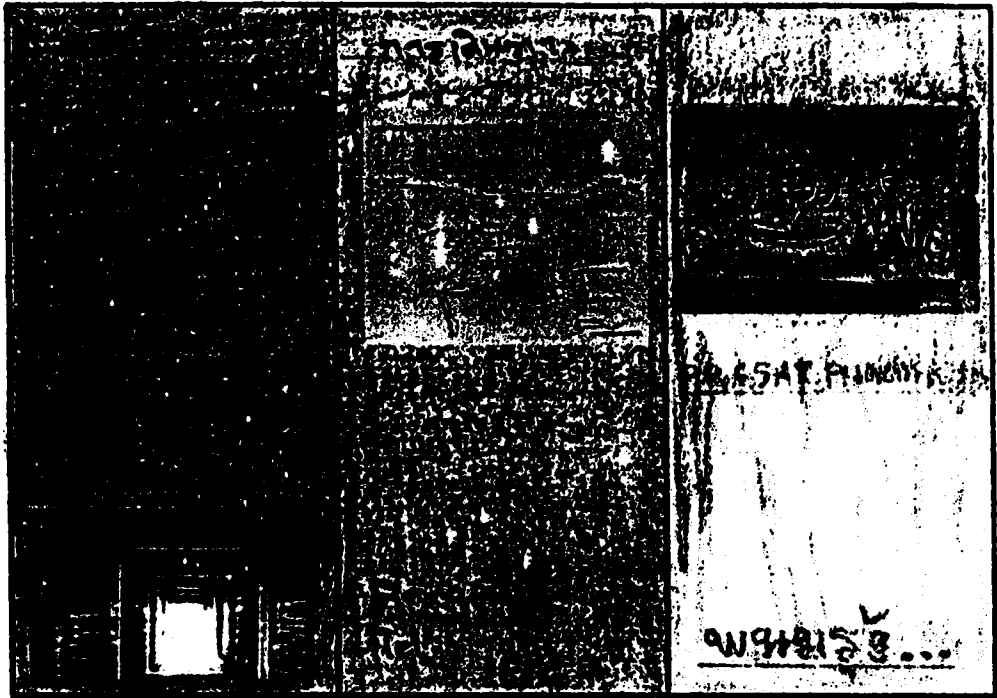
2

3

4

ภาพที่ 34 ภาพเกิด โบร์ซัวร์เพื่อเลือก 3 ขนาด A4

5

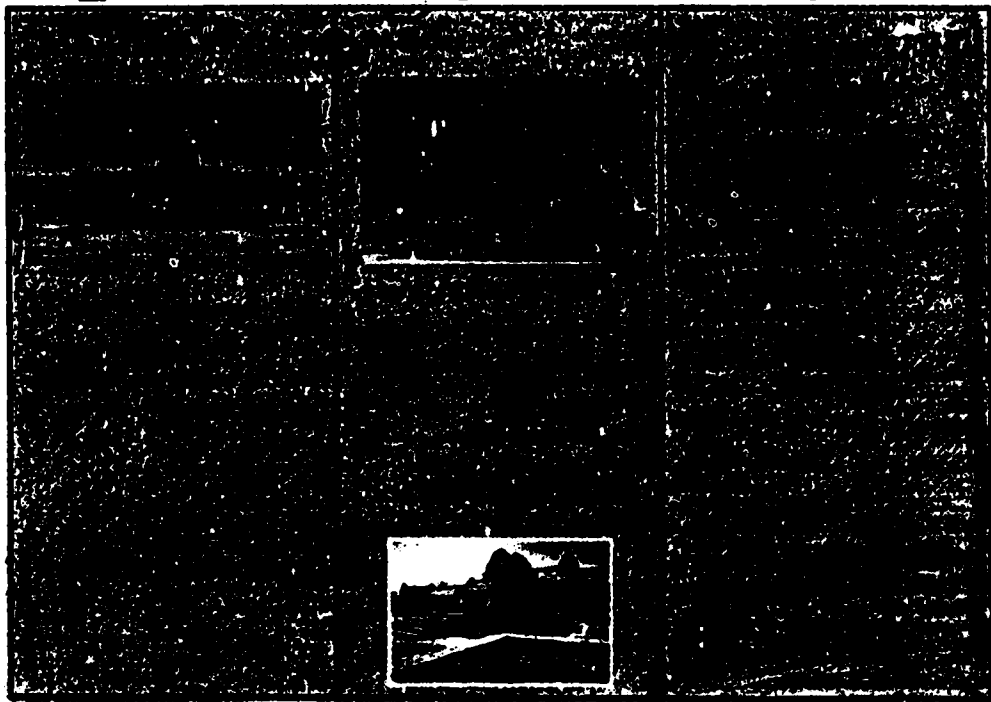
6

1

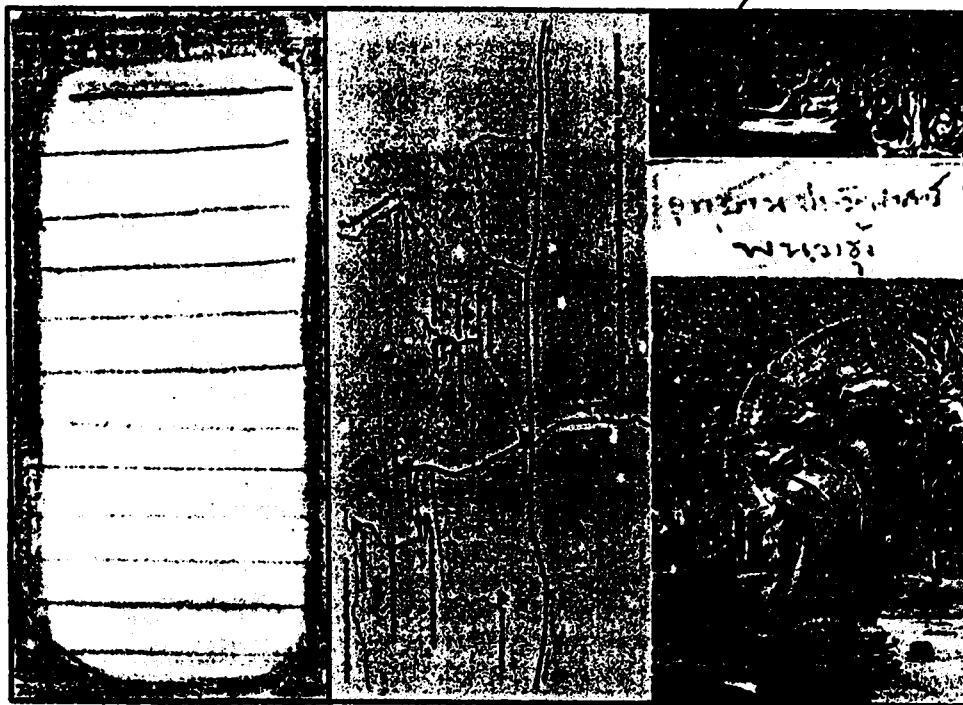
2

3

4

ภาพที่ 35 ภาพเกิด โบร์ซัวร์เพื่อเลือก 4 ขนาด A4

5

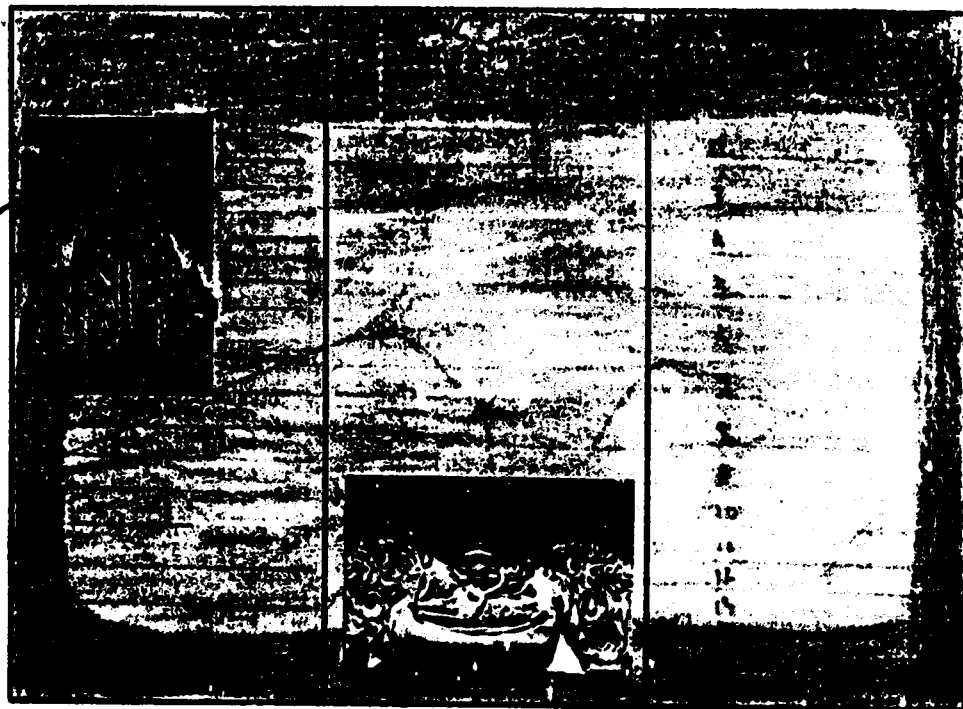
6

1

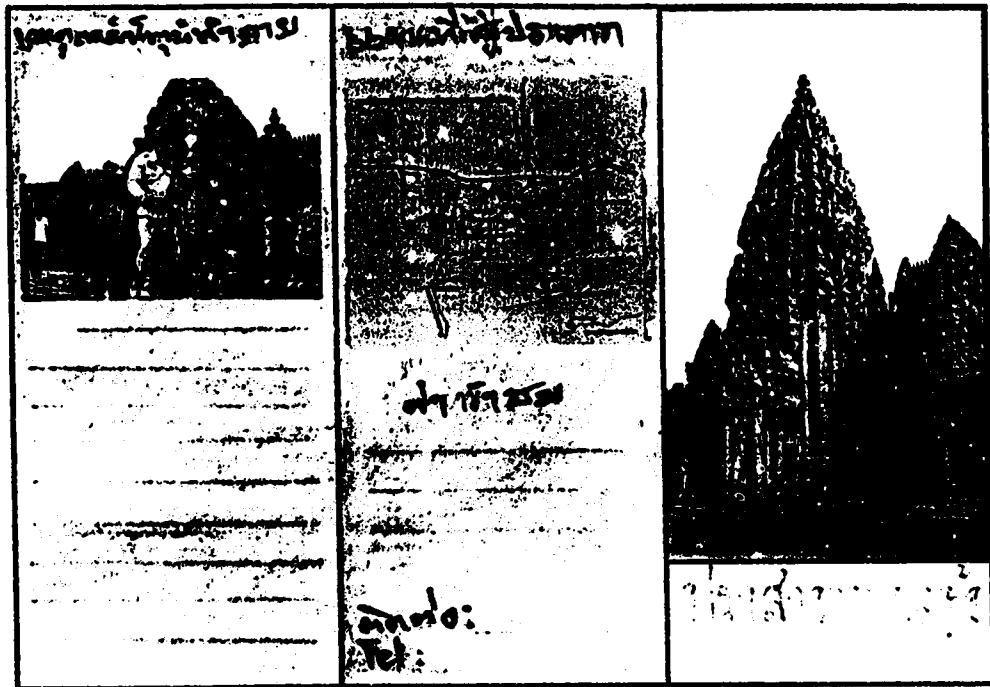
2

3

4

ภาพที่ 36 ภาพเกิด โบร์ซัวร์เพื่อเลือก 5 ขนาด A4

5

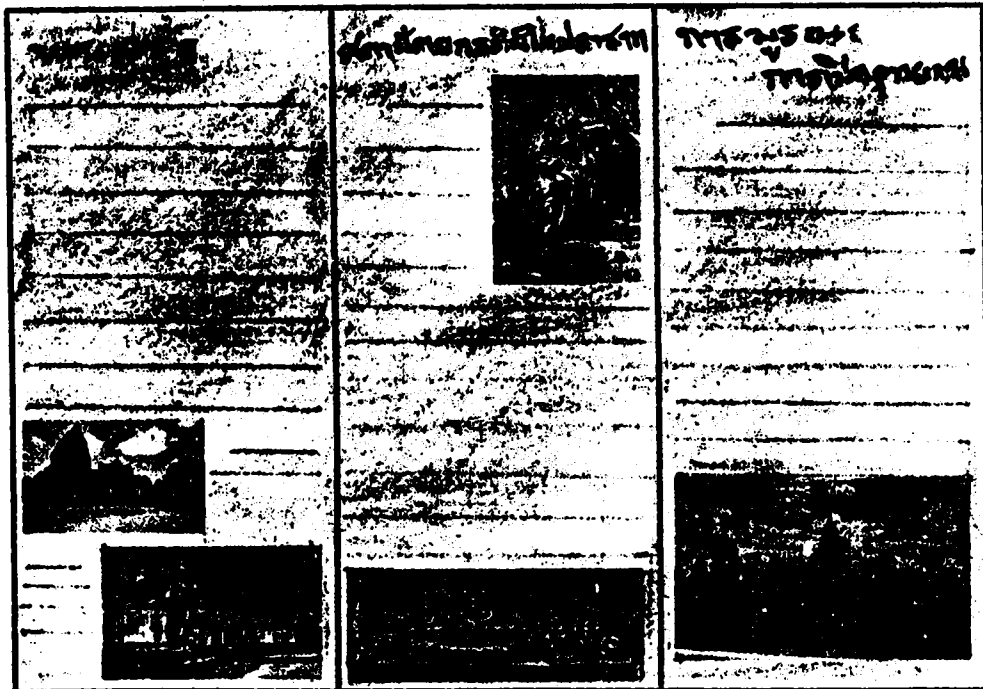
6

1

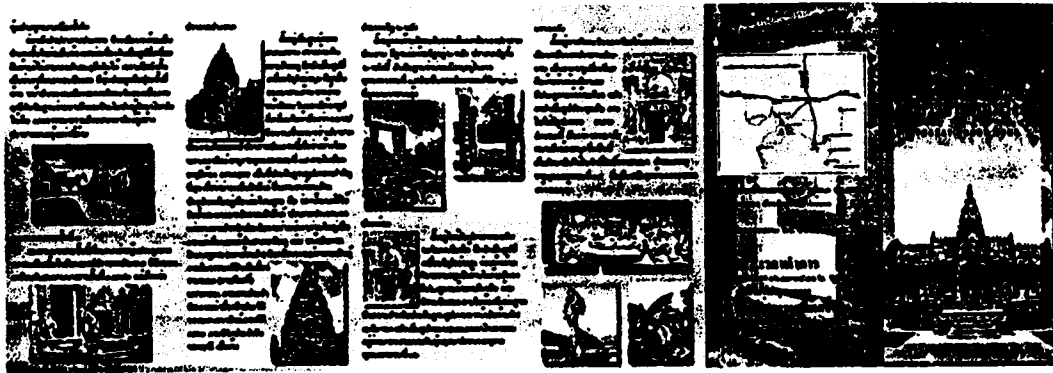
2

3

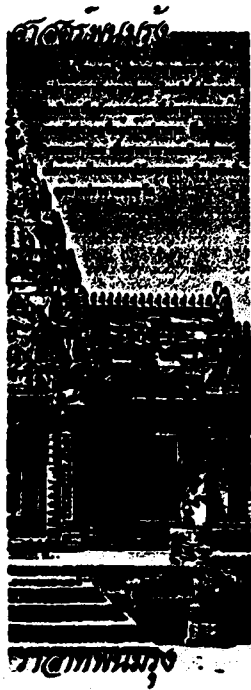
4

ภาพที่ 37 ภาพเกิด โบร์ซัวร์เพื่อเลือก 6 ขนาด A4

ภาพที่ 38 ภาพเกิด โบร์ซัวร์เพื่อเลือก 7 ขนาด 210 x 594 cm 6 ฟับ

เวลาทำการ
(เปิด) ตั้งแต่เวลา ๙.๐๐ น. ถึง ๖.๐๐ น.

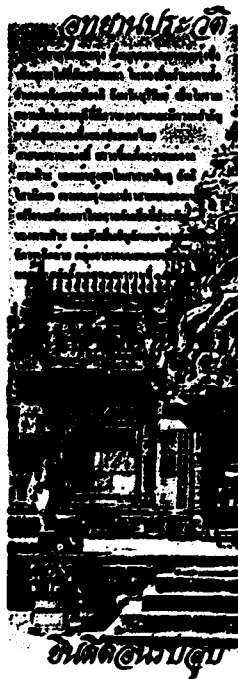
ประวัติความเป็นมาของโบราณสถาน
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ทรงมีพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งเป็นมณฑลขึ้นที่เมืองบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๔๗๕

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗
ทรงมีพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งเป็นมณฑลขึ้นที่เมืองบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๔๗๕

กรมศิลปากร กรุงเทพฯ

ปราสาทพนมรุ้ง
จ.บุรีรัมย์

PRASAT PHNOM RONG
BURIRAM

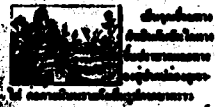
โบราณสถานในอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง

ทางเดิน

เป็นทางเดินที่ทอดยาวจากประตูเมืองมายังปราสาทพนมรุ้ง มีลักษณะเป็นทางเดินที่กว้างและเรียบ มีกำแพงเมืองชั้นในและชั้นนอก มีประตูเมือง ๕ ประตู มีสระน้ำ ๕ สระ มีศาสนสถาน ๑๓ แห่ง มีประติมากรรม ๑๓ ชิ้น มีจารึก ๑๓ หลัก มีศิลาจารึก ๑๓ หลัก

ประตูเมืองชั้นใน

ประตูเมืองชั้นนอก

ประตูเมืองชั้นนอก

ชั้นใต้ดิน

ชั้นใต้ดินของปราสาทพนมรุ้ง มีลักษณะเป็นชั้นใต้ดินที่มีพื้นที่กว้างและเรียบ มีกำแพงเมืองชั้นในและชั้นนอก มีประตูเมือง ๕ ประตู มีสระน้ำ ๕ สระ มีศาสนสถาน ๑๓ แห่ง มีประติมากรรม ๑๓ ชิ้น มีจารึก ๑๓ หลัก มีศิลาจารึก ๑๓ หลัก

ชั้นใต้ดิน

ชั้นใต้ดิน

ปราสาทประธาน

ปราสาทประธาน

ปราสาทประธาน

ปราสาทประธาน

สระน้ำ

บริเวณที่ตั้งของปราสาทพนมรุ้ง มีลักษณะเป็นรูปวงรี มีกำแพงเมืองชั้นในและชั้นนอก มีประตูเมือง ๕ ประตู มีสระน้ำ ๕ สระ มีศาสนสถาน ๑๓ แห่ง มีประติมากรรม ๑๓ ชิ้น มีจารึก ๑๓ หลัก มีศิลาจารึก ๑๓ หลัก

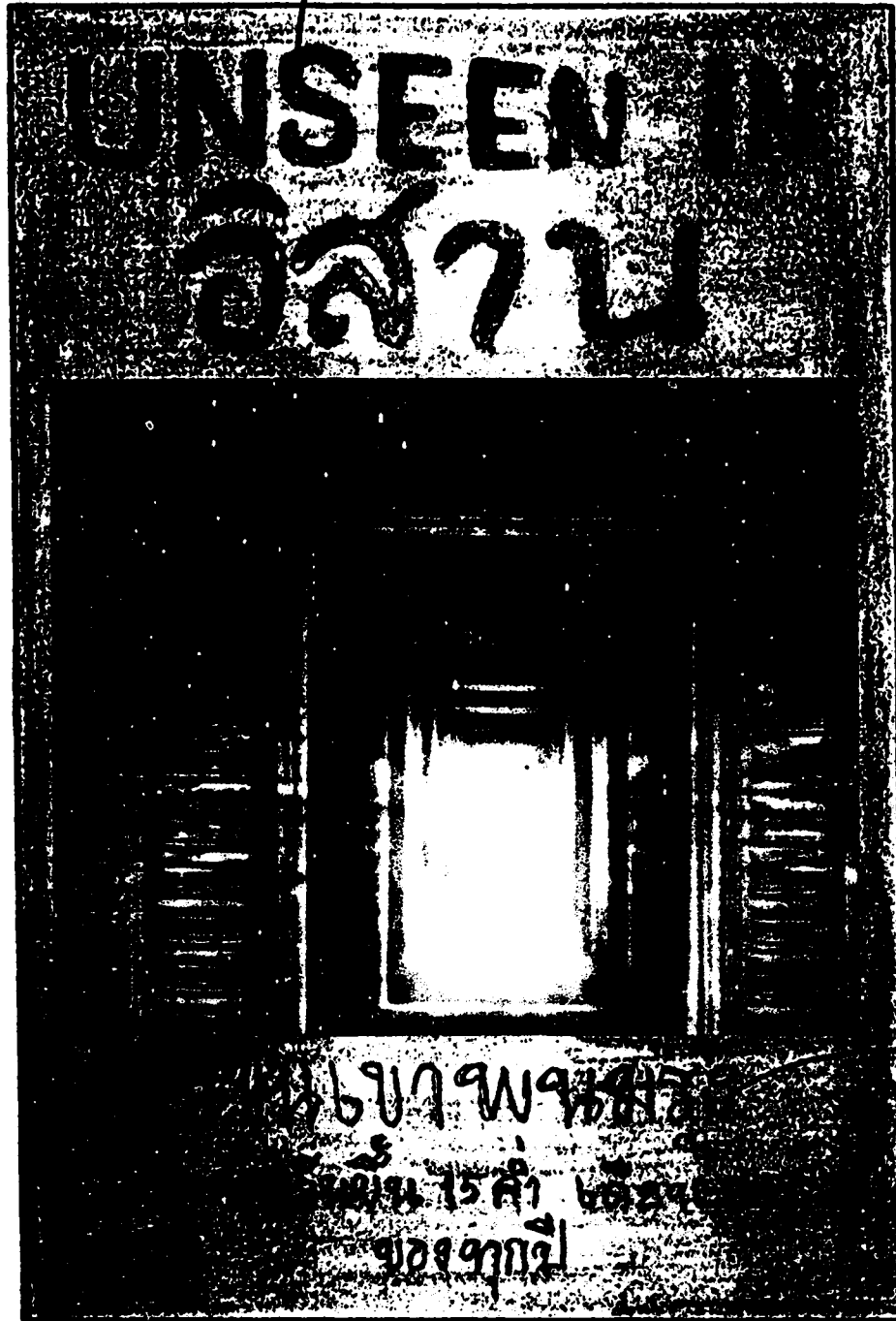

สระน้ำ

สระน้ำ

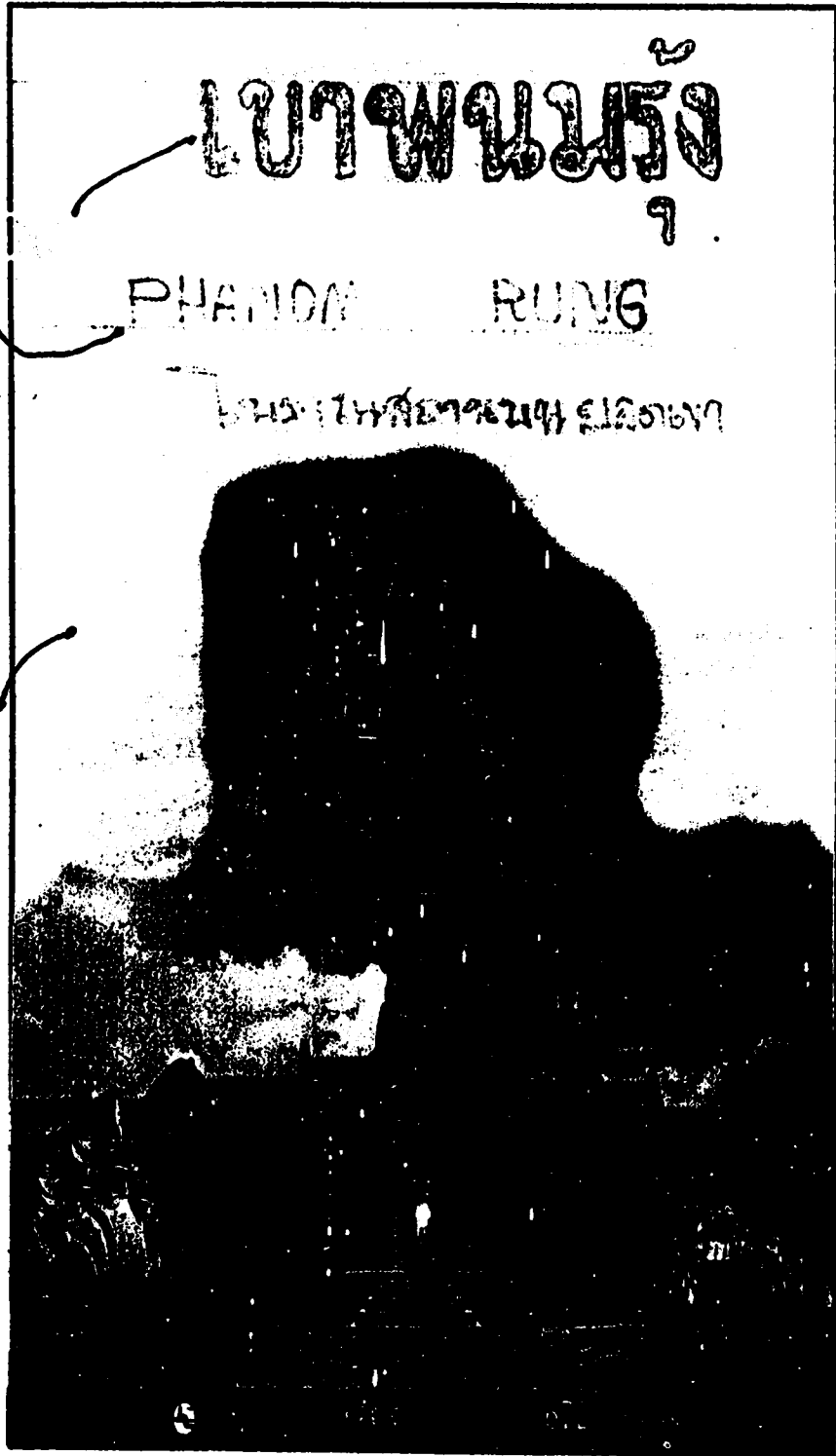
ภาพที่ 41 ภาพเกิดโปรเจกซ์เพื่อเลือก 10 ขนาด F4

→ กระจก

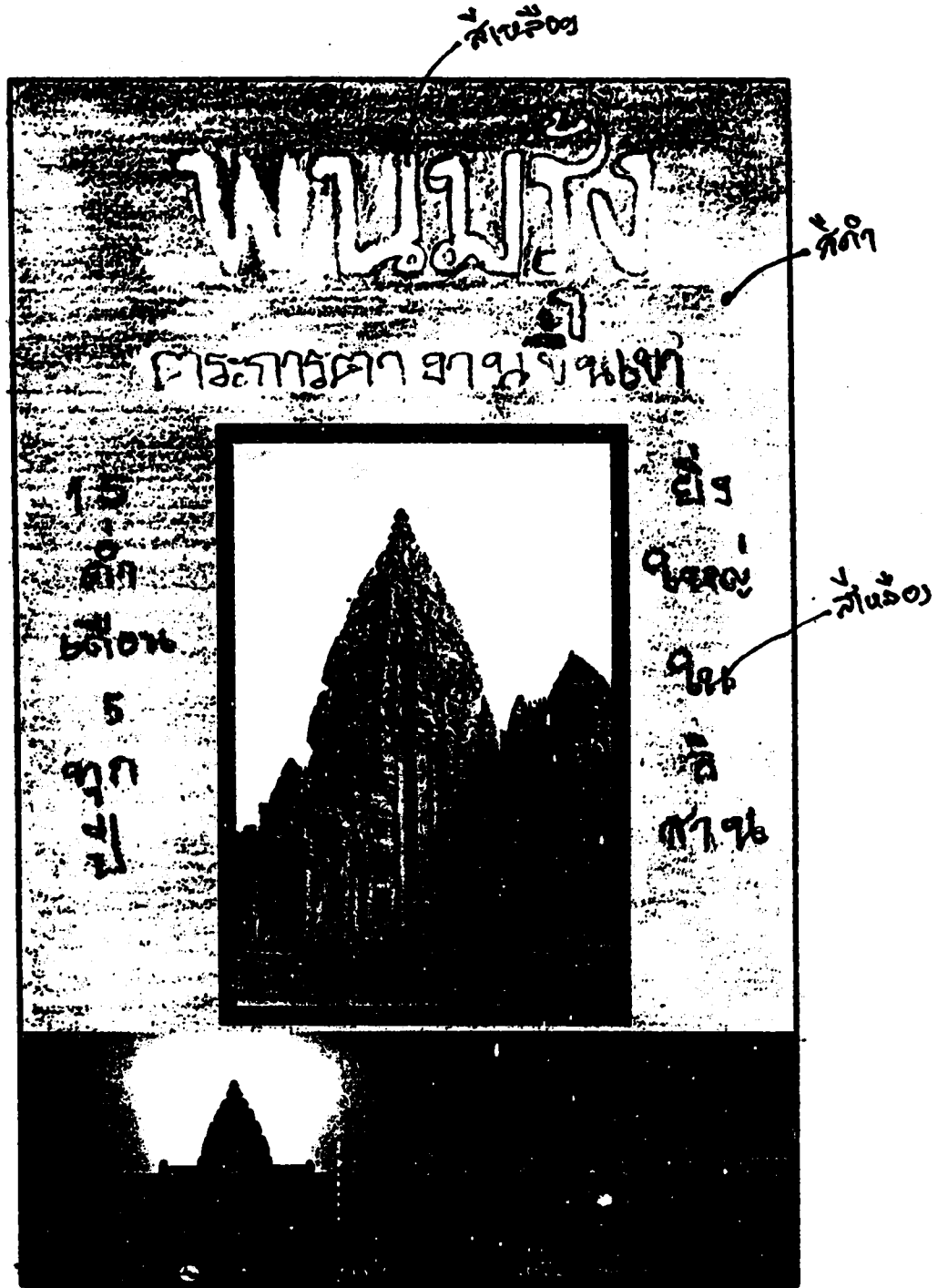
→ กระจก

ภาพที่ 42 ภาพเกิดโปรเตอร์เพื่อเลือก 1 ขนาด A3

สีเทา

ภาพที่ 43 ภาพเกิด โปรเตอร์เพื่อเลือก 2 ขนาด A3

ภาพที่ 44 ภาพเกิดโปรเตอร์เพื่อเลือก 3 ขนาด A3

พจนมรฺง

ตระการตางานชิ้นเขา

15

คำ

เดือน

5

ทุก

ปี

ยิ่ง

ใหญ่

ใน

อิ

सान

1672

THAILAND

ภาพที่ 46 ภาพเกิด โปรเตอร์เพื่อเลือก 5 ขนาด A3

4.3 สรุปแบบโดยท่านผู้เชี่ยวชาญ

สรุปและประเมินแบบทั้งหมดโดยท่านผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยประเมินแบบทั้งหมดให้เหลือเพียง 1 แบบ และได้แบบที่สรุปจากท่านผู้เชี่ยวชาญดังนี้

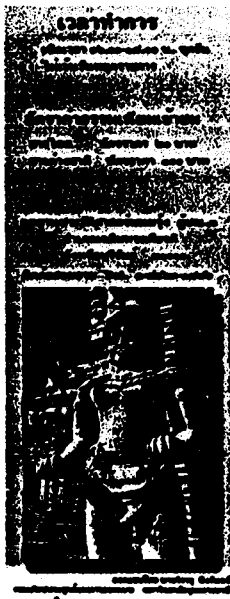

ภาพที่ 47 แบบโบรัวร์ที่ได้รับคัดเลือก ด้านนอก

โบราณสถานในอุทยานประวัติศาสตร์พนมบorei

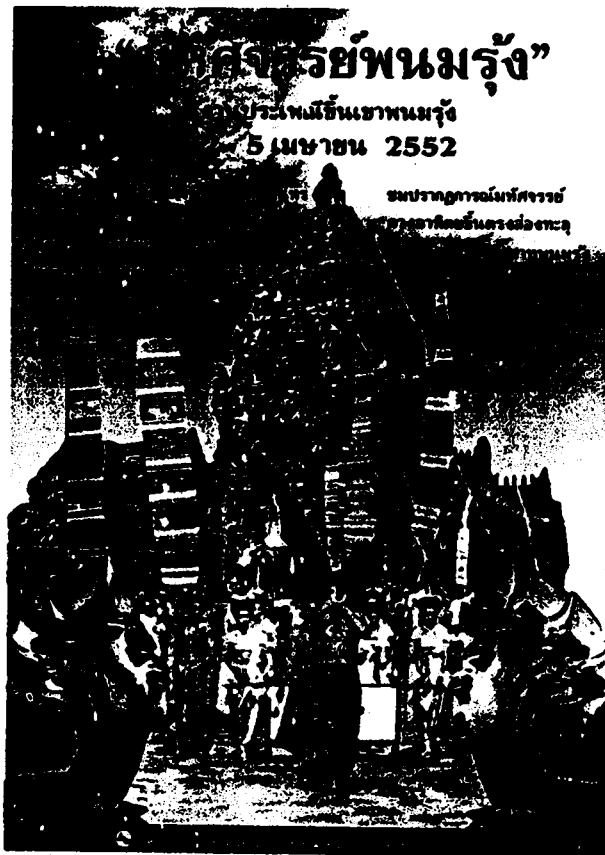
ภาพที่ 48 แบบโบรัวร์ที่ได้รับคัดเลือก ด้านใน

**ปราสาทพนมรุ้ง
จ.บุรีรัมย์**

ภาพที่ 49 แบบโบรชัวร์ที่ได้รับการคัดเลือก ทับครึ่งหน้า และทับครึ่งหลัง

ภาพที่ 50 แบบโปรเตอร์ที่ได้รับการคัดเลือก

**ผลการประเมินสื่อประชาสัมพันธ์
โดยนักท่องเที่ยว จำนวน 100 คน**

ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถาม จำนวน 100 ชุด มีนักท่องเที่ยวตอบแบบสอบถาม จำนวน 100 ชุด จำแนกเป็นนักท่องเที่ยวชาย 60 คน คิดเป็นร้อยละ 60 นักท่องเที่ยวหญิง 40 คน คิดเป็นร้อยละ 40 ของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการประเมินสื่อประชาสัมพันธ์ ประเภท แผ่นพับ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 12 ผลการประเมินสื่อประชาสัมพันธ์ ประเภทโปสเตอร์ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 13

ตารางที่ 12 ผลการประเมินสื่อประชาสัมพันธ์ประเภทแผ่นพับ

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		ดีมาก (5)	ดี (4)	ปาน กลาง(3)	น้อย (2)	ปรับปรุง (1)
1.	เนื้อหา	42	29	18	9	2
2.	รูปแบบสื่อประชาสัมพันธ์	37	33	22	8	0
3.	ขนาดโปสเตอร์	40	43	15	2	0
4.	การใช้สี ภาพประกอบ	36	39	21	3	1
5.	ความสวยงาม น่าสนใจ	40	38	18	2	2
	ค่าเฉลี่ย	39	36.4	18.8	4.8	1

จากตารางที่ 12 นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อสื่อประชาสัมพันธ์ประเภทแผ่นพับอยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 39 ระดับดีร้อยละ 36.4 ระดับปานกลางร้อยละ 18.8 ระดับน้อยร้อยละ 4.8 และระดับปรับปรุงร้อยละ 1 จากจำนวนนักท่องเที่ยว 100 คน

ตารางที่ 13 ผลการประเมินสื่อประชาสัมพันธ์ประเภทโปสเตอร์

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		ดีมาก (5)	ดี (4)	ปาน กลาง(3)	น้อย (2)	ปรับปรุง (1)
1.	เนื้อหา	22	40	31	6	1
2.	รูปแบบสื่อประชาสัมพันธ์	15	35	47	2	1
3.	เทคนิคการพับ	27	38	20	13	1
4.	การใช้สี รูปภาพประกอบ	29	31	27	10	3
5.	ความสวยงาม น่าสนใจ	25	28	32	18	7
	ค่าเฉลี่ย	23.6	34.4	31.4	9.8	2.8

จากตารางที่ 13 นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อสื่อประชาสัมพันธ์ประเภทโปสเตอร์อยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 23.6 ระดับดีร้อยละ 34.4 ระดับปานกลางร้อยละ 31.4 ระดับน้อยร้อยละ 9.8 และระดับปรับปรุงร้อยละ 2.8 จากจำนวนนักท่องเที่ยว 100 คน

บทที่ 5

การสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาปราสาทหินในจังหวัดบุรีรัมย์เพื่อพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ (กรณีศึกษาปราสาทหินพนมรุ้ง) ผู้วิจัยได้ดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ข้อ คือ

1) เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของปราสาทหินพนมรุ้ง และจัดหมวดหมู่เนื้อหาให้เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน

2) เพื่อออกแบบและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์อุทยานปราสาทหินพนมรุ้ง

3) เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ปราสาทหินพนมรุ้ง

สามารถสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะได้ดังนี้

5.1 การสรุปผล

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยสามารถสรุปผลได้ดังนี้

5.1.1 เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของปราสาทหินพนมรุ้ง และจัดหมวดหมู่เนื้อหาให้เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน

ผลสรุปดังกล่าว ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเพื่อสืบค้นประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของปราสาทหินพนมรุ้งผลจากการสำรวจและค้นคว้าข้อมูลพบว่าประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของปราสาทหินพนมรุ้งสามารถแยกได้ 2 กลุ่ม คือ

(1) ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของปราสาทหินพนมรุ้งที่เป็นมุขปาฐะ หมายถึงประวัติศาสตร์ที่สืบต่อกันโดยปากต่อปาก

(2) ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของปราสาทหินพนมรุ้งที่เป็นไม่เป็นมุขปาฐะ หมายถึงประวัติศาสตร์ที่สืบต่อกันโดยเป็นลายลักษณ์อักษรแล้ว

5.1.2 ศึกษาการออกแบบและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์อุทยานปราสาทหินพนมรุ้ง ผลการศึกษาข้อมูลพบว่า สื่อประชาสัมพันธ์ที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจมากที่สุด จะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ โบรชัวร์ และโปสเตอร์ ทางผู้วิจัยจึงได้ทำการออกแบบโบรชัวร์ และโปสเตอร์ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเที่ยวในค้ำปราสาทหินพนมรุ้ง

5.1.3 ให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ปราสาทหินพนมรุ้ง จากการศึกษาข้อมูลพบว่า นักท่องเที่ยวที่จะมีความรู้เบื้องต้นของค้ำปราสาทนั้น จะศึกษาตามข้อมูลในแผ่นพับของศูนย์บริการนักท่องเที่ยวที่มีบริการให้แก่นักท่องเที่ยวภายในค้ำปราสาทหินพนมรุ้ง

5.2 การอภิปรายผล

จากการวิจัยการออกแบบและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ (กรณีศึกษาปราสาทหินพนมรุ้ง) แสดงให้เห็นว่า การที่มีสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบใหม่ๆและมีข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ทำให้นักท่องเที่ยวมีความสนใจการเข้ามาชมชมหีบอ่าน เพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นที่มีอยู่ในสื่อประชาสัมพันธ์ (แผ่นพับ โปสเตอร์) ที่มีข้อมูลประวัติการก่อสร้าง และรายละเอียดสิ่งก่อสร้างต่างๆที่อยู่ภายในค้ำปราสาทหินพนมรุ้ง

5.3 ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้เกิดการวิจัยและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ (กรณีศึกษาปราสาทหินพนมรุ้ง)สำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวภายในปราสาทหินพนมรุ้งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ 2 ด้านดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยในครั้งนี้ให้ความรู้จากการศึกษา คือ ความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ปราสาทหินในจังหวัดบุรีรัมย์ (กรณีศึกษาปราสาทหินพนมรุ้ง) โดยอาศัยภาพประกอบเป็นสื่อในการสร้างความเข้าใจ และเป็นแนวทางในการออกแบบ ภาพประกอบประกอบสิ่งก่อสร้างต่างๆของปราสาทหินพนมรุ้งสำหรับนักท่องเที่ยวต่อไป โดยการศึกษาข้อมูลในแง่ของคุณค่าของประวัติศาสตร์และสิ่งก่อสร้างต่างๆของปราสาทหินพนมรุ้ง ภาพประกอบ ขอบเขตและหลักการต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้สื่อประชาสัมพันธ์ปราสาทหินพนมรุ้งได้รับการถ่ายทอดต่อไป

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากสภาพสังคมในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตคนในสังคมนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก และมีการพัฒนารูปแบบสื่อไปในหลายรูปแบบ จึงทำให้มีการผลิตสื่อเพื่อดึงดูดความสนใจในของนักท่องเที่ยวนั้นที่จะชมและศึกษารายละเอียดภายในสื่อประชาสัมพันธ์ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ควรมีการวิจัยและพัฒนาต่อไป จากการศึกษาพบว่าสื่อประชาสัมพันธ์ปราสาทหินพนมรุ้งควรได้รับการพัฒนา ดังนี้

5.3.2.1 ด้านความสะดวกของนักท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่าเหตุผลที่ทำให้นักท่องเที่ยวสนใจในสื่อประชาสัมพันธ์(แผ่นพับ โปสเตอร์) มากกว่าสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพราะสื่อประชาสัมพันธ์ประเภท แผ่นพับ และ โปสเตอร์ ไม่ต้องมีเครื่องมือหรือตัวกลางในการชม เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องเล่นวีซีดี เป็นต้นจึงทำให้สื่อประชาสัมพันธ์ประเภทสื่อสิ่งพิมพ์(แผ่นพับ โปสเตอร์) ได้รับความสนใจมากที่สุดจากนักท่องเที่ยว ทั้งในด้านความสะดวกในการชมและการพกพาได้เป็นอย่างดี

จากผลการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ปราสาทหินในจังหวัดบุรีรัมย์เพื่อพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์สำหรับนักท่องเที่ยว มีส่วนช่วยในการประชาสัมพันธ์ จัคมวลหมู่ของเนื้อหา และให้ความรู้เบื้องต้นของ การก่อสร้างปราสาทหินและสิ่งก่อสร้างภายในตัวปราสาทหินพนมรุ้ง

เอกสารอ้างอิง

กรมศิลปากร. (2544) คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. กรุงเทพมหานคร :

อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด.

ระเอบ แก้วคล้าย. (2530). **จารึกปราสาทหินพนมรุ้งที่พบใหม่จารึกปราสาทหินพนมรุ้ง ๘.**

สมัย สุทธิธรรม. (2546). **หนังสือสารคดีส่งเสริมส่งเสริมการท่องเที่ยว ปราสาทหินพนมรุ้ง.**

กรุงเทพมหานคร : โอเคชั่นสโตร์.

สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์, ม.ร.ว. (2531). **ปราสาทเขาพนมรุ้งศาสนบรรพตที่งามที่สุดในประเทศไทย.**

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรม.

สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์, ม.ร.ว. (2533). **ประวัติการสร้างพนมรุ้งและสิ่งก่อสร้างบนเขา.** กรุงเทพฯ :

สำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรม.

สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์, ม.ร.ว. (2539). **ขุมประสูติโบราณสถานในอีสาน** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์

ศิลปวัฒนธรรม.

“รอยพระพุทธบาท”, ปราสาทเมืองค้ำ. แหล่งที่มา : <http://www.bloggang.com>. 4 พฤศจิกายน,

2551.

“ระบบการพิมพ์”, การพิมพ์กระดาษพิเศษ. แหล่งที่มา : <http://www.rongpim.com>.

18 พฤษภาคม, 2552.

“สถาปัตยกรรมโบราณ”, พนมรุ้ง. แหล่งที่มา : <http://www.bloggang.com>. 4 พฤศจิกายน,

2551.

“สะพานนาคธาร”, ปราสาทพนมรุ้ง. แหล่งที่มา : <http://www.bloggang.com>. 4 พฤศจิกายน,

2551.

ภาคผนวก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

ปราสาท.....

1. สื่อที่มีอยู่แล้วมีกี่ประเภท.....
.....
2. สื่อที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจมากที่สุด คือ.....
.....
3. ความบกพร่องของสื่อที่มีอยู่ในปัจจุบัน คือ.....
.....
4. ข้อมูลที่มีอยู่ในสื่อใดข้อมูลเกี่ยวกับอะไร.....
.....
5. ข้อดีของสื่อที่ขังไว้ในปัจจุบันนี้ คือ.....
.....
6. มีการจัดทำสื่อเป็นปัจจุบันมากน้อยเพียงใด.....
.....
7. สื่อที่มีให้ประโยชน์แก่นักท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด.....
.....
8. จำนวนของนักท่องเที่ยวที่สนใจในสื่อที่จัดทำขึ้นมีมากน้อยเพียงใด.....
.....
9. ในการจัดทำสื่อขึ้นมาแต่ละครั้งเพียงพอแก่นักท่องเที่ยวหรือไม่.....
.....
10. ตำแหน่งของการจัดวางสื่อมีความโดดเด่นแก่นักท่องเที่ยวหรือไม่.....
.....

แบบประเมินสื่อประชาสัมพันธ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและประเมินสื่อประชาสัมพันธ์

1. เพศ ชาย หญิง อายุ.....ปี
2. วุฒิการศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อนุปริญญา ปริญญาตรี
 ปริญญาโท ปริญญาเอก

ตอนที่ 2 โปรดกาเครื่องหมาย / ในช่องแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อประชาสัมพันธ์
แบบที่ 2.1 สื่อประชาสัมพันธ์ประเภทโปสเตอร์

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		ดีมาก (5)	ดี (4)	ปาน กลาง(3)	น้อย (2)	ปรับปรุง (1)
1.	เนื้อหา					
2.	รูปแบบสื่อประชาสัมพันธ์					
3.	ขนาดโปสเตอร์					
4.	การใช้สี ภาพประกอบ					
5.	ความสวยงาม น่าสนใจ					

แบบที่ 2.2 สื่อประชาสัมพันธ์ประเภทแผ่นพับ

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		ดีมาก (5)	ดี (4)	ปาน กลาง(3)	น้อย (2)	ปรับปรุง (1)
1.	เนื้อหา					
2.	รูปแบบสื่อประชาสัมพันธ์					
3.	เทคนิคการพับ					
4.	การใช้สี รูปภาพประกอบ					
5.	ความสวยงาม น่าสนใจ					

ชื่อ**ประวัติการศึกษา****ประวัติผู้วิจัย****นายจิรายุ บึงจันทร์****โรงเรียนบาลลำปลายมาศ พ.ศ. 2536 - 2541****ระดับประถมศึกษา****โรงเรียนลำปลายมาศ พ.ศ. 2542 - 2544****ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น****โรงเรียนลำปลายมาศ พ.ศ. 2545 - 2547****ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย****มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี พ.ศ. 2548-2551****โปรแกรมวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์****คณะศิลปประยุกต์และการออกแบบ**